

Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kaitsekorralduskava 2016-2025

Keskkonnaamet 2015

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. Sissejuhatus.....	5
1.1. Ala iseloomustus	5
1.2. Maakasutus	7
1.3. Huvigrupid.....	9
1.4. Kaitsekord.....	10
1.5. Uuritus.....	11
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	11
1.5.2. Riiklik seire	12
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus.....	13
2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid	14
2.1. Elustik	15
2.1.1. Linnud.....	15
2.1.2. Taimed.....	23
2.2. Kooslused	28
2.2.1. Veekogud.....	31
2.2.2. Niidud	32
2.2.3. Sood	34
2.2.4. Metsad.....	40
2.3. Maastik ja üksikobjektid.....	45
2.4. Kultuuripärand.....	46
2.4.1. Salusaarte erakalud	46
2.4.2. Legendid	46
3. Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus	47
3.1. Puisniitude tutvustamine.....	48
3.2. Soode taastamise tutvustamine.....	48
4. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused ja eelarve.....	49
4.1. Tegevuste kirjeldus	49
4.1.1. Inventuurid, seire, uuringud	49

4.1.2. Hooldus ja taastamine.....	50
4.1.3. Taristu.....	59
4.1.4. Kavad ja eeskirjad.....	60
4.2. Eelarve	63
5. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine	66
Kasutatud allikad	69
LISAD	71

Vastavalt looduskaitseaduse § 25 on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*)- selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi avalikkuse kaasamise koosolekud 18. juulil 2012 Koongas ja 27. novembril 2012 Audrus (protokollid lisa 4).

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Marja-Liisa Meriste (tel: 447 7380, e-post: Marja-Liisa.Meriste@keskkonnaamet.ee). Kava koostas Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituut ja vastutavateks ekspertideks olid Piret Kiristaja ja Raimo Pajula (tel: 6199835, e-post: raimo.pajula@tlu.ee).

Kaitsekorralduskava on valminud „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ programmi alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

1. Sissejuhatus

1.1. Ala iseloomustus

Nätsi-Võlla looduskaitseala (KLO1000201¹) pindalaga 10 741 ha ja selle loodepiiril paiknev Nätsi-Võlla hoiuala (KLO2000284) pindalaga 758 ha asuvad Pärnumaal Audru, Tõstamaa ja Koonga valla piirides. Kaitseala põhiosa moodustav loode-kagusuunaline Nätsi-Võlla raba-liitlaam paikneb Pärnu madaliku lääneosas Lelle-Karuse (või Põhja-Pärnu) otsamoreenaheliku läänepoolseima lõigu – Linnuse kuhjelise otsamoreeni ja sellest lõunas olevate voojate pinnavormide vahel. Soo liitlaama põhjapoolset laugasterohket osa tuntakse Nätsi rabana, lõunapoolset osa Võlla rabana. Raba liitlaama keskossa lõikub edela-kirdesuunaline enamasti turbasse mattunud künnis, mille kõrgemad, üle rabapinna ulatuvad osad moodustavad kaks rabasaart. Soosaarte juurest alguse saav kohati kuni 100 m laiuses orus voolav Punaoja koos mitmete, enamasti turbalasundisse mattunud harudega, markeerib Nätsi raba moodustavate liitlaamade omavahelisi eraldusjooni. Ka Punaoja ise on poole üle 8 km pikkusest teest rabas turbalasundisse mattunud. Nätsi raba põhjapoolsed omavahel liitunud laamad on rohkete laugastega. Puis-laukaraba ümbritseb enamasti vesine lage älveraba. Platoo- ehk lavarabale iseloomuliku rabarinnaku kõrgus ulatub Nätsi raba lääne- ja loodeküljel 4-5 meetrini, mujal on rabarinnak vähem ilmekas. Punaojast lõunas paiknev rabalaam on rohkete, enamasti kontsentriselt ümber laama keskme paiknevate, sageli omavahel liitunud ja ahelikke moodustavate laugastega lavaraba. Nätsi raba kõige madalam piirkond on soosaartest põhja pool, Punaoja ja tema lisaojakeste ümbruses. Ojakestega piiratud rabalaamad on pea kogu ulatuses lagedad älverabad (foto 1, lisa 12). Soosaarte joonest lõuna pool oleva Võlla raba laamade eraldusjooned on ähmased. Võlla raba pind on kagu-loode suunas äärmiselt lauge – 4,5 km kohta on pinna langus vaid üks meeter. Valdab lage-älveraba, vaid lõunapoolseima laama lääneserva palistab väikelaugaste võõnd. Laukavõõndi põhjaosast alguse saav ja loode suunas voolav Mustoja eraldab Võlla raba kahte laama. Rabamassiivi edelaservast algab Mustoja, mis suundub Alu freesturbaväljadest vahetult põhjas läände, edasi kraavina piki soo serva põhja suunas ja peale Viruna küla suubub Paadrema jõkke.

Nätsi-Võlla liitrabalaama idakülg külgneb suhteliselt järsu nõlvaga otsmoreentasandikuga ja seetõttu piirneb rabaga kitsas soosaartest põhja pool valdavalt kuivendusest mõjutatud madalsoovõõnd, mis varasematel aegadel oli kasutusel heina- ja karjamaana. Otsmoreentasandiku läänenõlval levivad enamasti kinni kasvavad kuid osalt veel taastamiskõlbulikud puisniidud, kus paiguti kasvab saare kõrval veel tammesid, pärnasid ja mets-õunapuid. Saartest lõuna pool olev kitsas tarna-madalsoo võõnd on paremini säilinud. Ka Alu küla joonel on sepsika-tarna madalsoo veel suhteliselt heas seisundis. Enamasti on aga raba servas paiknenud madalasoovõõnd kuivendatud ja tänaseks metsa kasvanud. Soomaastikud on elupaigaks sookurele ja laululuigele ning reale „rabaspetsialistidele“, kes pesitsevad ainult või peamiselt rabades – rüüt, sookiur, mudatilder, kiivitaja, suurkoovitaja ja väikekoovitaja.

---

¹ Kaitstava loodusobjekti kood

Rabalaukad pakuvad elupaiku veelindudele nagu tuttvart, harvem sarvikpütt jt. Nätsi-Võlla rabamassiiv pakub elupaiku ja toitumisalasid ka inimpeglile kaljukotkale ja merikotkale, samuti on ta üheks võtmealaks niidurüdile.

Soeva küla juurest viib turbasse mattunud ja nüüdseks võssa kasvanud roigastee soosaartele – Ees- ja Tagasalule. Saartel oli sajandeid kolm talu. Asustus lõpetati 1949.a küüditamisega. Nagu paljusid teisi rabasid, nii on ka Nätsi-Võllat läbinud mitu taliteed. Neist kõige selgemini on tänini jälgitav Soomra-Aruvälja vaheline talitee.

Foto 1. Lage älveraba Nätsi raba kaguosas, Salusaarte lähistel. (Rohkem fotosid on toodud lisas 12)

11. juulil 1957.a võeti botaanilis-zooloogilise keelualana kaitse alla põhjapoolne Nätsi raba. 1981.a liideti lõunapoolne Võlla raba ning loodi Nätsi-Võlla sookaitseala. 30. aprillil 2004.a loodi Nätsi-Võlla looduskaitseala, mille tulemusel senisele sookaitsealale liideti ümbritsevaid metsa- ja puisniidualasid, kauni kuldkinga kasvualad Tõhela külas ja Audru metskonna maadel, samuti suurem puisniiduala Virunas.

Vastavalt Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eeskirjale (Vabariigi Valitsuse määrus nr. 177, 30.04.2004 „Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eeskiri“) on kaitseala eesmärgiks Nätsi-Võlla soo- ja metsakoosluste, poollooduslike koosluste ning kaitstavate taime- ja loomaliikide elupaikade kaitse. Kaitseala maa- ja vee ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripäradele ja

majandustegevuse piiramise astmele üheksaks sihtkaitsevööndiks – Nätsi-Võlla, Soeva, Viruna, Salusaarte, Tuuraste, Vallapiiri, Aru, Vanaõue ja Männikuste sihtkaitsevööndid.

Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kuuluvad üleeuroopalisse Natura alade võrgustikku Nätsi-Võlla loodusala (EE0040336) ja samanimelise linnuala (EE0040337) koosseisus. Loodusala hõlmab Nätsi-Võlla looduskaitseala, kuid linnualasse kuuluvad lisaks Nätsi-Võlla looduskaitsealale ka Tõhela-Ermistu hoiuala ja Nedrema looduskaitseala, mida käesolevas kaitsekorralduskavas ei käsitleta.

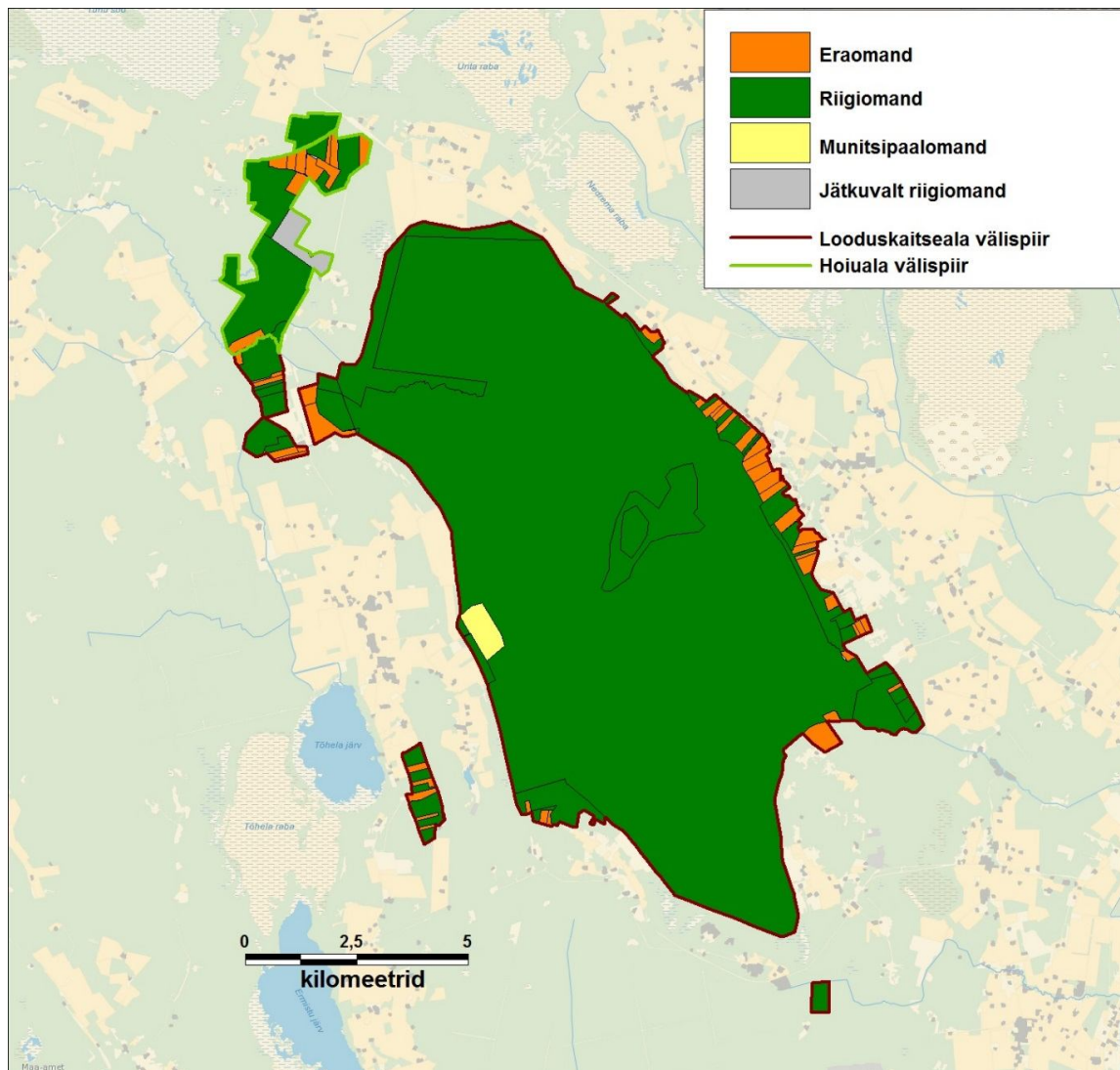
Nätsi-Võlla hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – rabade (7110^{*2}), sinihelmikakoosluste (6410), lamminiitude (6450), puisniitude (6530^{*}), siirde- ja õõtsiksoode (7140), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodumetsade (9010^{*}), vanade laialehiste metsade (9020^{*}), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080^{*}) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0^{*}) kaitse.

1.2. Maakasutus

Nätsi-Võlla loodusala piiridesse (hõlmab nii Nätsi-Võlla looduskaitseala kui ka Nätsi-Võlla hoiuala) jääb 11.08.2015 seisuga nii eramaid (158 maaüksust, kokku 507,6 ha), RMK hallatavaid riigimaid (peamiselt soolad; 69 maaüksust, 10911,1 ha), 2 munitsipaalomandis olevat katastriüksust (66,3 ha) kui ka üks katastrisse kandmata (jätkuvalt riigi omandis) maaüksus (69,8 ha). Ülevaate maaomandi jaotumisest annab joonis 1. Nätsi- Võlla loodusalast kõlviku koosseisust hõlmavad suurema osa pindalast sood (joonis 2), vähemal määral on metsakooslusi.

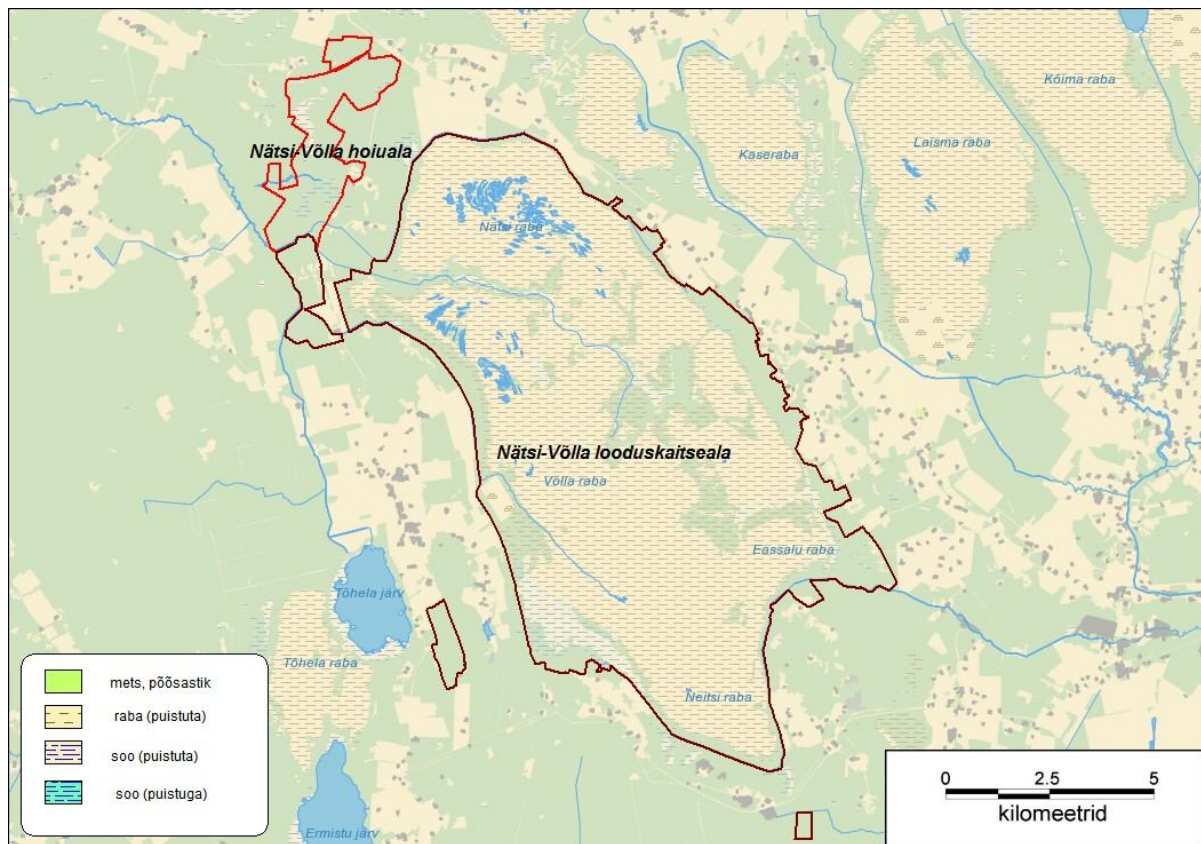
---

² Elupaigatüübi kood vastab Natura 2000 koodile, tärn (*) tähistab esmatähtsaid elupaigatüüpe

Joonis 1. Maaomand Natsi-Võlla looduskaitsealal ja Natsi-Võlla hoiualal 11.08.2015 seisuga (aluskaart Eesti baaskaart, Maa-amet).

Joonis 2. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja hoiuala kõlvikute kaart (Aluskaart Eesti baaskaart, Maaamet).

1.3. Huvigrupid

- **Keskkonnaamet** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **RMK** (Riigimetsa Majandamise Keskus) – praktiliste looduskaitsetööde teostamine riigimaadel ja ala külastuse korraldamine kaitseala väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks ning tutvustamiseks
- **Maaomanikud** – kaitsealal asub 158 eraomandis olevat maaüksust kogupindalaga 508 ha. Kaitseala piirneb kümnete eraomandis olevate maaüksustega. Valdavat metsamajandamiseks kasutatavate maatulundusmaade omanikud on huvitatud senise olukorra jätkumisest ning ei soovi kaitsealaga piirnevate alade märjemaks muutumist ega soostumist.
- **Piirkonna kohalikud elanikud** – Hoiualal paikneb vaid üks majapidamine (Tammemetsa), kuid kaitseala piiri vahetus naabruses paikneb 22 üksikmajapidamist. Ala

lähikonnas (3-4 km raadiuses) paiknevad Peantse, Kalli, Nätsi, Soeva, Ahaste, Aruvälja, Kärbu, Eessalu, Soomra, Alu, Männikuste, Tõhela, Kanamardi ja Kidise külad. Piirkonna elanikud on huvitatud ala jätkuvast kasutusest marjade (eelkõige jõhvika, vähemal määral ka pohla ja rabamuraka) ning seente korjamiseks.

- **Matkajad, loodusehuvilised, matkakorraldajad** – Nätsi-Võlla raba puhul on tegemist ühe Eesti suurima sooga, mille ulatuslikud rabamaastikud pakuvad loodusmatkajatele kahtlemata huvi. Arvestades Pärnumaa suhtelist sooderikkust, külastusinfrastruktuuri puudumist alal ning teisi regioonis asuvaid ning soid tutvustavaid kaitsealasid (Soomaa, Nigula, Tolkuse, Tuhu), siis ei ole külastuskoormus siiski väga suur ega matkajate huvi ala vastu massiline. Organiseeritud matku korraldab naabruses paiknev Viruna turismitalu ning vähemal määral ka teised loodusmatkade korraldajad.

1.4. Kaitsekord

Nätsi-Võlla looduskaitseala maa- ja vee ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele üheksaks sihtkaitsevööndiks (*skv*): Aru skv. (KLO1100544), Männikuste skv. (KLO1100545), Soeva skv. (KLO1100547), Tuuraste skv. (KLO1100548), Vallapiiri skv. (KLO1100549), Vanaõue skv. (KLO1100550) Viruna skv. (KLO1100551), Nätsi-Võlla skv. (KLO1100546) ja Salusaarte skv (KLO1100552).

Kaitsealal on üldjuhul keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine. Üldjuhul on kaitsealal keelatud ka ujuvvahendiga sõitmine.

Rohkem kui 15 osalejaga rahvaürituste korraldamine kogu kaitsealal selleks ette valmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Jahipidamine on lubatud ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil.

Nätsi-Võlla ja Salusaarte sihtkaitsevööndis on metsa kaitse-eesmärk metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina, sealjuures Salusaarte sihtkaitsevööndis on inimeste viibimine keelatud 15. veebruarist kuni 31. juulini. Soeva, Tuuraste, Vallapiiri, Aru, Vanaõue, Männikuste ja Viruna sihtkaitsevööndis on metsa kaitse-eesmärk elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning elupaikade kaitse.

Tulenevalt kaitseala kaitse-eesmärkidest on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud hooldustööd kaitstavate liikide elutingimuste säilitamiseks ning Soeva, Tuuraste, Vallapiiri, Aru, Vanaõue, Männikuste ja Viruna sihtkaitsevööndi metsakooslustes puu- ja põõsarinde harvendamine. Soeva, Tuuraste, Vallapiiri, Aru, Vanaõue, Männikuste ja Viruna sihtkaitsevööndis alates 15. juulist kuni 1. märtsini ning Salusaarte sihtkaitsevööndis alates 1. augustist kuni 14. veebruarini, poollooduslike koosluste esinemisaladel on lubatud niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine ulatuses, mis tagab poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu säilimise. Samuti on kooskõlastatult võimalik teostada soo piirdekraavi hooldustöid.

Nätsi-Võlla looduskaitsealal on poollooduslike koosluste ja avatud maastike säilitamiseks ning poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik puu- ja põõsarinde harvendamine ja niitmine ulatuses, mis tagab poolloodusliku koosluse loodusväärtuste säilimise.

Nätsi-Võlla hoiuala

Hoiualadel kaitse-eeskirjad puuduvad ning kaitsekord tuleneb otseselt Looduskaitseadusest.

Hoiualal on keelatud (Looduskaitseadus, § 32 (2)) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Looduskaitseaduse § 14 lõige 1 järgi ei või hoiualal ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) [kehtetu - RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]
- 4) [kehtetu - RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) lubada ehitada ehitusteatisel kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada laurit või paadisilda;
[RT I, 23.03.2015, 3 - jõust. 01.07.2015]
- 7) anda projekteerimistingimusi;
- 8) anda ehitusluba;
- 9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatisi;
[RT I, 23.03.2015, 3 - jõust. 01.07.2015]
- 10) jahiulukeid lisaõõta.

[RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]

Hoiualal on metsaraie keelatud (Looduskaitseadus § 32 lõige 3), kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

1.5. Uuritus

1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Eesti märgalade inventeerimine, 1997

Eestimaa Looduse Fondi poolt korraldatud Eesti märgalade inventuuril inventeeriti Nätsi-Võlla hoiualal paiknev Palatu soo ja Kalli kalmistu tagune soo (kokku 87 ha). Kuna inventuuri eesmärgiks oli kaitsmata kuid väärtuslike soolade väljaselgitamine, siis Nätsi-Võlla raba kui kaitsealust sood ei inventeeritud.

Natura Elupaikade inventuur, 2002

Natura 2000 võrgustiku alade moodustamisele eelnes Natura elupaikade inventeerimine aastatel 2001-2003. Nätsi-Võlla soomassiivi ja piirkonnas paiknevaid niidualasid samuti metsi inventeeriti selle projekti käigus 2002. aastal kokku 10560 ha ulatuses. Kuna oli vajalik koguda lühikese ajaga suurelt alalt andmeid, oli inventuuri detailsus ning andmete täpsus võrdlemisi väikene.

Eesti soode looduskaitseline inventeerimine, 2010-2011

Eestimaa Looduse Fondi korraldatud inventuuri käigus inventeeriti hoiualal paiknevaid soolaike ning täpsustati Nätsi-Võlla soo servaalasid. Inventuur keskendus seni inventeerimata lagesooladele, samuti täpsustati Nätsi-Võlla sookompleksi elupaikade piire.

Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala elupaikade inventeerimine, 2012

Kaitsekorralduskava koostamise eeltööna inventeeriti Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala niiduelupaigad kogu nende leviku ulatuses (ca 270 ha) ning lisaks inventeeriti või täpsustati ka metsaelupaiku (ca 350 ha ulatuses).

1.5.2. Riiklik seire

Madalsoode ja rabade linnustiku seire

Nätsi rabal ja Võlla rabal viiakse läbi „Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire“ programmi „Liikide ja koosluste seire“ allprogrammi kuuluvat Madalsoode ja rabade linnustiku riiklikku seiret. Viimati teostati Nätsi rabas seiret 1999. aastal ja Võlla rabas 1998. aastal. Kaitsealal on kaks soolinnustiku seireala: Nätsi raba (SJA8038000³) ja Võlla raba (SJA9729000). Seire intervall on varieeruv sõltudes soo seisundist ning elupaikade muutumise kiirusest. Heas looduslikus seisundis rabade nagu Nätsi-Võlla raba on soovituslikuks seireintervalliks 10 aastat või enam (viimati tehti seiret aastal 2015).

Keskonnaregistrisse on kantud saarma ja kopra seirejaam nr SJA2987014, samas aga puuduvad andmed seire teostamise kohta selles jaamas ning tegemist võib olla pigem juhuvaatlusega või kavas olnud seirealaga, mis on ekslikult seireveebi kantud.

---

³ Seirejaama või –ala kood

1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus

Kaitstavate taimeliikide leviku ja seisundi hindamine

Nätsi-Võlla looduslal on vajalik teostada kaitstavate taimeliikide, eelkõige sookäpa, soohiilaka, jumalakäpa ja kauni kuldkinga leviku ja seisundi hindamine. Soohiilakale ja sookäpale sobivaid elupaiku leidub lisaks teadaolevatele elupaikadele ulatuslikul madal- ja siirdesooalal Nätsi-Võlla soo edelaservas ning vähemal määral ka mujal. Kauni kuldkinga ja jumalakäpa leviku täpsustamiseks ning seisundi selgitamiseks tuleb transektloenduse abil üle kontrollida teadaolevad liigi elupaigad ning nende naabruses olevad elupaigana sobivad alad.

Metsalinnustiku inventuur

Nätsi-Võlla looduskaitsealal ja hoiualal on soovitatav inventeerida metsades elutsevate kaitstavate linnuliikide (musträhn, laanepüü, händkakk ja muud võimalikud liigid) elupaiku. Inventuuri eesmärk on parem ülevaade kaitseala loodusväärtustest.

2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid

Vastavalt kaitse-eeskirjale on Nätsi-Võlla looduskaitseala eesmärk Nätsi-Võlla soo- ja metsakoosluste, poollooduslike koosluste ning kaitstavate taime- ja loomaliikide elupaikade kaitse. Nätsi-Võlla hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide - rabade (7110*), sinihelmikakoosluste (6410), lamminiitude (6450), puisniitude (6530*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse.

Natura 2000 alade võrgustikku kuuluva Nätsi-Võlla loodusala kaitse eesmärgina on märgitud järgmised Loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüübid: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), liigirikad niidud lubjavaesel mullal (6270*), sinihelmikakooslused (6410), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Nätsi-Võlla linnuala puhul on kaitse-eesmärgiks järgnevad linnuliigid, mille isendite elupaiku kaitstakse: piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hüüp (*Botaurus stellaris*), kassikakk (*Bubo bubo*), sõtkas (*Bucephala clangula*), niidurisla e niidurüdi e rüdi (*Calidris alpina schinzii*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), väikepistrik (*Falco columbarius*), lauk (*Fulica atra*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), sinirind (*Luscinia svecica*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), roherähn e meltsas (*Picus viridis*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), teder (*Tetrao tetrix*), mudatilder (*Tringa glareola*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*). Nätsi-Võlla raba on Pärnumaal üheks olulisemaks elupaigaks I kaitsekategooria liigile niidurüdile (*Calidris alpina schinzii*).

Nätsi rabas elutseb laialdasel alal III kaitsekategooriasse kuuluv ja Loodusdirektiivi IV lisasse kantud valgelaup-rabakiil (*Leucorrhinia albifrons*). Liik elutseb ning sigib alal püsivalt, tema vastsed elutsevad laugastes. 2001. aastal vaadeldi kogu Nätsi raba alal laugastel ja suurtel älvestel üle 100 vastkoorunud valgelaup-rabakiili isendi. Liik on siiski võrdlemisi tavaline ning esineb enamusel laukarabadest.

2.1. Elustik

2.1.1. Linnud

Nätsi-Võlla looduskaitsealal ja hoiualal leidub hulgaliselt kaitstavate linnuliikide elupaiku. Alal pesitsevad I kaitsekategooriasse kuuluvad niidurüdi, kaljukotkas ja merikotkas ning II kategooriasse kuuluv rohunepp.

Kaitseala põhituumik, Nätsi-Võlla rabamassiiv on oluline eluala rabalinnustikule pakkudes sobivaid elupaiku mitmetele kahlajatele ehk nn rabaspetsialistidele (rüüt, mudatilder, sookiur, punajalg-tilder), kes elutsevad peamiselt lagedates ja älverikastes rabades. Laugastikud pakuvad elupaiku partlastele (sõtkas, tuttvart, piilpart) aga ka kajakalistele (kalakajakas, hõbekajakas, naerukajakas) ja laululuigele. Soomaastikud on elu ja toitumisalaks mitmetele kullilistele (soo-loorkull, roo-loorkull) ja pistrikele (tuuletallaja, väikepistrik).

Kuna kaitse-eeskirjas pole ühtki liiki eraldi välja toodud, siis allpool käsitletavateks liikideks on Nätsi-Võlla linnualale seatud eesmärgid kusjuures tuleb arvestada, et linnuala hõlmab endas Nätsi-Võlla looduskaitseala koos Nedrema looduskaitseala ja Tõhela-Ermistu hoiualaga ning Seliste kassikaku ja Tõhela-Ermistu kaljukotka püsielupaiku. Lisaks tuuakse ära kaitsealused liigid, mis pole linnuala eesmärgid kuid, mille andmed on kavaga käsitletaval alal Keskkonnaregistris registreeritud. Eraldi on käsitletud I kaitsekategooria kaitsealuseid liike ja neid liike mis on kavas kaitse-eeskirja kaitse-eesmärgiks lisada. Ülejäänud liigid on grupeeritud rühmadesse.

Ülevaade Nätsi-Võlla soomassiivi linnustikust (lisa 6 ja 7) põhjal

Võlla raba

Võlla rabas fikseeriti tüüpiline Lääne-Eesti lagerabale omane linnustik, kokku 43 linnuliiki. Dominandiks oli sookiur. Võlla raba on oluline rüüdi, mudatildri, kiivitaja, punajalg-tildri, mustsaba-vigle, balti risla, sookure, soo-loorkulli sigimisala. Alal pesitsevad ka rabapüü ja kaljukotkas ning laululuik. 1998. a kohati ühte ilmselt mittepesitsevat rabapistrikku.

Nätsi raba

Nätsi raba haudelinnustiku kohta on kogutud informatsiooni juba alates 1938. aastast, mil raba külastas Eerik Kumari, kes kordas uurimisretki aastatel 1941, 1948, 1953, 1968, 1970, 1971, 1973, 1974, 1976 ja 1981 (E. Kumari fond TA Keskarhiivis). Seetõttu on Nätsi raba haudelinnustikus toimunud muutused suhteliselt hästi dokumenteeritud ning 1989. aastal valis Nigula Looduskaitseala rabalindude töörühm selle ala üheks rabalinnustiku seirealaks. 1989. aasta kevadel kaardistati Nätsi raba linnustik ning planeeriti kordusloendussammuks kümme aastat.

1989. aastal pesitses Nätsi rabas 35 liiki, 1999. aastal 37 liiki. Võrreldes 1989. aastaga ei õnnestunud pesitsemas kohata 3 liiki (viupart, kassikakk ja ronk), uusi liike oli lisandunud aga 6 (laululuik, rabapüü, heletilder, lambahänilane, pruunselg-põõsalind, tutt-tihane). Mõõdukalt (10-50 %) langenud liikide osakaal oli 8% nagu ka liikidel, kelle arvukus oli kahanenud tugevalt (üle

50%). 17% liikide arvukust võib lugeda stabiilseks. Mõõdukat (10-15%) arvukuse tõusu täheldati 17% liikidest ning 27% liikide arvukust oli tõusnud tugevalt (üle 50%). Märgatavalt on tõusnud sookure, kiivitaja, mustsaba-vigle, punajalg-tildri, mudatildri, naerukajaka, käo, põldlõokese, sookiuru ja punaselg-õgija arvukus. Vähenenud on piilpardi, tuttvardi ja väikekoovitaja arvukus. Viimase liigi arvukus on juba ka E. Kumari andmetel Nätsi rabas tugevalt kõikunud.

Lindude üldarvukus 1999. aastal (994 paari) oli märgatavalt kõrgem kui 1989. aastal (554 paari). Samas tuleb arvestada, et ka Nigula rabas oli 1989. aastal lindude üldarvukus suhteliselt madal.

Nätsi-Võlla linnuala eesmärgiks olevad liigid

2.1.1.1. Niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*)

I Kat⁴, LiD I⁵, KE⁶ – ei, LoA⁷ - ei, LiA⁸ - jah

Niidurüdi on kuldnoka suurune ca 16–22 cm pikkune väle kurvitsaline. Linnu selg on pruuni-mustakirju; kõht must, küljelt heledam ja laiguline. Niidurüdi on soorüdi alamliik, kelle populatsioon Läänemere ääres ja ka Eestis kahaneb kiiresti. Eesti punases nimestikus on niidurüdi ohualtis kategoorias. Niidurüdi eelistab väga madala taimestikuga avatud märga niitu. Osa niidurüdidest pesitseb rabades. Lisaks rannaniitudel pesitsevatele rüdidetele leidub Pärnumaal kaks suuremat soopopulatsiooni Nätsi-Võlla sookompleksis ja Laisma rabas, mis kuuluvad rüdidete võtmealade hulka. Nätsi-Võlla sookompleksis pesitseb 2007. a seisuga hinnanguliselt 6-8 paari rüdisid (Niidurüdi kaitse tegevuskava 2009-2013). Natura 2000 standardandmebaasis on eesmärgiks seatud 5-10 paari niidurüdi pesitsemine Nätsi-Võlla linnualal.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusala⁹ pesitseb vähemalt 6-8 paari niidurüdisid.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusala pesitseb 6-8 paari niidurüdisid.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab elupaikade kvaliteeti.

---

⁴ Kaitsekategooria

⁵ Linnudirektiivi lisa

⁶ Kaitse-eeskiri

⁷ Loodusala

⁸ Linnuala

⁹ Kuna loodusala hõlmab nii Nätsi-Võlla looduskaitseala kui Nätsi-Võlla hoiuala, siis on kriteeriumiks võetud loodusala.

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.1.2. Kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*)

I Kat, LiD I, KE – ei, LoA - ei, LiA - jah

Kaljukotka vanalinnud näevad välja ühtlaselt tumedana (tumepruun), pea on kuldkollane. Noorlinnud omavad võrreldes vanalindudega heledamat ning kirjumat põhitooni, lisatunnusteks on valged suured laigud tiibadel ja sabatüvikul. Liik liugleb lennul sagedasti, hoides tiibu V-kujuliselt. Emaslinnud kaaluvad keskmiselt 4 kg ning on suuremad kui isaslinnud. Kaljukotka kehapikkus on vahemikus 75-85 cm ja tiibade siruulatus kuni 225 cm. Keskmise eluiga looduslikes tingimustes küündib 15-25 aastani. Kaljukotkale sobivateks elupaikadeks on metsa ja sootaimkond. Kaljukotka kodupiirkonna (pesitsuselupaik ja peamine toitumisala) moodustavad pesast 5 km raadiusesse jäävad looduslikud ja poollooduslikud elupaigad. Kriitilise tähtsusega on soo, eriti lagesoo osatähtsus kodupiirkonnas, tehislikke elupaiku välditakse. Pesapaik valitakse inimasustusest ja teedest võimalikult kaugemale. Pesitsuspuistuks sobivad metsad, kus leidub minimaalselt 100-aastaseid puid (Kaljukotka (*Aquila chrysaetos*) kaitse tegevuskava 2013).

Arvestades liigi suurt pesitusterritooriumi ja toitumisala ning pesapaikade paiknemist piirkonnas on tegemist optimaalse arvukusega ning uute pesapaikade lisandumine kavaga käsitletavale alale pole tõenäoline. Natura 2000 linnuala eesmärgiks on seatud kahe kaljukotkapaari esinemine. Nätsi- Võlla looduskaitsealal asub kaks pesakohta ja pesitseb püsivalt üks kaljukotka paar. Kuna teine paar pesitseb Tõhela-Ermistu hoiualal, mis on Nätsi-Võlla seega on Nätsi-Võlla linnuala eesmärgiks seatud arvukus saavutatud. Keskkonnaregistris on märgitud liigi sigimispäiga vaatlus aastal 2012 ja 2013.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal pesitseb vähemalt üks kaljukotka paar.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal pesitseb üks kaljukotka paar.

Mõjutegurid ja meetmed

+ liikumispiirang Salusaarte sihtkaitsevööndis.

- Soo servaalade kuivendus halvendab elupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.1.3. Merikotkas (*Haliaeetus albicilla*)

I Kat, LiD I, KE – ei, LoA - ei, LiA - jah

Merikotkas on Eesti suurim röövlind kehapikkusega kuni 80 cm ja tiiva siruulatusega kuni 2,5 m. Täiskasvanud lind kaalub 3 kuni 6,5 kilo, kusjuures emaslind on isasest tunduvalt suurem. Merikotkaste sulestik on erinevat tooni pruun, noorlinnud on tumedamad. Linde iseloomustab massiivne nokk ja valged sabasuled. Merikotkas pesitseb ainult vanades ja väga vanades metsades eelisades pesapuuna mäнди (Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) kaitse tegevuskava 2013).

Kaitsealal pesitseb püsivalt üks merikotka paar. Arvestades liigi suurt pesitusterritooriumi ja toitumisala ning pesapaikade paiknemist piirkonnas on tegemist optimaalse arvukusega ning uute pesapaikade lisandumine Nätsi-Võlla looduskaitsealale pole tõenäoline kuid linnualal asuval Tõhela-Ermistu hoiualal on. Keskkonnaregistris on märgitud liigi vaatlus aastast 2013. Natura 2000 eesmärgiks on seatud ühe merikotkapaari pesitsemine.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt üks merikotka paar.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla looduslal pesitseb üks merikotka paar.

Mõjutegurid ja meetmed

+ liikumispiirang Salusaarte sihtkaitsevööndis.

- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.1.4. Väikepistrik (*Falco columbarius*)

I Kat, LiD I, KE – ei, LoA - ei, LiA - jah

Väikepistrik on kuju ja sulestiku poolest sarnane rabapistikuga, kui on temast märkimisväärselt väiksem- kehapikkus on 24-33 sentimeetrit. Väikeste pistrikulistega võrreldes on väikepistrik aga jõulisema ja tugevama kehaehitusega. Tiivad on piklikud ja teravatipulised (www.looduspilt.ee). Isaslinnud on emastest väiksemad, samuti on emaste ja isaste sulestikud erinevad. Liigi kohta uuemad andmed kaitsealal puuduvad, varasemate (1998. a) andmete järgi liik esines Võlla rabas. Väikepistrik elutseb rabades ja kidurates rabamännikutes, kuid saagijahil käib ka mujal avamaastikes, seega on elupaigana sobivad suur osa Nätsi-Võlla raba aladest. Natura 2000 eesmärgiks on seatud ühe paari väikepistriku pesitsemine. Aastast 2001 on pärit vaatlus lähedal asuvalt Lavassaare hoiualalt.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt üks väikepistriku paar.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla looduslal pesitseb üks väikepistriku paar.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.1.5. Kassikakk (*Bubo bubo*)

I Kat, LiD I, KE – ei, LoA - ei, LiA - jah

Kassikakud on üle kogu maailma levinud suured kakulised. Kassikakk (*Bubo bubo bubo* L.) on üldilmelt pruun, oranžide silmade ja silmatorkavate sulgõrvadega lind. Kassikaku üldpikkus on

kuni 75 sentimeetrit, tiibade siruulatus ulatub 180 sentimeetrini ja suuremad isendid kaaluvad üle nelja kilogrammi (Kassikaku (*Bubo bubo*) kaitse tegevuskava 2014).

Liigi kohta uuemad andmed kaitsealal puuduvad, varasemate (1998) a andmete järgi liik esines alal. Keskkonnaregistris on kassikaku vaatlusandmed aastast 2011 Nätsi-Võlla linnualalt Seliste kassikaku püsielupaigast, mis külgneb Tõhela-Ermistu hoiualaga ja asub väljaspool käesoleva kaitsekorralduskavaga käsitletavat ala. Kassikaku peamiseks elupaigaks on vanad raba- ja siirdesoometsad. Kassikakule sobivaid elupaiku leidub Nätsi-Võlla raba ümbritsevates metsades, samuti Punaoja lammi äärsetes rabametsades. Natura 2000 eesmärgiks on seatud kahe paari kassikaku esinemine alal.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal pesitseb vähemalt üks kassikaku paar.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal pesitseb üks kassikaku paar.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus põhjustab osal potentsiaalse elupaiga aladest alusmetsa tihenemist ning halvendab elupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.1.6. Tutkas (*Philomachus pugnax*)

I Kat, LiD I, KE – ei, LoA - ei, LiA – jah

Tutkas on hakisuurune 25-30 sentimeetrise kehapikkusega, kus isaslind on emaslinnust tunduvalt suurem ja kogukam. Samuti on märgatav vahe hundsulestiku värvuses ning kujus. Isaslinnu kuklasulestik on kõrvataoliselt pikenenud ja moodustab seal mütsitaolise suletuti. Samuti on pikenenud ka alakaela sulestik ja see moodustab rinnuni ulatuva "krae". Pea, kaela ülapoole ja eriti "kõrvade" ja "krae" värvus varieerub individuaalselt väga tugevalt, kõige sagedamini on pikenenud suled valged, ookerkollased, pruunid või mustad, mõnikord ka metalliläikega. Puhkesulestikus linnud erinevad teineteisest vaid suuruse poolest. Siis on lindudel pea ja kael hallikasookerjad, keha ülapool on must laiade ookerkollaste äärissulgedega, alapool kreemikasvalge. <http://bio.edu.ee/loomad/Linnud/PHIPUG2.htm>

Liigi kohta uuemad andmed kaitsealal puuduvad, varasemate (1998.a) andmete järgi liik esines Võlla rabas. Tutkale sobivaid elupaiku leidub peamiselt Võlla ja vähemal määral ka Nätsi raba laugastikes. Aastast 2002 on pärit vaatlus lähedal asuvalt Lavassaare hoiualalt. Natura 2000 standardandmebaasis on Nätsi-Võlla linnuala piires eesmärgiks seatud 8-13 paari pesitsevaid tutkaid.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal pesitseb vähemalt viis tutka paari.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal pesitseb vähemalt üks tutka paar

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab soelupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine

2.1.1.7. Partlased

Aastal 1998 teostatud inventuuril kohati viit liiki partlasi- piilpart, viupart sinikael-part, sõtkas ja tuttvart. Nätsi ja Võlla rabas aastatel 1998-1999 pesitses: 5 paari piilparte, 11 paari sinikael-part, 8 paari tuttvarte ja 25 paari sõtkaid. Need liigid on seatud ka Nätsi-Võlla linnuala kaitse-eesmärgiks (tabel 1). Nimetatud liigid on eestis jahilinnud.

Tabel 1. Linnuala eesmärgiks olevad partlased

Liik	Kat	LiD	KE	LoA	LiA	Natura 2000 eesmärk
piilpart <i>Anas crecca</i>	-	II lisa	ei	ei	jah	20-30 paari
viupart <i>Anas penelope</i>	-	II lisa	ei	ei	jah	4000 isendit (rändel)
sinikael-part <i>Anas platyrhynchos</i>	-	II lisa	ei	ei	jah	28-33 paari
sõtkas <i>Bucephala clangula</i>	-	II lisa	ei	ei	jah	37-48 paari
tuttvart <i>Aythya fuligula</i>	-	II lisa	ei	ei	jah	23-33 paari

Kuna värsket linnustiku inventuuri pole teostatud siis võetakse eesmärkide seadmisel aluseks alal esinevate linnuliikide hulk.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla looduslal pesitseb edukalt 5 liiki partlasi.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla looduslal pesitseb edukalt 5 liiki partlasi.

Mõjutegurid ja meetmed

- Kaitsealal ja hoiualal on lubatud linnujaht

- Soo servaalade kuivendus halvendab soelupaikade kvaliteeti.

Meede: Kaitse-eeskirja muutmine - jahipidamisele ajalise piirangu seadmine Salusaarte sihtkaitsevööndis ja linnujahi keelustamine

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine

2.1.1.8. Soolinnustik

Nätsi-Võlla linnuala kaitse-eesmärgiks olevatest liikidest kuuluvad siia soomaastikega seotud liigid, sealhulgas veelinnud, kes on antud alal seotud rabalaugastega: hüüp, soo-loorkull, väikeluik, laululuik, lauk, sookurg, rabapüü, punaselg-õgija, hallõgija, mustsaba-vigle, väikekoovitaja, rüüt, tuttpütt, mudatilder, punajalg-tilder ja kiivitaja (tabel 2). Soolinnustikes domineerivad arvukuselt nn kahlajad, kelle jaoks pakuvad rohkelt elupaiku lagedad ja märjad älveraba alad. Nätsi ja Võlla rabas aastatel 1998-1999 pesitses: 3 paari soo-loorkulle, 2 paari väikeluiki, 22 paari sookurgi, 3 paari rabapüüsid, 21 paari punaselg-õgijaid, 4 paari hallõgijaid, 20 paari mustsaba-viglesid, 13 paari väikekoovitajaid, 171 paari rüüte, 160 paari mudatildreid, 40 paari punajalg-tildreid ja 109 paari kiivitajaid.

Kuna värsket linnustiku inventuuri pole teostatud siis võetakse eesmärkide seadmisel aluseks alal esinevate linnuliikide hulk.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusala on peatumis- ja toitumiskohaks vähemalt 15 alale iseloomulikule soolinnustiku liigile.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusala on peatumis- ja toitumiskohaks vähemalt 15 alale iseloomulikule soolinnustiku liigile.

Mõjutegurid ja meetmed

- Kaitsealal ja hoiualal on lubatud linnujaht

- Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti.

Meede: Kaitse-eeskirja muutmine - jahipidamisele ajalise piirangu seadmine Salusaarte sihtkaitsevööndis ja linnujahi keelustamine

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine

Tabel 2. Kaitsealused ja linnuala eesmärgiks olevad soolinnustiku liigid

Liik	Kat	LiD	KE	LoA	LiA	Natura 2000 eesmärk
hüüp <i>Botaurus stellaris</i>	II	I lisa	ei	ei	jah	4 paari
rohunepp <i>Gallinago media</i>	II	I lisa	ei	ei	ei	-
soo-loorkull <i>Circus pygargus</i>	III	I lisa	ei	ei	jah	4-6 paari
laululuik <i>Cygnus cygnus</i>	II	I lisa	ei	ei	jah	3-4 paari
väikeluik <i>Cygnus columbianus bewickii</i>	II	I lisa	ei	ei	jah	600 isendit (rändel)

Liik	Kat	LiD	KE	LoA	LiA	Natura 2000 eesmärk
lauk <i>Fulica atra</i>	-	II lisa	ei	ei	jah	2500 isendit (rändel)
sookurg <i>Grus grus</i>	III	I lisa	ei	ei	jah	28-41 paari
rabapüü <i>Lagopus lagopus</i>	I	II lisa	ei	ei	jah	1-5 paari
rüüt <i>Phuvisalis apricaria</i>	III	I lisa	ei	ei	jah	160-215 paari
tuttpütt <i>Podiceps cristatus</i>	-	-	ei	ei	jah	-
mudatilder <i>Tringa glareola</i>	III	I lisa	ei	ei	jah	115-225 paari
punaselg-õgija <i>Lanius collurio</i>	III	I lisa	ei	ei	jah	20 paari
väike-koovitaja <i>Numenius phaeopus</i>	III	II lisa	ei	ei	jah	7-20 paari
mustsaba-vigle <i>Limosa limosa</i>	II	II lisa	ei	ei	jah	20-60 paari
punajalg-tilder <i>Tringa totanus</i>	III	II lisa	ei	ei	jah	65-120 paari
hallõgija <i>Lanius excubitor</i>	III	-	ei	ei	jah	5-10 paari
kiivitaja <i>Vanellus vanellus</i>	-	II lisa	ei	ei	jah	50-150 paari

2.1.1.9. Metsa- ja mosaiikmaastike linnustik

Nätsi-Võlla linnuala kaitse-eesmärgiks olevatest liikidest on valdavalt metsade ja mosaiikmaastikega seotud kassikakk, roherähn, teder ja sinirind (tabel 3). Liigid on seotud soomassiivi ümbritsevate ja hoiualal paiknevate metsade, niidualade ning soolaikudega.

Tabel 3. Linnuala eesmärgiks olevad ja alal registreeritud mosaiikmaastikele iseloomulikud linnuliigid

Liik	Kat	LiD	KE	LoA	LiA	Natura 2000 eesmärk
roherähn <i>Picus viridis</i>	II	-	ei	ei	jah	1 paar

Liik	Kat	LiD	KE	LoA	LiA	Natura 2000 eesmärk
sinirind <i>Luscinia svecica</i>	II	I lisa	ei	ei	jah	1 paar
teder <i>Tetrao tetrix</i>	III	I lisa	ei	ei	jah	50- 100 paari (püsivalt)
händkakk <i>Strix uralensis</i>	III	I lisa	ei	ei	ei	-
öösorr <i>Caprimulgus europaeus</i>	III	I lisa	ei	ei	ei	-
musträhn <i>Dryocopus martius</i>	III	II lisa	ei	ei	ei	-
hallpea-rähn <i>Picus canus</i>	III	II lisa	ei	ei	ei	-
valgeselg-kirjurähn <i>Dendrocopos leucotos</i>	II	II lisa	ei	ei	ei	-

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusala on peatumis- ja toitumiskohaks vähemalt 5 alale iseloomulikule mosaiikmaastike liigile.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusala on peatumis- ja toitumiskohaks vähemalt 5 alale iseloomulikule mosaiikmaastike liigile.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab soelupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine

2.1.2. Taimed

Nätsi-Võlla looduskaitsealal, hoiualal ja looduslal pole eesmärgiks seatud ühegi taimeliigi kaitset. Katse-eeskiri sätestab kaitstavate taimeliikide elupaikade kaitse, seega kaitstakse alal liike hetkel läbi elupaikade kaitse. Kavaga tehakse ettepanek lisada kaitse-eesmärgiks tabelis 3 toodud Nätsi- Võlla hoiualal ja looduskaitsealal registreeritud taimeliigid välja arvatud künnapu ja mets-õunapuu. Eraldi tuuakse välja ja eesmärgid seatakse II kaitsekategooria soontaimeliikidele, võttes aluseks registrisse kantud kasvukohtade pindala või arvu.

Keskkonnaregistrisse on Nätsi-Võlla looduskaitsealal ja Nätsi- Võlla hoiualal kantud kokku 19 liiki kaitsealuseid taimi. Kuus II kaitsekategooriasse kuuluvat taimeliiki on: soohilakas (*Liparis loeselii*), sookäpp (*Hammarbya paludosa*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), jumalakäpp (*Orchis mascula*), eesti soojumikas (*Saussurea alpina* subsp. *esthonica*) ja kuninga-kuuskjalg (*Pedicularis sceptrum-carolinum*). Alal kasvab veel 13 III kaitsekategooria taimeliiki: harilik porss (*Myrica gale*), kakkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), siberi võhumõök

(*Iris sibirica*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), suur käopõll (*Listera ovata*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), künnapuu (*Ulmus laevis*), harilik ungrukold (*Huperzia selago*), mets-õunapuu (*Malus sylvestris*). Valdav osa kaitstavatest taimeliikidest on seotud madalsoodega, soometsadega või puisniitudega. Kaitsealast suurema osa moodustavatel rabaaladel kasvavad näiteks sookäpp ja soohiilakas.

Tabel 4. Alal registreeritud kaitsealuste taimeliikide staatus

Liik	Kat	LoD ¹⁰	LoA	KE
soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>)	II	ei	ei	ei
sokäpp (<i>Hammarbya paludosa</i>)	II	ei	ei	ei
kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	II	II, IV	ei	ei
jumalakäpp (<i>Orchis mascula</i>)	II	ei	ei	ei
eesti soojumikas (<i>Saussurea alpina</i> subsp. <i>esthonica</i>)	II	II, IV	ei	ei
kuninga-kuuskjalg (<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>)	II	ei	ei	ei
kahelehine käokeel (<i>Platanthera bifolia</i>)	III	ei	ei	ei
vööthuul-sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza fuchsii</i>)	III	ei	ei	ei
harilik porss (<i>Myrica gale</i>)	III	ei	ei	ei
harilik käoraamat (<i>Gymnadenia conopsea</i>)	III	ei	ei	ei
mets-õunapuu (<i>Malus sylvestris</i>)	III	ei	ei	ei

¹⁰ Loodusdirektiiv

Liik	Kat	LoD ¹⁰	LoA	KE
laialehine neiuvaip (<i>Epipactis helleborine</i>)	III	ei	ei	ei
soo-neiuvaip (<i>Epipactis palustris</i>)	III	ei	ei	ei
suur käopõll (<i>Listera ovata</i>)	III	ei	ei	ei
kahkjaspunane sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza incarnata</i>)	III	ei	ei	ei
pruunikas pesajuur (<i>Neottia nidus-avis</i>)	III	ei	ei	ei
harilik ungrukold (<i>Huperzia selago</i>)	III	ei	ei	ei
siberi võhumõök (<i>Iris sibirica</i>)	III	ei	ei	ei
künnapuu (<i>Ulmus laevis</i>)	III	ei	ei	ei

2.1.2.1. Soohiilakas (*Liparis loeselii*)

II Kat, LoD – ei, KE – ei, LoA – ei

Soohiilakas on Eesti punases nimestikus kirjas kui ohualdis liik. Lubjalembene soohiilakas on rohkem levinud Lääne-Eestis, kuid sobivatelt kasvukohtadelt tasub teda otsida mujalgi, sest üksikuid leiukohti on teada üle Eesti. Eestis on soohiilaka leviku põhjapiir, meist loode pool kasvab see taim vaid Ahvenamaa saartel ja nende naabruses Rootsi rannikul. Soohiilaka kasvukoht on põhiliselt madala taimeestikuga mätastel lubjarikastel märgadel kasvukohtadel madalsoodes, allikate ümbruses, järve kallastel ja rannaniitudel (Tali, K. 2010. Soohiilaka (*Liparis loeselii* (L.) Rich) kaitse tegevuskava 2012–2016, Eesti orhideed). Aastal 2011 teostatud vaatlusel leiti Nätsi-Võlla looduskaitsealalt 108 soohiilaka isendit.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla looduslalal levib liik 217 ha suurusel alal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk Nätsi-Võlla looduslalal levib liik 217 ha suurusel alal.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab soelupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.2.2. Sookäpp (*Hammarbya paludosa*)

II Kat, LoD – ei, KE – ei, LoA – ei

Sookäpp on vähese arvukusega madalakasvuline orhidee mis eelistab kasvukohtadena rabasid, lubjavaeseid madalsoid ja õõtsikuid. Väikesekasvulise ja roheline taimena on ta raskesti märgatav. Leiukohti on suhteliselt vähe, need on pillatult kogu Eestis, kuid populatsioonid on enamasti väikesearvulised. Eestis kasvab harilik sookäpp vähearvuliselt kogu territooriumil. Ohutegurid on võsastumine ja kuivenduse mõju. Eesti punases nimestikus on sookäpp kirjas kui ohustatud liik. Liigi üldleviala ulatub Lääne- ja Põhja-Euroopast üle Siberi ja Kaug-Ida Põhja-Ameerikasse (Sugukond kápalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava, Schmeidt, O. 1996. Eestimaa orhideed. Tallinn). Nätsi-Võlla looduskaitsealal on aastal 2011 loendatud 18 sookápa isendit.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal levib liik 122 ha suurusel alal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk Nätsi-Võlla loodusalal levib liik 122 ha suurusel alal.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.2.3. Kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*)

II Kat, LoD – II, IV, KE – ei, LoA – ei

Kaunis kuldking on stabiilse arvukusega taimeliik, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning mis on arvatud looduskaitsealaduse alusel vähearvuka ja ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Kuldkinga peamised elupaigad Eestis on salu-, loo- ja laanemetsad või neist pikaajalise inimtegevuse tulemusena kujundatud puisniidud, harvem soo- ja kõdusoometsad (Kull, T., Sarv, A. 2013. Kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus* L.) kaitse tegevuskava. Keskkonnaministeerium).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal kasvab liik kolmes kasvukohas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk Nätsi-Võlla loodusalal kasvab liik kolmes kasvukohas.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti.

Meede: Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.2.4. Jumalakäpp (*Orchis mascula*)

II Kat, LoD – ei, KE – ei, LoA – ei

Jumalakäpp on II kaitsekategooria orhideeliik, mis kasvab varjukamates paikades kui teised käpa perekonna liigid. Jumalakäpp õitseb mais ja juuni algul. Leida võib teda põhiliselt Lääne-Eesti ja läänesaarte puisniitudel, loodudel ja loometsades, mitmel pool Euroopas on jumalakäpp väga haruldaseks muutunud. Puisniitude hooldamise lakkamise tõttu on üha vähem leida suuri asurkondi. Liigi levila on Eestis kahanenud võrreldes olukorraga enne 1971. aastat 28%. (Sugukond käpalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava, Eesti orhideed.) Nätsi-Võlla looduskaitsealal on aastal 2001 loendatud 19 jumalakäpa isendit.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal kasvab liik kahes kasvukohas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk Nätsi-Võlla loodusalal kasvab liik kahes kasvukohas.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti.

Meede : Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.2.5. Eesti soojumikas (*Saussurea alpina subsp. esthonica*)

II Kat, LoD – II, IV, KE – ei, LoA – ei

Eesti soojumikas eelistab kasvada lubjarikastel soistel niitudel, puisniitudel, võsastikes ja soodes. Liik on levinud peamiselt Lääne- ja Kesk-Eestis. II kaitsekategooria kaitsealune taimeliik, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisundis. Liigile sobivad elupaigad on madalsood, sh põhjaveetoitelised allikasood ja soostuvad niidud. Liigi kasvukohti ohustab niidu ja soolade võsastumine ja soolade kuivendamine (Eesti soojumika (*Saussurea alpina subsp. esthonica*) kaitse tegevuskava eelnõu 2011). Nätsi-Võlla looduskaitsealal on aastal 2010 loendatud 150 eesti soojumika isendit.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla loodusalal levib liik 138 ha suurusel alal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk Nätsi-Võlla loodusalal levib liik 138 ha suurusel alal.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti.

Meede : Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.2.6. Kuninga-kuuskjalg (*Pedicularis sceptrum-carolinum*)

II Kat, LoD – ei, KE – ei, LoA – ei

Kuninga kuuskjalg on mitmeaastane suhteliselt suurte, natuke lõvilõua õisi meenutavate kollase õitega soomukaliste sugukonda kuuluv madalsoodes, soostunud niitudel ja kraavikallastel hajusalt kasvav II kaitsekategooria taim, mis õitseb juunist augustini. Kuninga-kuuskjala ohutegurid on sobivate kasvukohtade vähesus, veerežiimi muutustest tulenevad kasvukohtade võsastumine ja roostumine, väikestest populatsioonidest tulenevad ohutegurid, lähirstumissurutus, tolmeldajate

puudus ja vahel ka maavarade (lubjakivi) kaevandamine, kui leiukoht asub aktiivse maardla territooriumil või selle naabruses. (Kuninga-kuuskjalg *Pedicularis sceptrum-carolinum* kaitse tegevuskava, e-Floora). Nätsi-Võlla looduskaitsealal on aastal 2010 loendatud 30 eesti kuninga-kuuskjala isendit.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nätsi-Võlla looduslalal levib liik 49 ha suurusel alal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk Nätsi-Võlla looduslalal levib liik 49 ha suurusel alal.

Mõjutegurid ja meetmed

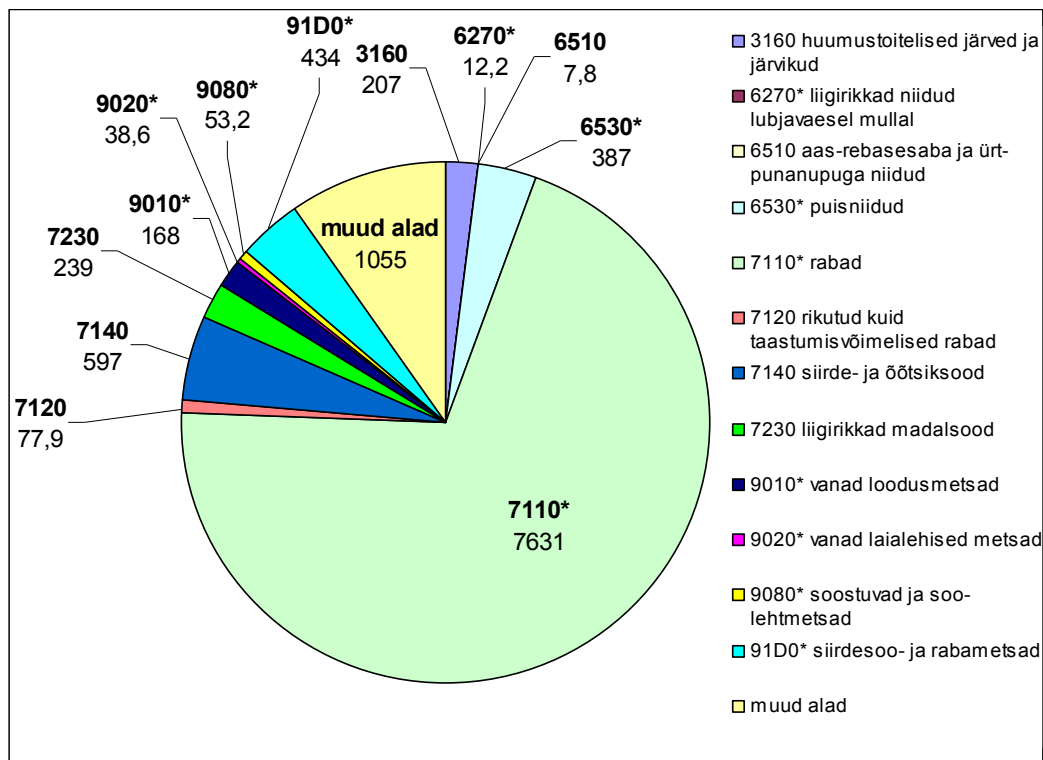
- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti.

Meede : Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine.

2.2. Kooslused

Käesoleva kaitsekorralduskavaga hõlmataval alal domineerivad rabamaastikud, mistõttu on levinumateks soolupaigad— valdab raba, millele lisanduvad siirdesoo ja vähesel määral ka madalsoolad (joonis 3, tabel 4, lisa 11). Oluline osa looduslikest elupaikadest on ka soometsadel, eelkõige raba- ja siirdesoometsadel, vähemal määral madalsoo- ja lodumetsadel ning soostunud metsadel. Metsadest levib kaitsealal veel salumetsi, sealhulgas laialehiseid metsi, mis on tekkinud kunagiste puisniitude metsastumise teel, vähesel määral ka looduslikke laanemetsi.

Iseloomuliku ja olulise tüübina tuleb välja tuua poollooduslikud kooslused - puisniidud, millest suur osa on paraku juba aastakümneid hooldamata ning seetõttu võsastunud või metsastumas. Vähesel määral leidub alal ka aruniitusid, kuid ka nende kasutus on lakanud ning seisund halvenemas. Natura elupaikadeks kvalifitseerub summaarselt 87% kaitstavast alast, Natura 2000 eesmärgina seatud elupaikade pindalade summaarne eesmärk on 86% (täpsemalt on elupaikade võrdlus esitatud lisa 10 olevas tabelis). Ülejäänud 13% moodustavad peamiselt kõdusoometsad, noored ja sekundaarsed puistud või majandatud metsad ning turba kaevandamisega rikutud alad.

Joonis 3. Natura elupaikade levik (ha) Natsi-Võlla looduskaitsealal ja hoiualal.

Tabel 4. Natsi-Võlla loodusala elupaikade pindalad ja seisundi hinnang Natura 2000 andmebaasi (2010 Natura standardbaas) ja 2012. a inventuuri ning elupaigaandmete täpsustamise alusel

Kood	Elupaigatüüp	Natura 2000 andmebaas		2012. a andmed	
		Pindala, ha	Seisundi hinnang	Pindala, ha	Seisundi hinnang
3160	Huumustoitelised järved ja järvikud	207	A	208,1	A
6270*	Liigirikkad niidud lubjavesel mullal	2,0	C	11,4	C
6410	Sinihelmikakooslused	0	B	0	-
6450	Lamminiidud	8,3	C	0	-
6510	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud	6,3	C	7,8	B

Kood	Elupaigatüüp	Natura 2000 andmebaas		2012. a andmed	
		Pindala, ha	Seisundi hinnang	Pindala, ha	Seisundi hinnang
6530*	Puisniidud	187	C	391,8 ¹¹	C
7110*	Rabad	8215	A	7670,3	A
7120	Rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad	56	C	78,3	B
7140	Siirde- ja õõtsiksood	0,9	B	600,5	A
7150	Nokkheinakooslused turvastunud nõgudes	0	B	käsitletakse koos tüübiga 7110*	A
7230	Liigirikkad madal-sood	44	A	240,3	B
9010*	Vanad loodusmetsad	18	B	158,6	B
9020*	Vanad laialehised metsad	270	B	38,6	B
9050	Rohunditerikkad kuusikud	3,9	B	0	-
9080*	Soostuvad ja soo-lehtmetsad	866	A	53,1	B
91D0*	Siirdesoo- ja rabametsad	6,3	B	444,6	B
	Kokku	9890,7		9903,4	

---

¹¹ - s.h. alad hinnanguga „D“

2.2.1. Veekogud

2.2.1.1. Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Huumustoiteliste järvede ja järvikute hulka kuuluvad eelkõige huumustoitelised düstroofsed rabaveekogud, nagu rabajärved ja laukad, mille vesi on happeline ning humiainete sisalduse tõttu tume (Paal, 2007). Elupaigatüüp hõlmab Nätsi ja Võlla rabas paiknevaid rabalaukaid. Natura standardandmevormi kohaselt hõlmab tüüp kaitsealast 1,8% ehk 207 ha. Elupaik ei ole nimetatud looduskaitseala kaitse-eesmärgiks, kuid on märgitud Natura 2000 võrgustikku kuuluva Nätsi-Võlla loodusala kaitse-eesmärgina. Laukad ja laugastikud on vanade rabakoosluste loomulikuks osaks ning on väga esinduslikud ja heas seisundis. Natura standardandmevormi kohaselt on seisundi hinnang A. Laukad on sageli võrdlemisi suured ja sügavad ning ühinenud paiguti mosaiikjateks labürintideks, kajastades laukaraba suhteliselt suurt vanust ja nõ kaugelejäädud arengustaadiumit (foto 5). Olulisi inimõjusid laugaste puhul märgata pole.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 208 ha seisundiga A (väga hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 208 ha seisundiga A.

Mõjutegurid

Laukad levivad kuivendusest mõjutamata rabaaladel ning seetõttu ei avaldu neile otseselt olulisi inimõjusid. Kaudse nõrga mõjurina võib välja tuua rabaservades olevad kuivendusobjektid, mis neile lähemaid laugastikke siiski mõningal määral mõjutada võivad. Pikaajaliselt aitavad laugaste väga head seisundit tagada Nätsi-Võlla raba servaalade veerežiimi taastamistööd.

Foto 2. Laugastik Nätsi raba lääneosas.

2.2.2. Niidud

2.2.2.1. Liigirikkad niidud lubjavaesed mullal (6270*)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Lisaks tüübi nimetusele vastavatele karbonaadiavaesed mullal kasvavatele aruniitidele tuleks Eestis sellesse elupaigatüüpi arvata ka liigirikkamad pool-looduslikud paluniidud, sest viimaste jaoks muud sobivamat elupaigatüüpi “Loodusdirektiivis” ei ole. Kõige kuivemate kasvukohtade paluniite saab käsitleda tüübi ‘4030 Euroopa kuivad nõmmed’ raames. Taimekasvatuse seisukohast parasniiskete ja niiskete aruniitide pinnamood on tasane või veidi nõgus; selliseid rohumaid on ka laugete nõlvade jalameil. Nõlvadel on mullaks leetjad liivsavi-, saviliiv (KI) või näivleetunud mullad (LP); Lõuna-Eestis, suurema kaldega nõlvadel ka eluviaalsed kamarmullad (Dk). Niiskeid pärisaruniite iseloomustavad deluviaalmullad (D), gleistunud leetjad- (KIg), leostunud- (Ko), gleistunud leostunud mullad (Kog) või gleistunud rendsiinad (K’g). Gleistumistunnused ilmnevad tavaliselt sügavamates horisontides. (Paal, 2007)

Elupaik on levinud väikesel pindalal Aru ja Viruna sihtkaitsevööndites ning Nätsi-Võlla hoiualal kokku 12,2 ha suurusel alal (sh D väärtusega ala). Natura standardandmebaasi alusel on elupaiga pindalaks 2,3 ha. Niidualadest on hooldatav vaid 2,6 ha, ülejäänud alasid pole 10-20 aasta jooksul kasutatud, mistõttu neid ohustab võsastumine või on need juba degradeerumas. Otstarbekas on lisaks praegu hooldatavale niidualale kasutusse võtta Nätsi-Võlla hoiualal paiknev 7 ha suurune hooldamata kuid veel keskmises seisukorras niiduala, ülejäänud niidufragmentide taastamine ja hooldamine pole otstarbekas.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 9,6 ha seisundiga A (väga hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 9,6 ha seisundiga B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

+ hooldamine.

- hooldamata jätmine ja sellest tulenev niitude võsastumine ning degradeerumine.

Meede: niitude hooldamine.

2.2.2.2. Sinihelmikakooslused (6410)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Looduslikud sinihelmikakooslused (Natura andmebaasis mainitud, kuid pindalaks 0,00%) levivad piiratud alal Nätsi-Võlla hoiualal õhukeseturbalistel madal-soo- ja soostunud niidu laikudel. Sekundaarsed sinihelmikakooslused on kuivenduse mõjul kujunenud paiguti Nätsi-Võlla looduskaitsealal soo servades väikeste fragmentidena, mis ei vasta loodusliku elupaiga kriteeriumitele ega oma looduskaitse väärtust. Seetõttu tehakse käesoleva kavaga ettepanek kaaluda elupaigatüübi väljaarvamist Natura standardandmebaasi toodud eesmärkide hulgast (lisa 10).

2.2.2.3. Lamminiidud (6450)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Lamminiidud on Natura andmebaasi järgi kaitsealal esindatud katvusega 0,1%, kuid käesoleval aastal tehtud välitöödel ega ka varasemate kaardimaterjalide järgi neid puhtal kujul alal ei esine. Mõningaid lamminiitude tunnusjooni esineb Punaoja äärsel madalsool ning samuti Paadrema jõe kraavitatud lõigu äärsel liigirikka niidu madalamates osades. Elupaikade kaardikihil lamminiite siiski eristatud pole. Seetõttu tehakse käesoleva kavaga ettepanek Natura standardandmebaasi muutmiseks ning elupaiga loodusala kaitse-eesmärkide hulgast välja arvamiseks (lisa 10).

2.2.2.4. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Elupaika kuuluvad liigirikkad, vähe kuni mõõdukalt väetatud rohumaad madalikest mägedeni. Taimekooslused kuuluvad *Arrhenatherion* või *Brachypodio-Centaureion*– liitkonda. Need ulatuslikud rohumaad on rikkad õistaimede poolest; niidetakse mitte enne nende õitsemist, kord või kaks aastas. Esineb nii niiskeid kui kuivi alatüüpe. Kui hooldamise intensiivistamisega kaasneb suurem väetiste kasutamine, väheneb taimekoosluste liigirikkus kiiresti. (Paal, 2007)

Elupaik on säilinud 7,8 ha suurusel alal, levides valdavalt kaitseala kaguservas Aru sihtkaitsevööndis. Niidud ei ole praegu hooldatavad, kuid on suuremas osas veel suhteliselt heas seisundis. Elupaiga säilimiseks tuleb Aru sihtkaitsevööndis asuvaid heas seisundis niidualasid (6,43 ha) hakata taas hooldama. Teised niidufragmentid on nii väikesed et nende kasutusse võtmine pole otstarbekas.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 6,4 ha seisundiga A.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 6,4 ha seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

- hooldamata jätmine ja sellest tulenev võsastumine ning degradeerumine.

Meede: niitude hooldusse võtmine.

2.2.2.5. Puisniidud (6530*)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Puisniidud on väikestest puutukkadest, põõsastest ning avatud niidulaikudest koosnev taimkattekompleks. Tavalisemad puuliigid on saar, kased, tamm, pärn, haab, kuusk, jalakas ja hall lepp. Tänapäeval hooldatakse veel vaid väheseid puisniite; traditsioonilise kasutamise puhul kombineeriti niitmist, rehitsemist, karjatamist, puuokste kärpimist ja laasimist. Puisniitude taimestik on liigirikas, selles kasvab palju haruldasi ja ohustatud niiduliike, hästi on arenenud ka epifüütne sammaltaimede- ja samblike floora. Paljud ohustatud liigid kasvavad poolavatud paikades vanadel kärbitud okstega puudel. (Paal, 2007)

Puisniidud on alale iseloomulikuks traditsiooniliseks elupaigaks (foto 4) hõlmates Natura andmebaasi andmetel 1,6% loodusalast ehk 187 ha. Kaitsekorralduskavale eelnenud inventuuri andmetel on puisniitude ala märksa suurem – 390 hektarit (sealhulgas alad hinnanguga „D“). Üle poole puisniitude alast on puisniiduna degradeerunud (võsastunud-metsastunud), kuid omab osaliselt siiski veel potentsiaali taastamiseks. Alad mis pole taastamiseks otstarbekad, liigse töömahu, ebasoodsa asukoha ja halva ligipääsetavuse tõttu või ka juba metsailmeliseks kujunemise tõttu, jäetakse looduslikule arengule.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 184 ha seisundiga A.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 184 ha seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

- hooldamata jätmine ja sellest tulenev võsastumine ning puisniidu hävimine.

Meede: puisniitude hooldamine ning võsastunud ja metsastuvate puisniitude taastamine.

Foto 3. Hooldatav Viruna puisniit Nätsi-Võlla looduskaitsealal, Viruna sihtkaitsevööndis.

2.2.3. Sood

Sood hõlmavad kaitsealast valdava osa – Nätsi-Võlla raba liitlaam on andnud kaitsealale ka nime. Nätsi-Võlla soo üldpindala on 10 975 ha (Orru, 1995). Soo moodustavad Nätsi-Võlla liit-rabalaam koos servades asuvate madal- ja siirdesooaladega ning laamade vaheliste osalt

siirdesooliste väljavoolusoontega. Soo põhjaosa nimetatakse Nätsi (Neitsi) rabaks ja lõunaosa Võlla rabaks. Sood ääristavad enamasti kitsa ribana soometsad, mis suures osas on kuivendusest mõjutatud või kõdusoostunud. Nätsi-Võlla on Lääne-Eesti tüüpi raba iseloomulike lagedate rabamaastike ja paiguti hästi väljakujunenud kõrgete ning järskude rabanõlvadega. Soo on kujunenud järve kinnikasvamisel ning tänaseks ulatub turbalasundi paksus 9 meetrini. Alal valdab lage peenarälvesraba, raskesti läbitav älveraba ning enamasti suhteliselt lage peenarälves-laugasraba (fotod lisas 12). Laukad moodustavad raba põhjaosas (Nätsi rabas) ulatuslikke labürintjaid laugastikke. Rabast lähtuvad kaks suuremat vooluveekogu: raba keskosast Salusaarte juurest algav ning loodesse suunduv Punaoja ning raba lõunaosast algav ja edelaserva suunduv Mustoja. Mõlemad ojad on rabaserva piirkonnas kraaviks õgvendatud.

Siirdesood levivad soo edelaservas ning niinimetatud Punaoja lammil, väiksemal pindalal levib siirdesoid ka soo idaservas ning Salusaarte ümbruses. Madalsoid esineb soo edelaservas ning Nätsi-Võlla hoiualal, kus levivad õhukeseturbalised madalsood on ilmselt olnud kasutusel sooheinamaana ning praegu on suures osas võsastumas-metsastumas.

Nätsi-Võlla soo on valdavas ulatuses looduslikus seisundis, olles Eesti üks suurimaid ja samal ajal vähim mõjutatud liitlaamu. Olulisemaks mõjutajaks on raba edelaservas asuvad Alu hüljatud freesturbaväljad. Raba mõjutavad ka erinevatel aegadel kaevatud kraavid raba servades ning „labidaturba“ lõikamine raba servadest 20. sajandi I poolel, samuti on veetaset alandatud Mustoja ja Punaoja alamjooksude õgvendamisega. Enam on inimtegevustest mõjutatud raba ääristavad õhukeseturbalised madalsoolad, millest suurem osa on 20. sajandi jooksul kraavitud ning sooheinamaadeks kultuuristatud või kuivendatud metsakasvatuse eesmärgil.

Nätsi-Võlla hoiualal leidub väikeseid õhukeseturbalisi madalsoid, mis kuivenduse toimel ning hooldamise lakkamise (ilmselt on olnud kasutusel sooheinamaadena) tulemusel kipuvad võsastuma ja metsastuma.

2.2.3.1. Rabad (7110*)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Raba elupaik on soo arengu viimane aste, kui taimede surnud osadest ladestunud turvas on nii tüse, et taimede juured ei küüni enam toitainerikka veeni. Seetõttu on rabad ombrotroofsed (sadeveetoitelised), toitevaesed ning veetase on tavaliselt kõrgem kui ümbritsevatel aladel. Rabataimkattes valitsevad turbasamblad ja puhmastaimed, puisrabades kasvavad kidurad männid ning üksikud kased.

Rabakooslused on hoiualal enamlevinud elupaigaks, hõlmates Natura andmebaasi järgi loodusalast 71,4% ehk 8211 ha, praegustel täpsustatud andmetel on elupaiga üldpindala 7670,3 ha. Erinevus tuleneb elupaiga piiride täpsustamisest – varem oli elupaiga hulka arvatud ka hõredamaid soometsi ning siirde- ja madalsoolaid. Enamlevinud on lage või väga hõreda puurindega älveraba (foto 2,) ja peenarälvesraba, raba põhjaosas levib ulatuslikel aladel ka puispeenarälves-laugasraba (fotod lisas 12). Tingituna rabamassiivi suuruselt ning väikesest pinnalangust levib suurtel aladel nn degenereerunud rabafaas, kus valdavad mudaälved ning

hõredalt taimestunud rabapind. Raba servades rabanõlva piirkonnas levib paiguti kitsa võõndina puis-mättaraba. Rabakooslused on valdavalt väga heas seisundis ning kõrge esinduslikkusega. Koosluste seisund ja esinduslikkus on madalam vaid kuivendusobjektide (Alu kaevandusala, labidaturba karjäärid, üksikud rabani ulatuvad kuivenduskraavid) piirkonnas.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 7708 ha seisundiga A.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 7670 ha seisundiga A.

Mõjutegurid ja meetmed

- Raba ümbritseva kraavivõrgu, Alu freesturbaväljade ja labidaturba karjääride jätkuv kuivendav mõju.

- Raba piirdekraavid ja alal paiknevad kuivendusobjektid ning vanad turbakarjäärid avaldavad negatiivset mõju raba-aladele, soodustades paremat puude kasvu ning metsapiiri aeglast nihkumist raba keskosa suunas.

Meede: Alu freesväljade korrastamine (taas-soostamine).

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine).

Foto 4. Nokkheinakooslustega älveraba Nätsi rabas

2.2.3.2. Rikutud kuid taastumisvõimelised rabad (7120)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Elupaigatüüpi kuuluvad rabad, mille pind on loodusliku veerežiimi rikkumise tõttu kuivendatud ning algse taimestiku liigid vahetunud või kadunud. Taimkattes esinevad harilikult küll liigid, mis on omased looduslikele rabadele, kuid nende liikide ohtrusvahekord on muutunud, näiteks on vähenenud turbasammalde katvus ning tihenenud on puhmarinne. Taastumisvõimeliste rabade tüüpi kuuluvad sellised alad, mille veerežiimi on võimalik parandada (ennistada looduslikumaks) ja kus võib eeldada järgneva 30 aasta jooksul turbatekkeks vajaliku taimestiku taastumist. (Paal, 2007)

Inimtegevusega rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad hõlmavad Natura andmebaasi järgi loodusalast 0,5% ehk 57,5 ha. Täpsustatud andmetel on elupaiga pindala 78,3 ha. Elupaigatüüp esineb raba lääneservas, turbalõikamise eesmärgil kraavitatud alal ning Alu turbaväljade naabruses.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaik on taastamistegevuste toimele osaliselt klassifitseerunud tüüpi 7110* ning rikutud rabade pindala on vähenenud 40 hektarini.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Rikutud rabade pindala on 78,3 ha seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

- Raba ümbritseva kraavivõrgu, Alu freesturbaväljade ja labidaturba karjäärade jätkuv kuivendav mõju.

- Raba piirdekraavid ja naabruses paiknevad kuivendusobjektid ning vanad turbakarjäärid avaldavad negatiivset mõju raba-aladele, soodustades paremat puude kasvu ning rikutud rabaalade metsastumist.

Meede: Alu freesväljade korrastamine (taas-soostamine).

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine).

2.2.3.3. Siirde- ja õõtsiksood (7140)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Elupaigatüüpi kuuluvad turvast tekitavad taimekooslused vähe- kuni kesktoiteliste vetega alal; iseloomulikud on nii soligeensete kui ombrogeensete soode jooned. Hõlmavad väga mitmekesiseid taimekooslusi. Suurtes sookompleksides valdavad õõtsikud, mille moodustavad keskmise- või väikesekasvulised tarnad koos turbasammalde või pruunsammaldegaga. Tavaliselt kaasnevad nendega veesiseste taimede (isoetiidide ja elodeiidide) või veepinnale ulatuvate lehtedega ehk siis sellel ujuvate taimede (nümfeiidide ja lemniidide) kooslused. Boreaalses piirkonnas kuuluvad siia kasvukohatüüpi minerotroofsed madalsood, mis ei ole ulatuslikuma sookompleksi osad, samuti väikesed madalsood veekogude ja mineraalmaa üleminekuualal. Selle kasvukohatüübi sood rühmitatakse *Scheuchzeria palustris* ja *Caricetalia fuscae-*

kooslusteseltsi; hõlmates sinna ka vähetoiteliste veekogude kaldal kasvavad pudeltarna (*Carex rostrata*) kooslused. (Paal, 2007)

Hoiualal on esindatud siirdesood, puhtatüübilisi õõtsiksood alal ei leidu. Mõningaid õõtsiksoo tunnuseid omab Punaoja lammi soo. Elupaigatüüp hõlmab Natura andmebaasi kohaselt loodusalast 0,01% ehk vaid 1,15 ha. Eesti soode inventuuri (2010) ja käesoleva kaitsekorralduskava käigus toimunud kaardikihtide täpsustamise andmetel on siirdesood pindala 600,5 ha. Siirdesoo levib peamiselt raba läbiva Punaoja ääres (nn Punaoja lammi soo), laamadevahelistel voolusoonel ja Salusaarte ümbruses ning suurema ja kompaktsema alana raba edelaservas. Vähemal määral leidub siirdesood ka mujal soomassiivi servades kitsa „servamäre“ vööndina. Enamasti on kaitsealal tegemist läbivooluliste lagedate siirdesoodaladega, mis on vahetute inimõjutusteta ning heas looduslikus seisundis. Raba edelaservas Alu freesturbaväljade ümbruses on siirdesoo kuivendusest mõjutatud.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 600 ha seisundiga A.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 600 ha seisundiga A.

Mõjutegurid ja meetmed

- Nätsi-Võlla sood ümbritseva kraavivõrgu ja Alu freesturbaväljade jätkuv kuivendav mõju.
- Soos olevad kuivenduskraavid ning Alu freesturbaväljade kuivendussüsteemid avaldavad jätkuvalt negatiivset mõju siirdesoo-aladele, halvendades elupaikade seisundit ning soodustades puude kasvu ja metsapiiri aeglast nihkumist soolade suunas.

Meede: Alu freesväljade korrastamine (taas-soostamine).

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine).

2.2.3.4. Nokkheinakooslused turvastunud nõgudes (7150)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Valgest ja tõmmust nokkheinast (*Rhynchospora alba*, *R. fusca*), vahelmisest ja ümaralehisest huulheinast (*Drosera intermedia*, *D. rotundifolia*), harilikust sookollast (*Lycopodiella inundata*) moodustunud väga püsivad esikkooslused avatud märjal turbaalal, mõnikord ka liivaalal. Vaipsoodes, rabades, samuti immitseva veega või külmaerosiooniga märgadel nõmmealadel, uhtealadel ja oligotroofsete järvikute kallastel. Eestis on elupaik esindatud valdavalt valge nokkheinaga rabaälveste näol. (Paal, 2007)

Nokkheinakooslused on alal esindatud valge nokkheina älveste näol, mis levivad laialdaselt Nätsi-Võlla älveraba aladel. Nokkheinakooslused on väga heas (A) seisundis ja kõrge esinduslikkusega. Nokkheinakooslused on rabaelupaikade loomulikuks osaks, mistõttu neid pindalaliselt ei eristata ning nende kaitset käsitletakse koos rabade (7110*) elupaigatüübiga.

2.2.3.5. Liigirikkad madalsood (7230)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Peamiselt turvast moodustavate väiksekasvuliste tarnade ja pruunsammaldega kaetud märgalad, mille muld on püsivalt küllastatud soligeense või topogeense alusterikka, sageli karbonaatse veega. Veetase on maapinnast kas veidi kõrgemal või madalamal. Turba moodustumine, kui see esineb, on veesisene. Taimedest valdavad lubjalembesed väiksekasvulised tarnad või teised lõikheinad (*Caricion davallianae*- liitkonna kooslused) koos hästiarenenud sammalkattega, mille moodustavad tähtkuldsammal (*Campylium stellatum*), kaunis sirbik (*Drepanocladus revolvens*) ja *D. intermedius*, nõorsammal (*Cratoneuron commutatum*), teravtipp (*Acrocladium cuspidatum* = *Calliergonella cuspidata*), *Ctenidium molluscum*, harilik tiivik (*Fissidens adianthoides*), allika-pungsammal (*Bryum pseudotriquetrum*), harilik manalasammal (*Cinclidium stygium*), viltulmik (*Tomentypnum nites*) jt. (Paal, 2007)

Madalsood on Natura andmebaasi andmetel levinud 46 hektaril hõlmates loodusalast 0,4%. Eesti soode inventuuri (2010) ja käesoleva kaitsekorralduskava käigus toimunud kaardikihtide täpsustamise andmetel on madalsoid märksa enam – 240,3 ha. Elupaik esineb Nätsi-Võlla soo edelaservas ning kitsa vööndina soo idaservas ning väiksemal pindalal ka Nätsi-Võlla hoiualal. Nätsi-Võlla soo servades on tegu keskmises või heas seisundis olevate tarna-porsa tüüpi läbivooluliste lage- ja puis-madalsoodega. Kuna madalsood on viljakamate muldade tõttu kultuuristamiseks sobilikud, on neid kuivendusega olulisel määral mõjutatud. Hoiualal on elupaik esindatud mitme väikese ja õhukeseturbalise puis-madalsoona, mis kuivenduse mõjul ning ilmselt ka niitmise lakkamise tagajärjel on suures osas võsastumas ning metsastumas. Madalsood on olnud inimtegevuseks sobivaimad ning ühtlasi paiknevad nad soomassiivi servades, mida on inimtegevusega juba rohkem kui sajandi jooksul mõjutatud. Seetõttu on madalsood alal enim mõjutatud soo-elupaigatüübiks.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 240 ha seisundiga B.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 240 ha seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

- Soid ümbritseva ja sooladele ulatuva kraavivõrgu ning Alu freesturbaväljade jätkuv kuivendav mõju.

- Sooladel olevad kuivenduskraavid ning Alu freesturbaväljade kuivendussüsteemid avaldavad jätkuvalt negatiivset mõju madalsoo-aladele, halvendades elupaikade seisundit ning soodustades puude kasvu ja metsapiiri aeglast nihkumist soolade suunas.

Meede: Alu freesväljade korrastamine (taas-soostamine).

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine).

2.2.4. Metsad

2.2.4.1. Vanad loodusmetsad (9010*)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Elupaigatüüp hõlmab looduslikke vanu metsi, aga ka looduslike häiringute aladel uuenevaid igas vanuseastmes puistuid. Looduslikud vanad metsad esindavad vähese inimõjuga või üldse igasuguse inimõjuta kliimakskoosluseid ehk siis suksessioonirea hiliseid staadiume. Metsad on kindlasti järjepidevad. Vanade loodusmetsade hulka arvatakse Eestis loo-, nõmme-, palu-, laane- ja rabastunud metsad, mis vastavad põlismetsa kriteeriumidele. (Paal, 2007; Palo, 2010)

Vanad loodusmetsad hõlmavad Natura andmebaasi kohaselt loodusalast vaid 0,1%. Käesoleval aastal tehtud inventuuri andmetel on nende pindala siiski märksa suurem – 158 ha. Elupaiga seisund on enamasti B, noorematel puisniidust kujunenud metsadel ka C. Enamik elupaigast moodustavad puisniitudest kujunenud salumetsad haava, kase, tamme ja männiga, mis varasemalt olid ekslikult klassifitseeritud laialehisteks metsadeks. Elupaigatüüpi kuulub ka soostuvaid männi enamusega segametsi ning laanemetsi. Loodusliku arengu tulemusena on elupaiga esinduslikkus paranemas ja pindala suurenemas kuna lisaks elupaigaks kvalifitseeruvale alale leidub alal 389,7 ha potentsiaalseid vanu loodusmetsi mis 30 aasta jooksul arenevad loodusliku arengu toimele elupaigaks.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaiga kogupindala on loodusliku arengu tulemusel suurenenud 548,3 hektarini (381 ha võrra), elupaik on seisundiga B, loodusliku arengu tulemusena on elupaiga seisund paranenud vähemalt 55 ha suurusel alal (hinnangult $C > B$ või $B > A$).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal 158,6 ha seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

+ endistest puisniitudest ja soostunud niitudest kujunenud metsade struktuur muutub loodusliku arengu teel aja jooksul põlismetsadele sarnaseks, mis toob kaasa elupaiga seisundi ning esinduslikkuse paranemise ja üldpindala suurenemise uute alade arvel.

- Metsade majandamine (võimalikud raied) hoiualale jääval elupaiga alal.

Meede: Metsade loodusliku arengu tagamine raiete reguleerimisega hoiualal ning kaitseala hooldatavates sihtkaitsevööndites.

Meede: Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu sihtkaitsevööndina.

2.2.4.2. Vanad laialehised metsad (9020*)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Hemiboreaalsed looduslikud laialehised metsad moodustavad ülemineku läänetaiga ja nemoraalsete metsade vahel. Tavalisemad puuliigid on harilik tamm, jalakalised, harilik saar, harilik pärn ja harilik vaher. Iseloomulik on metsakoosluse pikaaegne kasvamine samas paigas,

surnud puude rohkus, samblike, seente, putukate ja mullafauna suur liigirikkus. Paljudel juhtudel on Eestis neid metsi varem kasutatud karjatamiseks või heinamaana (või nad on sellistest kooslustest võsastumise teel välja kujunenud). Eestis levivad laialehised vanad metsad (loo-, sūrja- ja salumetsad) kasvavad kõige parema troofsusega ning kogu aasta jooksul veega hästi varustatud karbonaadirikastel muldadel. Vanadele laialehiste salumetsadele on iseloomulik lopsakas alustaimestik, avatud häilude ja tihedamate metsaosade vaheldumine. Siia kuuluvaks loetakse kõik laialehised metsad, mille puurindes moodustavad laialehised puuliigid vähemalt 50% (rinnaspindala või tüvede arv). (Paal, 2007; Palo, 2010)

Laialehised metsad hõlmavad Natura andmebaasi kohaselt loodusalast 2,5%. Käesoleval aastal tehtud inventuuri andmetel on nende pindala märksa väiksem – 38,8 ha ehk 0,4 % alast. Enamik varem ekslikult laialehiste metsadena määratletud alast moodustavad metsastuvad puisniidud, potentsiaalsed elupaigad ning osalt vanade loodusemetsade hulka kvalifitseeruvad salumetsad. Enamlevinud laialehisteks puudeks on tamm ja pärn (foto 3), mõnevõrra vähemal määral esineb saart. Lisaks elupaigaks kvalifitseeruvale alale leidub alal 44 ha potentsiaalseid vanu laialehiseid metsi mis 30 aasta jooksul arenevad loodusliku arengu toimele elupaigaks.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaiga kogupindala on loodusliku arengu teel suurenenud 82,8 hektarini (44 ha võrra), elupaik on seisundiga B (hea), loodusliku arengu tulemusena on elupaiga seisund paranenud (hinnangult C > B või B > A) vähemalt 17 ha suurusel alal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 38,8 ha seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

+ endistest puisniitudest kujunenud metsade struktuur muutub aja jooksul looduslikele sarnaseks, mis toob kaasa elupaiga seisundi paranemise ja üldpindala suurenemise uute alade arvel.

- Metsade majandamine (võimalikud raied) hoiualal elupaiga levikualal.

Meede: Loodusliku arengu tagamine raiete reguleerimisega hoiualal ning kaitseala hooldatavates sihtkaitsevööndites.

Meede: Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu sihtkaitsevööndina.

Foto 5. Pärna enamusega laialehine mets Nätsi-Võlla hoiuala põhjaosas.

2.2.4.2. Rohunditerikkad kuusikud (9050)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

See kasvukohatüüp esineb peeneteralistel, hea veevarustusega, toiterikastel ning pehme huumusega (nn pruunidel) metsamuldadel, sageli reljeefi madalamates osades, jäärakutes ja nõlvade jalamil. Puistu suksessioonilise arengu käigus muutub valitsevaks kuusk, kuid laialehiste liikide osatähtsus võib olla küllaltki suur. Rohurindes domineerivad kõrgekasvulised rohundid, kuid liigiline koosseis muutub Fennoskandia erinevates osades suurel määral. Metsadele on iseloomulik hästi väljakujunenud rindeline struktuur. Kasvukohatüüp jaotatakse eeskätt niiskusrežiimi alusel vähemalt kolmeks: kuivad, parasniisked ja niisked rohunditerikkad metsad. Eestis on otstarbekas arvata käesolevasse tüüpi kuuse domineerimisega soostunud, sõnajala ning angervaksa kasvukohatüübi metsad. Sellesse tüüpi kuuluvad samuti salukuusikud (sinilillekuusikud, naadikuusikud). (Paal, 2007)

Rohunditerikkad kuusikud on Natura andmebaasis elupaigana nimetatud ja nende katvuseks loodusalal on märgitud 3,9 ha. Rohunditerikkaid salu- ja soostuvaid kuusikuid esineb fragmentidena vanade loodusmetsade tüübi sees. Puhtal kujul ning arvestatava pindalaga seda elupaigatüüpi alal ei leidu. Seetõttu käsitletakse elupaiga kaitset koos vanade loodusmetsade (9010*) elupaigaga.

2.2.4.3. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Elupaigatüüpi kuuluvad metsad on pinnavee pideva mõju all ja tavaliselt igal aastal üleujutatud. Seega on need metsad niisked või märjad; nendes on kujunenud turbakiht, kuid viimane on reeglina üsna õhuke. Eestis käsitletakse antud tüüpi laiamahulisena, hõlmates sellega, lisaks madalsoo- ja lodumetsadele, ka lehtpuu enamusega soostunud metsad. (Paal, 2007)

Soostuvad lehtmetsad ja madalsoo lehtmetsad hõlmavad Natura andmebaasi kohaselt loodusalast 7,5% ehk 862 ha. Aastal 2012 tehtud elupaikade inventuuri ning kaardikihtide korrastamise andmetel on elupaigaks klassifitseeruvaid alasid märksa vähem – 53,4 hektarit. Erinevus on tingitud varasemate kaardiandmete ebatäpsusest ning sellest, et suur osa elupaigast 91D0* oli klassifitseeritud soo-lehtmetsadeks või ei kvalifitseeru elupaigaks puistu nooruse või kuivenduse mõju tõttu.

Elupaiga puhul on enamasti tegemist soostuvate ja madalsoometsadega, kus puurindes domineerib kask, soostunud metsades lisanduvad ka haab ja sanglepp. Paiguti levivad rabamassiivi servades ka lodumetsad (peamiselt soo lõunaservas), kus puistus valdavad sanglepp ja kask. Peamiseks mõjuteguriks on soo servas paiknevate kraavide jätkuv kuivendav mõju, mis põhjustab soometsade jätkuvat kõdusoostumist. Teisalt paraneb sekundaarsete soometsade struktuur ja esinduslikkus loodusliku arengu teel. Kuna suur osa metsi on elupaigana võrdlemisi noored või mõningase inimõjuga, on elupaiga seisund enamasti C kuni B. Lisaks elupaigaks kvalifitseeruvale alale leidub alal 65 ha potentsiaalseid soostuvate- ja soo-lehtmetsade elupaiku mis 30 aasta jooksul arenevad loodusliku arengu ja osalt ka veerežiimi taastamistööde toimetel elupaigaks.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaiga kogupindala on loodusliku arengu ja veerežiimi taastamistegevuste tulemusel suurenenud 118,4 hektarini (65 ha võrra) metsade loodusliku arengu ja veerežiimi taastamistööde toimetel, elupaik on seisundiga B, veerežiimi taastamistegevuste ning loodusliku arengu toimetel on elupaiga seisund paranenud (hinnangult C > B või B > A) vähemalt 30 ha suurusel alal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 53,4 ha, seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

+ endistest sooheinamaadest kujunenud soometsade struktuur muutub aja jooksul looduslikele samaseks, mis toob kaasa elupaiga üldpindala suurenemise uute alade arvel.

- Nätsi-Võlla sood ümbritseva kraavivõrgu ja Alu freesturbaväljade jätkuv kuivendav mõju.

- Nätsi-Võlla soo servades ning Nätsi-Võlla hoiualal olevad kuivenduskraavid avaldavad jätkuvalt negatiivset mõju valdavalt sooservades levivatele madalsoometsadele ja soostunud metsadele, halvendades elupaikade seisundit ning soodustades kõdusoostumist.

- metsade majandamine (võimalikud raied) hoiualal.

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine).

Meede: Alu freesväljade korrastamine (taas-soostamine).

Meede: Metsade loodusliku arengu tagamine raiete reguleerimisega hoiualal ning kaitseala hooldatavates sihtkaitsevööndites.

Meede: Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu sihtkaitsevööndina.

2.2.4.4. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)

LoD I, KE – jah, LoA - jah

Elupaigatüüpi kuuluvad okasmetsad või okas-segametsad niiskel kuni märjal turbamullal, mille veetase on püsivalt kõrge. Vesi on toitainevaene. Puhma-rohurindes valitsevad oligotroofsele ja mesotroofsele sookeskkonnale iseloomulikud liigid: puhmad, turbasamblad ja tarnad. (Palo, 2010) Eestis kuuluvad sellesse tüüpi siirdesoo- ja rabametsad, s.o. puudega kaetud siirdesood ja rabad, mille puistu tagavara on vähemalt 100 tm/ha, või mille liituvus on üle 0.3 ja keskmine kõrgus enam kui 3 m. (Paal, 2007)

Hoiualal on esindatud nii rabametsad kui siirdesoometsad. Natura andmebaasi kohaselt hõlmab elupaik loodusalast vaid 0,1% (11,5 ha). Käesoleval aastal tehtud elupaikade inventuuri ning kaardikihtide korrastamise andmetel on Natura kriteeriumitele vastavate siirdesoo- ja rabametsade pindala siiski märksa suurem – 444,6 ha. Pindala suurenemine on tingitud varasemate kaardiandmete puudulikkusest ja ebatäpsusest (suur osa elupaigast oli määratlemata või klassifitseeritud ekslikult soostuvate- ja soo-lehtmetsadeks või rabadeks). Rabametsad on enamlevinud rabanõlvadel ääristades kitsa vööndina rabamassiivi, Punaoja ja Mustoja oru veerusid. Vähesel määral leidub Punaoja lammil ja soomassiivi servades ka siirdesoometsi. Raba ümbritsevad metsad on suuremas osas kuivenduse mõjuga. Osalt on metsad ka sekundaarsed ehk kujunenud puisraba või puis-siirdesoo metsastumisel mõõduka kuivenduse mõjul. Parimas looduslikus seisundis on elupaik Punaoja ääres, rabamassiivi sees paiknevates metsatukkades ning raba lõunaservas. Lisaks elupaigaks kvalifitseeruvale alale leidub alal 97 ha potentsiaalseid siirdesoo- ja rabametsa elupaiku, mis 30 aasta jooksul arenevad loodusliku arengu ja osalt ka veerežiimi taastamistööde toimetel elupaigaks.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Elupaik levib 542 ha suurusel alal, seisundiga B, veerežiimi taastamistegevuste ning loodusliku arengu toimetel on elupaiga üldpinda suurenenud praegusega võrreldes 98 ha võrra ning seisund paranenud (hinnangult C > B või B > A) vähemalt 70 ha suurusel alal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 445 ha suurusel alal, seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

- Nätsi-Võlla sood ümbritseva kraavivõrgu ja Alu freesturbaväljade jätkuv kuivendav mõju.

- Nätsi-Võlla soo servades olevad kuivenduskraavid avaldavad jätkuvalt negatiivset mõju valdavalt sooservades levivatele siirdesoo- ja rabametsadele, halvendades elupaiga seisundit.

- metsade majandamine (võimalikud raied) hoiualal.

Meede: Alu freesväljade korrastamine (taas-soostamine).

Meede: Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine).

Meede: Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu sihtkaitsevööndina.

2.3. Maastik ja üksikobjektid

Parke, tähelepanuväärseid põlispuid, suuri rändrahne ega muid kaitstavaid looduse üksikobjekte kaitsealal ei leidu. Väärtuslike maastikena tuleb välja tuua Nätsi-Võlla rabamaastikud, Salusaare ja pärandkultuurmaastikud.

Nätsi-Võlla ulatuslikud rabamaastikud koos neid liigestavate ja ilmestavate rabaojade ja mineraalmaaga saartega on ühed suurimad ja samal ajal paremini säilinud kogu Eesti skaalas. Loodusmaastikena on need heas seisundis ning neile ei avaldu olulisi reaalseid ega potentsiaalseid ohte.

Salusaar on rabamassiivi keskosas asuv 3 km pikkune, 100-300 m laiune edela-kirde-suunaline lainja pinnaga looklev lauge künnis, mille suhteline kõrgus raba pinnast ulatub kuni 7 meetrini. Suurim kõrgus merepinnast ulatub edelaosas 25,4 meetrini. Tõenäoliselt koosneb pinnavorm peamiselt liustiku sulavee setteist. Kirdepoolses osas paljandub madalas kruusaaugus munakaline veeristik-kruusliiv, kus munakad ja suuremad veerised on peamiselt tardkivimilise koostisega, peenem fraktsioon aga karbonaatne. Salusaar kerkis merest Antsülusjärve staadiumi alguseks ja eksisteeris arvatavasti lühikest aega selle väga madalaveelises osas rannalähedase saarena. Saarelise staadiumi lühiajalisust ja intensiivse lainetuse mõju puudumist näitab asjaolu, et künnise nõlvadel puuduvad iseloomulikud terrassid. Suhteliselt viljaka mulla ja soodsama veerežiimiga soosaare taimkate eristub selgelt ümbritsevast rabamaastikust ja on seetõttu tähelepanuväärne. Soosaarel on kaljukotka pesapaik. Kohati on metsas säilinud vanu kiviaedu, mis viitavad kunagisele põllustatusele. Praegu on üksikute kadakatega lage ala vaid Salusaare edelatipus. Kahest talust soosaarel on järgi vaid varemed ja alusmüürid. Salusaar on kantud Eesti Ürglooduse Raamatusse.

Pärandkultuurmaastikud on paremini säilinud Viruna piirkonna siiani kasutatavate puisniitude näol. Eraldi tuleb välja tuua Salusaared koos kunagise asustusega (eraktaludega) ning Männikuste sihtkaitsevööndis paikneva tänaseks suures osas metsastunud kultuurmaastik, mida ilmestavad erakordselt rohked kiviaiad.

2.4. Kultuuripärand

Kuna Nätsi-Võlla looduskaitsealal valdavad põlised loodusmaastikud, ning kaitseala servad ja hoiuala olid kasutusel valdavalt heinamaadena, siis on inimasustust ning sellega seotud kultuuripärandit alal võrdlemisi vähe. Valdavalt on see seotud suure ja ohtlikuks peetud raba puudutavate legendidega ning omaette pärandina võib välja tuua soosaartel elamise kui võrdlemisi omanäolise ja vähelevinud asustusvormi.

2.4.1. Salusaarte eraktalud

Nätsi-Võlla rabamassiivi keskosas asuv Salusaar (salusaared) on 3 km pikkune, 100-300 m laiune edela-kirde-suunaline lainja pinnaga looklev lauge künnis, mille suhteline kõrgus raba pinnast ulatub 7 meetrini. Salusaartel asus kolm talu. Soosaared olid asustatud 1778. aastast kuni 1949. aastani, mil asustuse lõpetas küüditamine. Salu-Eespere ja Salu-Tagapere talude asemed on veel jälgitavad ning hoonete vundamendid säilinud ning põllu ja rohumaad veel osaliselt metsastumata, kunagist asustust tähistavad ka kiviaiad. Salu-Eespere rehielamu põhiplaan ja lõiked joonistas üles Mati Ruljand 1961. aastal, joonised on säilitatud Eesti Rahva Muuseumis.

Salusaartele viis üle raba kulgev palkidele rajatud vankritee, mille koht on veel maastikus jälgitav, samuti on säilinud piki salusaari kulgenud tee (Vahur, 2004). Kirdepoolsel suurimal Salusaarel oli juba mõisaajast noorloomade karjamaa, loomi hoiti seal ka veel kolhoosiajal. Salusaarte vahel ja ümbruses asuvaid madalsoid kasutati heina tegemiseks ning nimetati Nätsi soo heinamaadeks (Soeva küla heinamaadeks).

2.4.2. Legendid

Nätsi-Võlla rabas õitseb laugastes palju valgeid vesiroose. Räägitakse, et need on kõikide uppunud neitsite hinged, kes ei tahtnud mõisnikule esimese öö õigust loovutada. Seepärast kutsutakse seda raba ka Neitsi rabaks (Kalda, 2007).

3. Ala ja selle väärtuste tutvustamine ning külastuskorraldus

Kaitseala loomisel külastajatele mõeldud rajatise ega külastuse korraldamist ei planeeritud. Ainsateks regulatsioonideks on liikumiskiirang Salusaare sihtkaitsevööndis alates 15. veebruarist kuni 1. augustini. Sihtkaitsevöönditele on paigutatud mõned piiritähised, need on võsas juhuslikes kohtades ja ei ole mingil moel informatiivsed. Külastajatele suunatud kaitseala tutvustavad stendid puuduvad. Kaitseala külastamine toimub valdavas osas spontaanselt looduses matkajate poolt. Organiseeritud tegevusena tuleb välja tuua kaitseala naabruses asuva Viruna turismitalu poolt korraldatavad rabamatkad Nätsi rappa (sookompleksi loodeosas), sealhulgas kanuumatkad Nätsi raba laugastel. Samuti korraldavad erinevad matkakorraldajad aegajalt gruppidele nn räätsamatku Nätsi-Võlla rabas.

Kuna läheduses on Nedrema-Kalli puisniit, kus on pool-looduslike koosluste temaatika hästi esitletud pole vajalik Nätsi-Võlla looduskaitseala ja hoiuala niite sel määral esitleda. Siiski tuleks paigaldada ülevaatlik infotahvel Viruna puisniidu kui ala kõige esinduslikuma pool-loodusliku koosluse serva, samuti Männikuste pärandkultuurmaastiku tutvustamiseks. Nätsi-Võlla looduskaitseala ning raba tutvustavad infotahvlid tuleks paigaldada kaitseala serva paikadesse, mida kasutatakse rappa pääsuks kõige enam. Kaitseala ning sooökosüsteemide taastamistegevusi tutvustav infotahvel tuleks paigaldada taastatavate Alu freesturbaväljade äärde.

Planeeritavad tegevused:

- *Kaitstavat ala ning pool-looduslike kooslusi tutvustavate infotahvlite paigaldamine hooldatavate puisniidumaastike tutvustamiseks Viruna ja Männikuste sihtkaitsevöönditesse.*
- *Looduskaitseala ning Nätsi-Võlla raba tutvustavate infotahvlite paigaldamine.*
- *Kaitseala piirdele tähiste paigaldamine sobivatesse märgatavatesse kohtadesse.*

Visioon ja eesmärk

- *Visioon: Valdav osa kaitstavast alast, Nätsi-Võlla soomassiiv, ei ole massilise külastuse objektiks. Soomaastikke külastavad üksikmatkajad ning mõõdukal arvul ka organiseeritud räätsamatkajate grupid. Organiseeritud matku ei korraldata lagerabale kevadsuvisel rabalinnustiku pesitsusperioodil. Kaitseala servades olevad puisniidud (eelkõige Viruna puisniit) on hea ligipääsetavuse tõttu kujunenud üsna populaarseks külastusobjektiks ning varustatud infostendidega. Korrastatud ning taas-soostuvad Alu turbaväljad on soode taastamise näidisalana külastajatele eksponeeritud ning varustatud temaatilise infostendiga.*

- Eesmärk: *Kaitseala on piisavalt tähistatud ning varustatud infostendidega (Viruna puisniit, Alu taastamisala, Männikuste skv). Matkamist rabaalal on korraldatud nii, et organiseeritud matkad ei toimuks kevadsuvel rabalindude pesitsushooajal ning ei häiriks kaitstavate liikide pesitsemist alal. Viruna puisniit on hea ligipäsetavuse tõttu kujunenud üsna populaarseks külastusobjektiks ning varustatud sobivate infostendidega. Alu turbaväljad on korrastamistööde järel soode taastamise näidisalana külastajatele eksponeeritud ning varustatud temaatilise infostendiga.*

3.1. Puisniitude tutvustamine

- *Puisniitude kui olulise loodus- ja pärandkultuurväärtuse tutvustamine ja populariseerimine.*
- *Meede: Viruna puisniidu serva kaitseala, puisniitude looduslikku väärtust ja kultuuripärandit tutvustavate infostendide paigaldamine.*

3.2. Soode taastamise tutvustamine

- *Soode kui olulise väärtusega elupaikade taastamistööde tutvustamine ja eksponeerimine.*
- *Meede: Alu taastatavale turbakaevandusalale infostendide paigaldamine.*

4. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused ja eelarve

4.1. Tegevuste kirjeldus

4.1.1. Inventuurid, seire, uuringud

4.1.1.1. Nätsi ja Võlla rabade linnustiku seire

Nätsi ja Võlla rabades viiakse läbi nüüdseks „Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire“ programmi „Liikide ja koosluste seire“ allprogrammi kuuluvat Madalsoode ja rabade linnustiku riiklikku seiret. Viimati teostati alal seiret 1998. ja 1999. aastal. Seiret on plaanis korrata 2015. aastal.

4.1.1.2. Kaitsealuste taimeliikide leviku ja seisundi hindamine

Kaitse-eesmärkide paremaks täitmiseks on vajalik täiendavate andmete kogumine II kaitsekategooria taimeliikide kohta. Eelkõige on vajalik kontrollida ja hinnata sookäpa, soohiilaka, jumalakäpa ja kauni kuldkinga tegelikku levikut ja seisundit. Soohiilakale ja sookäpale sobivaid elupaiku leidub lisaks teadaolevatele elupaikadele ulatuslikul madal- ja siirdesooalal Nätsi-Võlla soo edelaservas ning vähemal määral ka mujal. Kauni kuldkinga ja jumalakäpa leviku täpsustamiseks ning seisundi selgitamiseks tuleb üle kontrollida teadaolevad liigi elupaigad ning nende naabruses olevad elupaigana sobivad alad. Seire tulemuste alusel saab vajaduse korral kavandada täiendavaid kaitse- ja taastamistegevusi (eelkõige elupaiga veerežiimi taastamistoid) järgmisel kaitsekorraldusperioodil.

4.1.1.3. Alu freesturbaväljade korrastamise tulemusseire

Turbaväljade korrastamise tehniliste tööde järel on vajalik jälgida veerežiimi ning sooökosüsteemide taastumist. Seire on vajalik selleks, et jälgida taimkattes toimuvaid muutusi ja vajadusel korrigeerida veerežiimi. Kuna siiani on kogemus jääkväljade korrastamisel, eesmärgiga kujundada sookooslusi, Eestis kesine, siis on igati asjakohane saada teavet kasvutingimustes toimuvatest muutustest ja taimestiku reageerimisest toimuvate muutuste suhtes. Siinjuures tuleb fikseerida algne ehk korrastamistegevusele eelnev seisund. Taimkatte ja kasvutingimuste seire võiks toimuda püsiruutudel transektmeetodil. Seiretööd tuleb läbi viia enne korrastustöid 1. aasta jooksul, korrastamisele järgneval aastal ning 5 aastat hiljem kaitsekorraldusperioodi lõpul. Seiretööde üksikasjalik meetodika on kirjeldatud Alu turbaala korrastamise projektis (Maa ja Vesi, 2011).

4.1.2. Hooldus ja taastamine

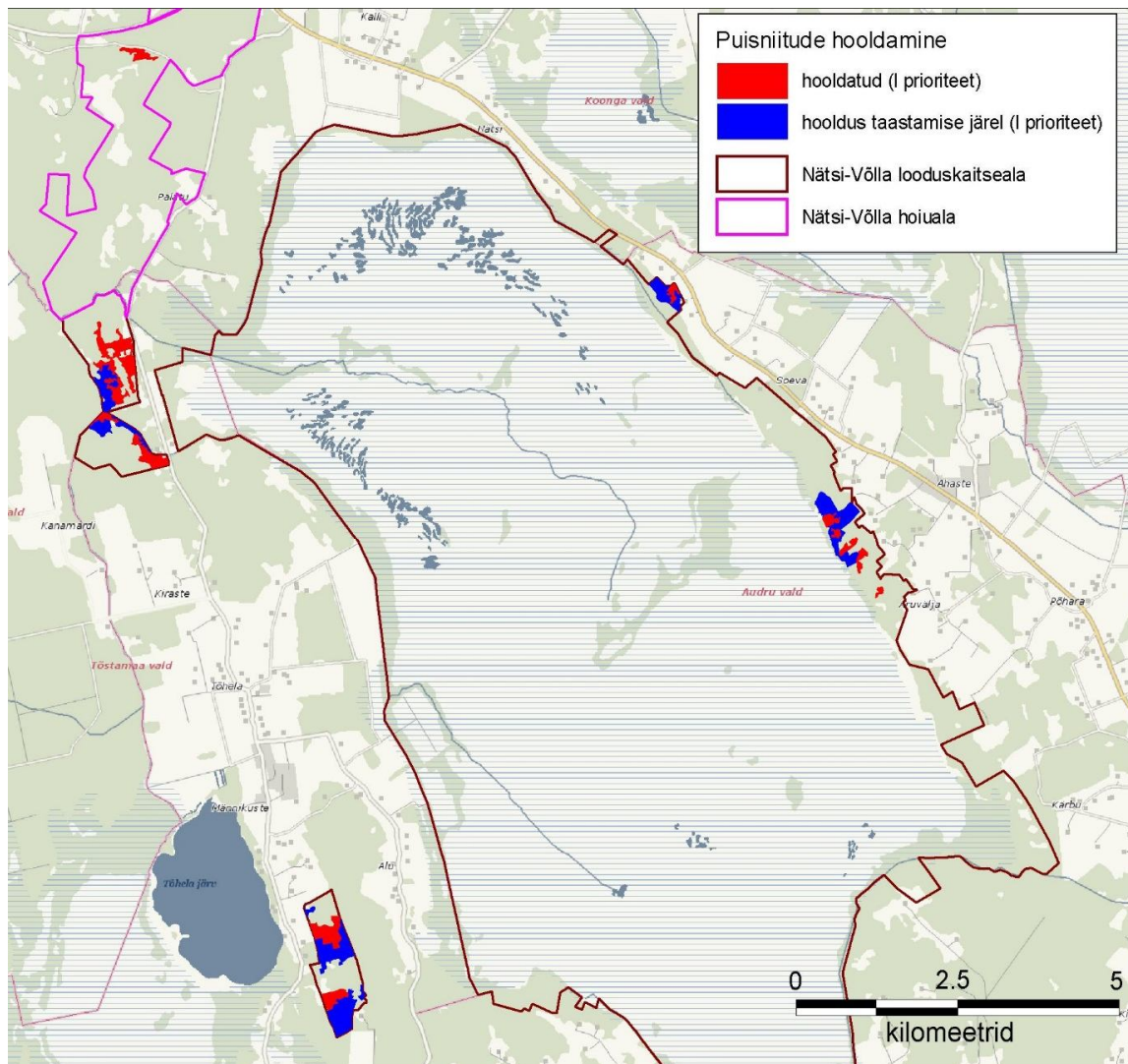
4.1.2.1. Puisniitude (6530*) hooldamine

Puisniidud on pool-looduslikud elupaigad, mis pikaajaliselt püsivad regulaarse ekstensiivse hooldamise korral. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja loodusala puisniidud võib jaotada hooldamise või hooldamise puudumise ja sellega seotult struktuuri muutuste järgi kaheks:

Hooldatavad puisniidud (kokku 85,5 ha). Hooldatud ning heas või väga heas seisundis puisniidud paiknevad Nätsi-Võlla hoiualal ja Nätsi-Võlla looduskaitsealal Viruna sihtkaitsevööndis, Männikuste sihtkaitsevööndi keskosas ning väikeste laikudena hooldamata ala sees Männikuste sihtkaitsevööndi idaosas;

Taastamisjärgselt hooldamist vajavad puisniidud (kokku 98,5 ha). Natura 2000 eesmärgi saavutamiseks Vähesel määral leidub puisniite, mis on olnud hooldamata ja seetõttu osaliselt põõsaste ja metsatukkadega kaetud, kuid nende vahel on säilinud avatud alasid paljude niidutaimeliikidega. Selliseid alasid on võrdlemisi kerge taastada – piisab väiksemast võsatorjest ning üksikute suuremate puude raiest. Enamus Natura 2000 eesmärgi täitmiseks taastatavast alast vajab aga suuremahulisi taastamistöid: tihedast võsast puhastamist ning puurinde olulist harvendamist.

Puisniitude hoolduse toetuse määr ühe hektari kohta on puisniidu niitmise korral 450 eurot aastas (Maaeluministri määrus 22.04.2015 nr 38). Seega võib prognoosida, praegu hooldatavatel aladel (85,5 ha, I prioriteet) hoolduse jätkumise kogusummaks 38475 eurot aastas. Natura 2000 eesmärkide täitmiseks tuleb kaitsekorraldusperioodi jooksul taastada ja samuti I prioriteedina hooldust alustada 98,5 ha puisniitudel (joonis 4), mille saavutamisel suureneb vajalik aastane hoolduse toetus 44325 euro võrra kokku 82800 euron.

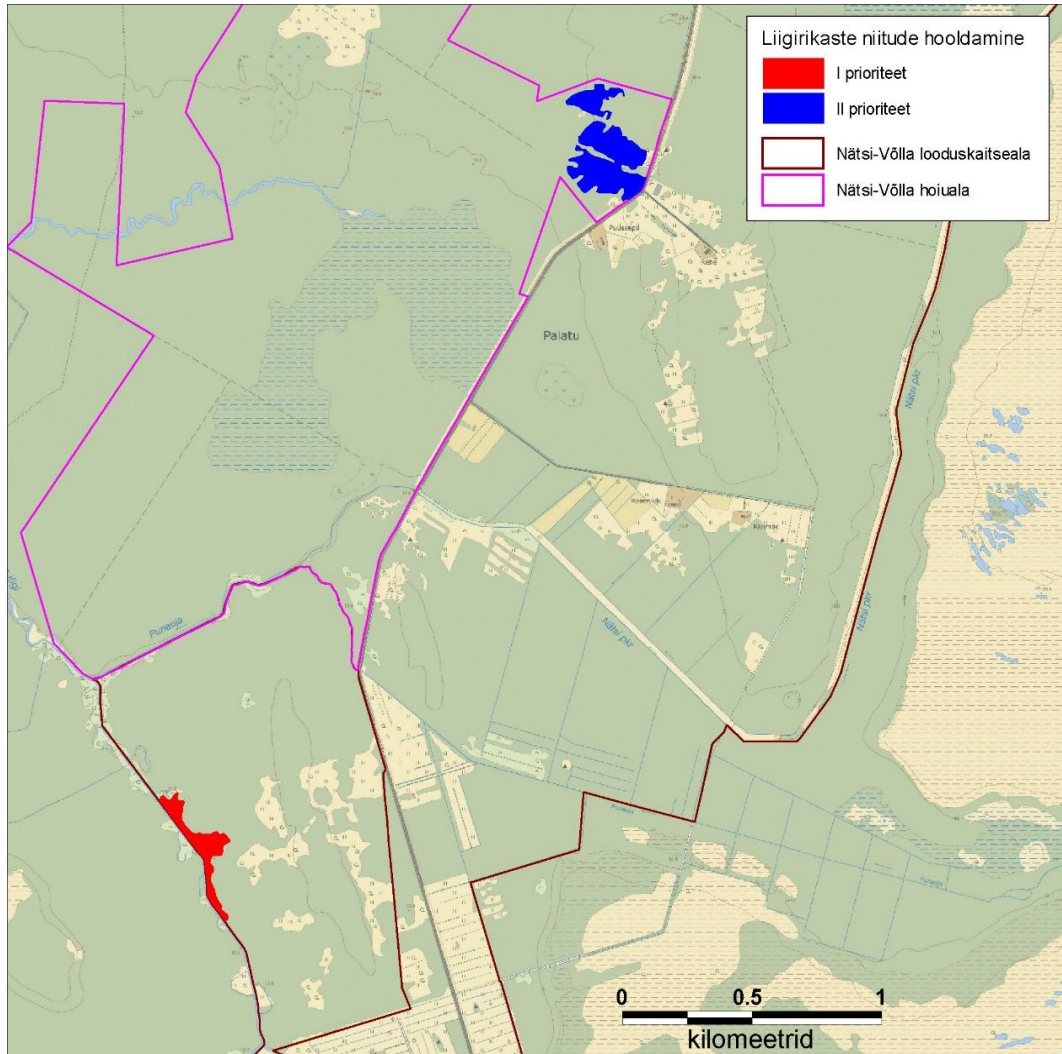

Joonis 4. Puisniitude (6530*) praegused hooldusalad (punasega) ja taastamisjärgselt lisanduvad hooldusalad (sinisega) Natsi-Võlla looduskaitsealal ja Natsi-Võlla hoiualal (*aluskaart: Eesti põhikaart Regio, WMS, 2013*).

4.1.2.2. Liigirikaste niitude lubjavesel mullal (6270*) hooldamine

Elupaik levib kokku 12,2 ha suurusel alal, millest praegu hooldatav on 2,6 ha ning 2,6 ha on degenereerumas ning selle taastamine ei ole mõttekas. Kaitsekorraldusperioodi eesmärgiks on elupaiga levik 9,6 hektaril (praegused heas või keskmises seisundis niidualad), mistõttu tuleb I prioriteedina jätkata hooldamist praegusel 2,6 hektaril ning võtta kasutusse 7 ha praegu hooldamata kuid veel keskmises seisundis olevat niitu (joonis 5).

Niidukoosluste hoolduse toetuse määr on karjatamise korral 150 eur/ha ja niitmise korral 85 eur/ha (Maaeluministri määrus 22.04.2015 nr 38). I prioriteedina praegu hooldatavate liigirikaste niitude hoolduseks vajalik aastane toetus on keskmist arvestades 306 eurot. Ülejäänud ala (7 ha) II prioriteedina hooldusse võtmiseks vajalik aastane toetuse summa on 823 eurot. Summaarselt kulub kaitse-eesmärgiks oleva niiduala hooldamiseks 1129 eurot aastas.

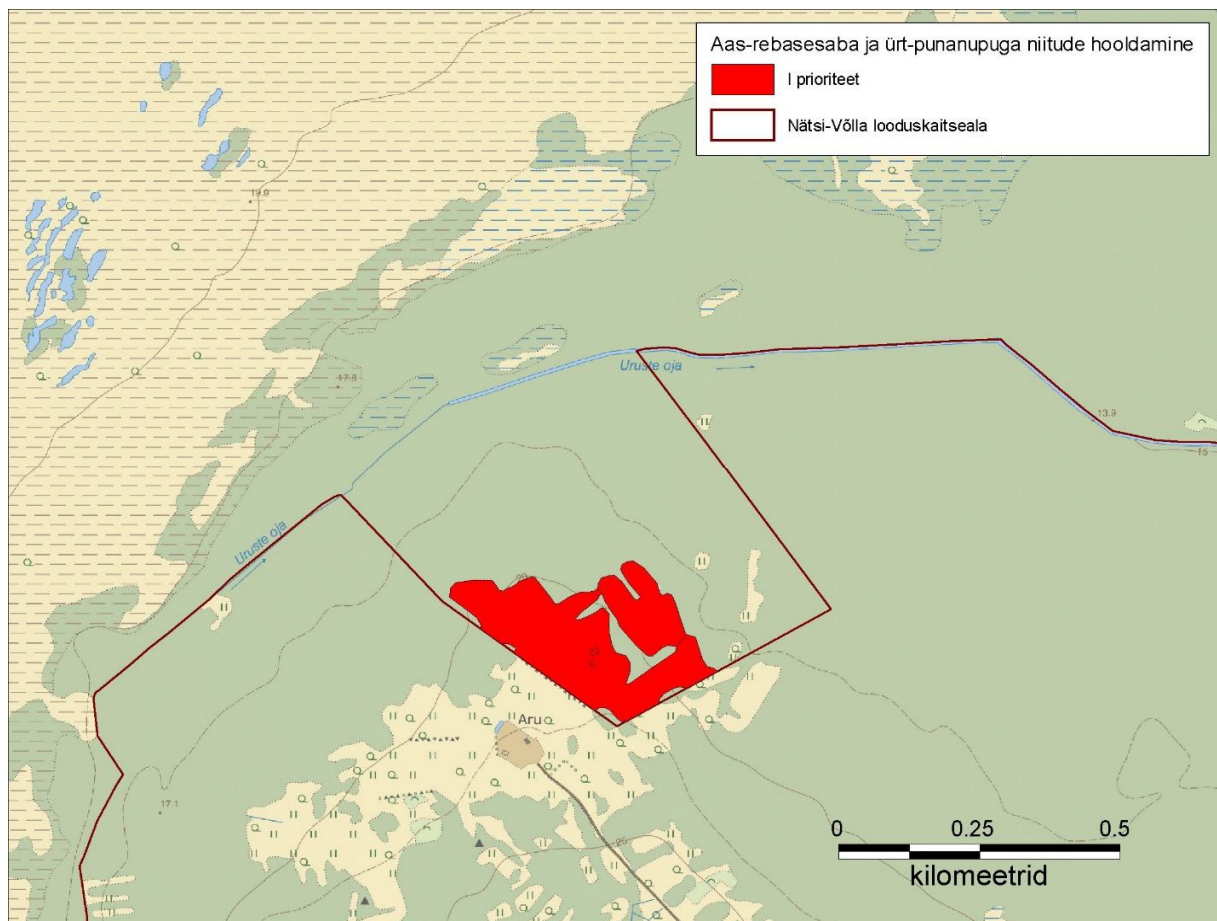

Joonis 5. Liigirikaste niitude lubjavaesel mullal (6270*) hooldamisprioriteetid Natsi-Võlla looduskaitsealal ja hoiualal (*aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, WMS, 2013*)

4.1.2.3. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510) hooldamine

Elupaik levib 7,8 ha suurusel pindalal, millest on otstarbekas hooldada 6,4 ha suurust ala. Niidud ei ole praegu hooldatavad, kuid on suuremas osas veel suhteliselt heas seisundis. Elupaiga säilimiseks tuleb niidualasid (6,4 ha) hakata taas I prioriteedina hooldama (joonis 6).

Niidukoosluste hoolduse toetuse määr on karjatamise korral 150 eur/ha ja niitmise korral 85 eur/ha (Maaeluministri määrus 22.04.2015 nr 38) ning elupaiga hoolduseks vajalik aastane keskmine toetuse summa on 752 eurot.

Joonis 6. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude hooldamisprioriteetid Nätši-Võlla looduskaitsealal Aru sihtkaitsevööndis (aluskaart: Eesti põhikaart, Maa-amet, WMS, 2013).

4.1.2.4. Puisniitude (6530*) taastamine

Taastamist vajavad puisniidud on alad, mis on võsastunud ja metsastunud sel määral, et suuremaid avatud niidulaike säilinud ei ole ning ilma eelnevate taastamismeetmeteta hooldama hakata ei saa. Niidutaimestik on hõre või asendumas metsa alustaimestikuga. Põõsarinne seevastu on tihe, alal säilinud puisniitudel on sageli sarapuupõõsaste katvus 70%, mistõttu maapinnale jõuab väga vähe valgust. Sellistel aladel on puisniidu taastamine raskem, suurema aja- ja tööjõu mahuga. Oluline on rajada avatud laiike, kus valgusnõudlikud niidutaimed saaksid

kasvama hakata (mullas olevast säilinud seemnepangast või lähedal olevatelt niidualadelt). Nende laikude hooldamisel ja järk-järgulisel laiendamisel võib taastamise tulemus olla küllalt hea. Loodusalale seatud Natura 2000 eesmärgi täitmiseks tuleks I prioriteedina taastada ja kasutusse võtta 98,5 ha parima taastamispotentsiaaliga puisniite (joonis 7). Kuna juba Natura 2000 eesmärgiks oleva puisniitude ala taastamine on suhteliselt tömahukas ja aeganõudev, siis pole teise ega kolmanda prioriteedina täiendavaid taastamisalasid ette nähtud.

Taastamiseks mittesobivad puisniidud. Need on sellised puisniidud, mis on varem hooldamata jäetud (30-40-50 a tagasi) ja millel on kujunenud erivanuseline metsa liituvusega puurinne. Põõsarinne on iseloomulikult samuti väga tihe. Sageli on vanad puisniidu puud (enamasti tammed või kased) väga vanad ja pehkinud ja nende päästmine valgustingimuste parandamisega ei ole võimalik, või on need juba aastakümneid tagasi välja raiutud. Natura 2000 metsaelupaigatüübiks need veel ei kvalifitseeru, kuid sageli on potentsiaal selleks suktsessiooni käigus areneda. Sellised alad on soovitatav jätta metsaks arenema.

Toetus ühe hektari looniitude, puisniitude, liigirikaste aruniitude ja nõmmeniitude puhastamisel hõredast võsast on olenevalt võsa liituvusest ja kõrgusest 245 kuni 590 eurot (Keskkonnaministri määrus 01.06.2004 nr 62).

Poollooduslike koosluste taastamise toetuse määrad on määruse nr 62 järgi alljärgnevad:

Kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas asuvate poollooduslike koosluste taastamiseks antavate toetuste määrad on:

1) looniitude, puisniitude, liigirikaste aruniitude ja nõmmeniitude puhastamisel hõredast võsast (liituvusega 0,2–0,4), kui võsa on kuni 1,5 m kõrgune, 245 eurot hektari kohta või, kui võsa on üle 1,5 m kõrgune, 340 eurot hektari kohta;

2) punktis 1 nimetamata niidu puhastamisel hõredast võsast (liituvusega 0,2–0,4), kui võsa on kuni 1,5 m kõrgune, 180 eurot hektari kohta või, kui võsa on üle 1,5 m kõrgune, 250 eurot hektari kohta;

3) looniitude, puisniitude, liigirikaste aruniitude ja nõmmeniitude puhastamisel keskmise tihedusega võsast (liituvusega 0,5–0,7), kui võsa on kuni 1,5 m kõrgune, 315 eurot hektari kohta või, kui võsa on üle 1,5 m kõrgune, 460 eurot hektari kohta;

4) punktis 3 nimetamata niidu puhastamisel keskmise tihedusega võsast (liituvusega 0,5–0,7), kui võsa on kuni 1,5 m kõrgune, 230 eurot hektari kohta või, kui võsa on üle 1,5 m kõrgune, 340 eurot hektari kohta;

5) looniitude, puisniitude, liigirikaste aruniitude ja nõmmeniitude puhastamisel tihedast võsast (liituvusega 0,8–1), kui võsa on kuni 1,5 m kõrgune, 435 eurot hektari kohta või, kui võsa on üle 1,5 m kõrgune, 590 eurot hektari kohta;

6) punktis 5 nimetamata niidu puhastamisel tihedast võsast (liituvusega 0,8–1), kui võsa on kuni 1,5 m kõrgune, 320 eurot hektari kohta või, kui võsa on üle 1,5 m kõrgune, 435 eurot hektari kohta;

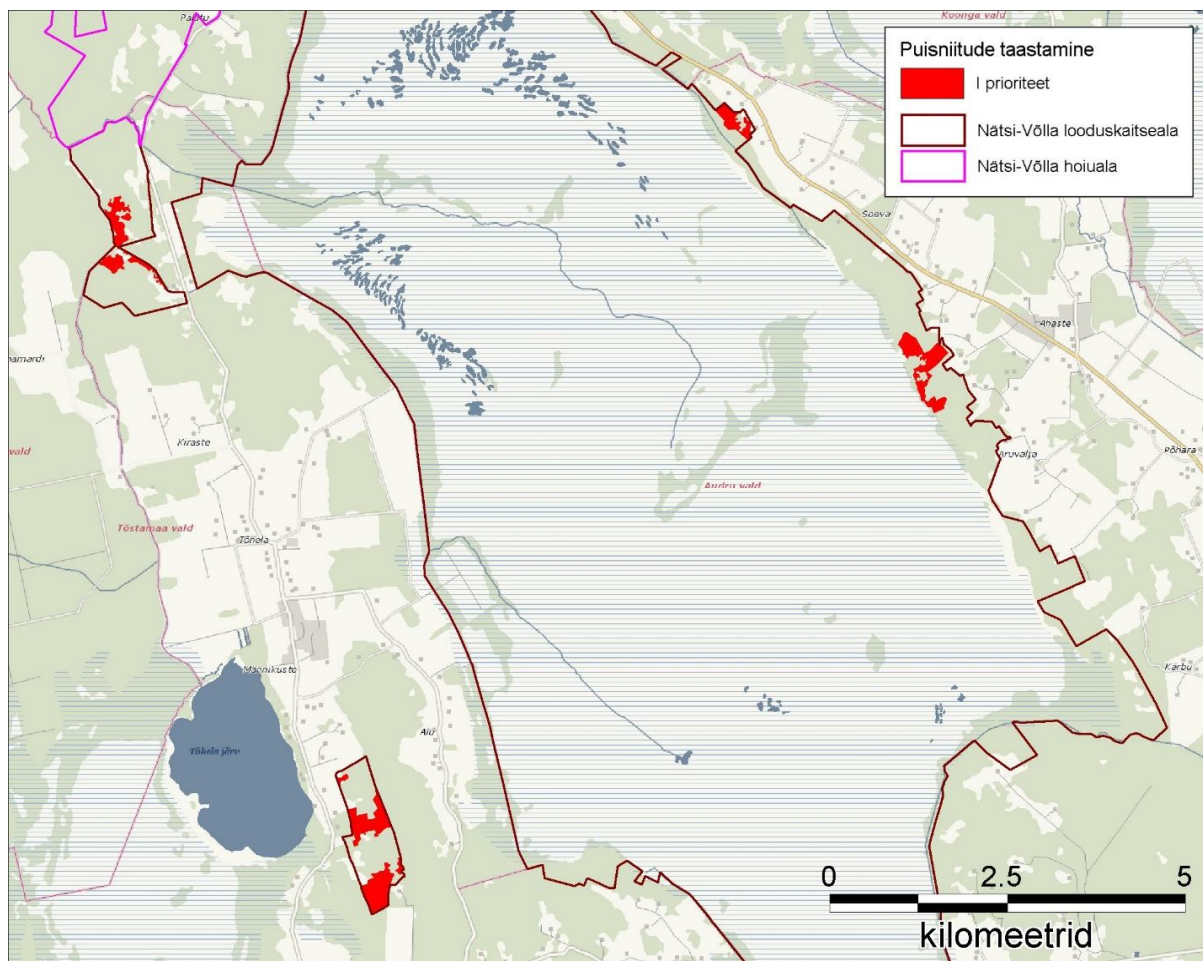
7) puisniidul puurinde liituvuse vähendamisel puistu grupilise struktuuri taastamise eesmärgil 1 kuni 2 liituvusastme võrra 220 eurot hektari kohta või 3 kuni 4 liituvusastme võrra 340 eurot hektari kohta;

8) puiskarjamaal puurinde liituvuse vähendamisel puistu grupilise struktuuri taastamise eesmärgil 1 kuni 2 liituvusastme võrra 160 eurot hektari kohta või 3 kuni 4 liituvusastme võrra 250 eurot hektari kohta;

9) poolloodusliku koosluse tihedast pilliroost puhastamisel (niitmine, karjatamine, purustamine) või kuni 1,5 meetri kõrguse hõreda võsaga ebatasase ja mätastunud niidu puhastamisel (niitmine, purustamine) 231 eurot hektari kohta;

10) poollooduslikel kooslustel käesoleva määruse kohaseks karjatamiseks vajalike tarade ehitamine 1,00 euro meetri kohta.

Arvestades asjaolu, et puisniitude võsa on kõrge ja võrdlemisi tihe, on suurema osa taastatavate alade toetus 340 või 590 eur/ha, lisaks sellele on vajalik paljudel aladel ka puurinde harvendamine (220 või 340 eur/ha). Seega võib prognoosida vajaliku toetuse keskmiseks arvestatavaks määraks 500 eur/ha. Natura 2000 eesmärgi täitmiseks tuleb I prioriteedina taastada ja kasutusse võtta 98,5 ha puisniite, mille taastamise kogukulu on arvestuslikult 49250 eurot.

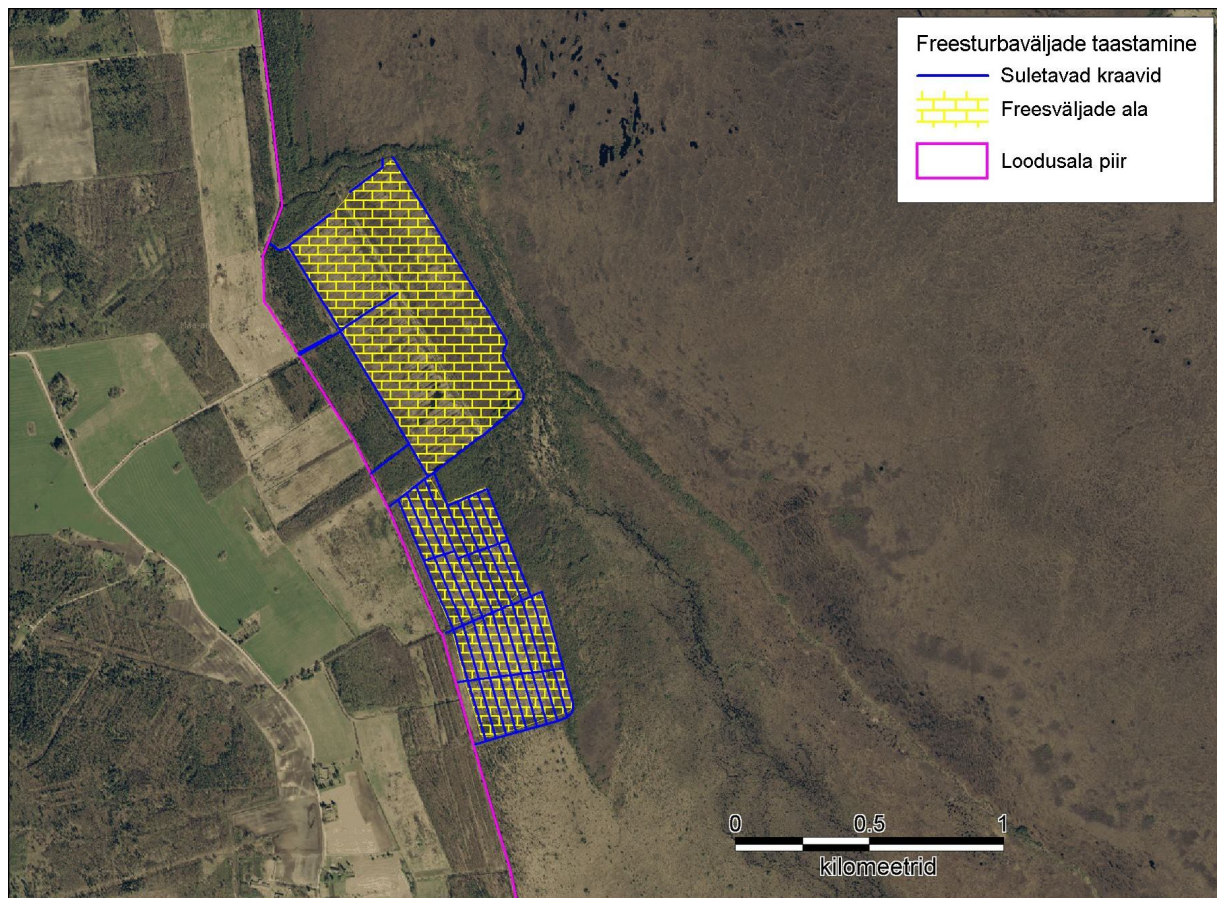
Joonis 7. Puisniitude (6530*) taastamine Natsi-Võlla looduskaitsealal (aluskaart: Regio, 2013).

4.1.2.5. Alu freesturbaväljade korrastamine

Natsi-Võlla raba lääneservas, Tõstamaa vallas, Männikuste ja Alu külade all paiknev 80,5 hektari suurune mahajäetud Alu turbakaevandamisala koosneb kahest osast (joonis 8). Põhjapoolne osa on mahajäetud freesväljad, lõunapoolsele osale rajasid Nigula Riikliku Looduskaitseala töötajad direktor H. Vilbaste eestvedamisel eelmise sajandi 60-ndate lõpus, 70-ndate alguses jõhvikaistanduse. Tänapäevaks on veetaseme hoidmiseks rajatud tammid lagunened ning ala võsastumas.

Alu turbakaevandamisala korrastamiseks ning soo-ökosüsteemide taastamise eelduste loomiseks on Keskkonnaministeeriumi tellimisel tehtud vastavad eeluuringud ning koostatud tehniline projekt (Mahajäetud Alu turbaala korrastamise projekt, projekteerimisbüroo Maa ja Vesi, Tallinn 2011).

Joonis 8. Korrastamist vajavad Alu jääkturbaväljad kaitseala edelservas (*aluskaart: ortofoto, Maa-amet 2014*).

4.1.2.6. Kaitseala kuivendussüsteemi kohta ekspertarvamuse ja ümberehitamise projekti koostamine

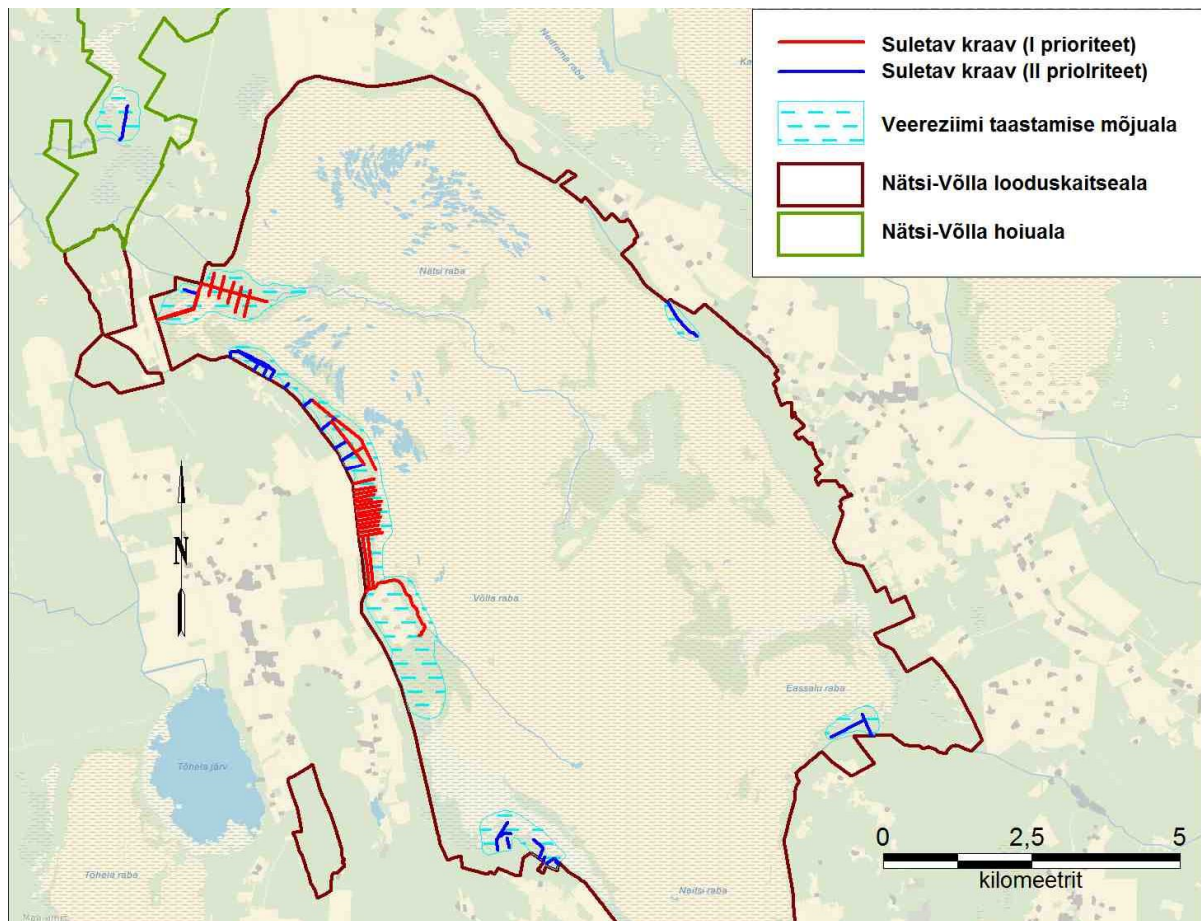
Kaitsekorraldusperioodil on vajalik kuivendussüsteemi kohta koostada ekspertarvamus loodusliku veerežiimi ennistamiseks ja vajadusel kuivendussüsteemide likvideerimiseks ning ümberehitamise projekt. Nii projekti koostamise eel koostatav ekspertarvamus kui ka projekt on aluseks elupaigatüüpide taastamistöödeks. Elupaigatüüpide taastamistööd on vajalikud ennekõike ala kaitse-eesmärgiks olevate koosluste soodsa seisundi saavutamiseks. Projekti koostamise käigus on vajalik eksperdil välitööde käigus kaardistada kaitseala kuivendussüsteemide osad, mis mõjutavad ala looduslikku veerežiimi. Kuivendussüsteemide kaardistustööde põhjal tuleb hinnata veerežiimi taastamise vajadust, otstarbekust võrreldes kraavide looduslikule arengule jätmisega ja mõju kaitseala ökosüsteemidele.

4.1.2.7. Nätsi-Võlla soo servaalade veerežiimi taastamine

Sookompleksi servades on hulgaliselt erinevatel aegadel kaevatud kuivenduskraave. Kuivenduse eesmärgiks on soo servaalade kasutamine põllu- või metsamajanduslikel eesmärkidel ning turba kaevandamine. Praeguseks on kaitsealal paiknevad kraavid enamasti oma funktsiooni kaotanud, kuid mõjutavad jätkuvalt sooökosüsteeme põhjustades soo servaalade metsastumist. Paljudel juhtudel paiknevad kraavid kaitseala piiril teenindades ka alast väljapoole jäävaid hooldatavaid metsa- ja põllumaid ning nende sulgemine pole võimalik ega põhjendatud. Kraavid, mis paiknevad kaitsealal ning omavad ühtlasi negatiivset mõju soolupaikadele (sealhulgas soometsadele), on otstarbekas sulgeda likvideerimaks nende kuivendavat mõju ning taastamaks soo servaalade looduslikku veerežiimi (joonis 9).

Tänaseni hästi funktsioneerivad ning seetõttu soo- ja soometsa elupaikadele tugevat negatiivset mõju avaldavad ning elupaikade pindala jätkuvat vähenemist põhjustavad kraavid või kraavisüsteemid määratleti esimesse (1) sulgemisprioriteeti (summaarne pikkus 16,64 km). Kraavid, mis avaldavad elupaikadele negatiivset mõju, kuid mis ei põhjusta enam soolupaikade otsest kadu ja kraavid, mille mõju on vähenenud, kuid mille sulgemine aitaks siiski kaasa elupaikade seisundi säilimisele või paranemisele määratleti teise (2) sulgemisprioriteeti (summaarne pikkus 7,76 km).

Kraavide paisutamise või sulgemise tehnoloogia sõltub kraavide mõõtmetest, maapinna ning kraavi veepinna langust ning vooluhulgast. Vanemate ja väiksemate ning juba osaliselt kinni kasvanud kraavide puhul, mille vooluhulk on väike, sobivad turbatammid. Suuremate nõukogudeaegsete kuivenduskraavide puhul on pikemas perspektiivis efektiivseim meede kraavide täitmine pinnasega kogu ulatuses. See võib aga eeldada raied võimaldamaks ekskavaatoriga ligipääsu, samuti tuleb arvestada täitepinnase kaevamisest tekkivate vagude või lohkuudega. Kui kraavide kogu ulatuses täitmine osutub liig kulukaks või ebaotstarbekaks, siis võib väiksema vooluhulgaga ja väikese languga kraave täita ka lõiguti. Suurema languga aladel sobivad veetaseme tõstmiseks täitmise alternatiivina turba ja puidu kombineerimisel rajatud paisud või tammid, vajadusel võib kasutada ka geotekstiile. Paisude (tammide) vahekaugus ei tohiks ületada 20-30 cm kraavi veepinna langu kohta. Paisud tuleks planeerida selliselt, et nad ei vajaks järelhooldust ega asendamist.

Joonis 9. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja hoiuala raba servades paiknevad sulgemist vajavate kuivenduskraavide ettepanek (*aluskaart: Maa-amet baaskaart 2014*).

4.1.3. Taristu

4.1.3.1. Infotahvlite rajamine

Loodusalal paiknevate puisniitude tutvustamiseks külastajaile tuleb paigaldada kokku kolm infotahvlit. Kaks puisniite tutvustavat tahvlit tuleb paigaldada Viruna sihtkaitsevööndis asuvate esinduslike puisniitude idaserva, maantee äärde paikadesse, mida kasutatakse kõige sagedamini alale ligipääsuks. Üks Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Alu freesturbaväljade taas-soostamist tutvustav tahvel tuleb paigaldada freesväljade idaserva Nätsi-Võlla sihtkaitsevööndisse. Infotahvlite hooldamist tuleb teostada jooksvalt vastavalt vajadusele. Infotahvlite soovitatavad asukohad on näidatud lisas 9.

4.1.3.2. Piiritähiste paigaldamine

Kaitseala piir tuleb tähistada vastavalt kehtivatele õigusaktidele. Tähiste paigutamisel arvestatakse ala külastamiseks kasutatavate juurdepääsude asukohti. Sihtkaitsevööndeid tähistavad tähised koos vööndi nimetusega tuleb paigutada sihtkaitsevööndi piirile radade või teede äärde.

Hetkel on looduskaitseala tähistatud lõiguti ning mõnedes piirkondades tähised puuduvad, hoiuala on tähistamata. Looduskaitseala piiril on 37 tähist, mis on enamuses küll võrdlemisi hästi säilinud, kuid mis on paiguti raskesti märgatavad (näiteks kasvanud võssa). Looduskaitseala piirile tuleb täiendavalt paigaldada 4 tähist ning hoiuala piirile 10 tähist. Praegused 37 piiritähist vahetatakse välja uute vastu. Sealjuures suuremate kaitstavate ala läbivate maanteede äärde tuleb paigaldada suuri piiritähisteid (kokku 7 tk), muudesse paikadesse sobivad keskmise suurusega infotahvlid. Kuna Nätsi-Võlla kaitse-eeskirja muutmine on töösse võetud ja lähiaastatel võib eeldada kaitseala laiendamist hoiuala võtmisega selle koosseisu, on mõistlik ja ressursisäästlik mitte hakata hoiuala tähistama arvestades, et peatselt tuleb tähised taas asendada. Piiritähiste soovitatavat paiknemist näitav kaart on toodud lisa nr 8.

4.1.3.3. Piiritähiste hooldamine

Tähiste hooldamine ja asendamine toimub jooksvalt vastavalt vajadusele ning kehtivale korrale. Kaitsekorraldusperioodil paigaldatud tähised vajavad suuremat korrastamist või osalist asendamist eeldatavalt kaitsekorraldusperioodi lõpul.

4.1.4. Kavad ja eeskirjad

4.1.4.1. Kaitsekorralduskava vahehindamine

Kaitsekorralduskavas planeeritud tööde tegemise ning selle mõju selgitamiseks kaitseväärtuste säilimiseks on vajalik tehtud tööde vahehindamine. Selle käigus tuleb hinnata tehtud tööde mahte ja vastavust planeeritule ning selgitada kaitseväärtuste seisukord vastavalt kaitsekorralduskavas toodud kriteeriumitele. Vahehindamise tulemuseks on kaitseala seisundi kohta hinnangu andmine ning vajalike tegevuste täpsustamine või uute tegevuste lisamine kaitsekorralduskavasse, et tagada kaitseväärtuste säilimine. Vahehindamine on kavandatud 2020. aastale.

4.1.4.2. Kaitsekorralduskava uuendamine

Kaitsekorralduskava perioodi lõpus 2025. aastal on vajalik uuendada kaitsekorralduskava. Selle käigus on vajalik teostada kaitsekorralduskava jooksul tehtud tööde ja nende tulemuste analüüs ning planeerida uues kavas tegevused, mis tagaksid kaitseväärtuste säilimise edaspidiselt.

4.1.4.3. Kaitse-eeskirja muutmine

Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu

Käesolevaga tehakse ettepanek laiendada Nätsi-Võlla looduskaitseala arvates selle koosseisu Nätsi-Võlla hoiuala (lisa 2). Muudatus on põhjendatud asjaoluga, et ka praegusel hoiualal valdavad looduslikud kooslused, mille säilitamine ja looduslik areng eeldab looduskaitseala kaitsereežiimi. Muudatus teeks selgemaks ka looduskaitse korraldamise – praegune Nätsi-Võlla loodusala jagunemine looduskaitsealaks ja hoiualaks tekitab segadust ning on ebapraktiline.

Linnujahi keelustamine

Kuna Nätsi-Võlla looduskaitseala puhul on tegemist Natura 2000 võrgustikku kuuluva linnualaga, mille eesmärkideks on lindude kaitse, et nad saaksid segamatult pesitseda ja rändel toituda. Eesmärgiks seatud liikide hulgas on ka eestis jahilindude nimekirjas olevad liigid. Nende liikide kaitseks tuleb kaitse-eeskirjaga keelata linnujaht kogu alal.

Kaitse-eesmärkide lisamine

Kuna Nätsi-Võlla looduskaitsealal on hästi esindatud mitmed loodusdirektiiviga kaitstavad elupaigad siis tuleb kaitse eesmärkidesse lisada järgmised elupaigatüübid: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), liigirikkad niidud lubjaveesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused turvastunud nõgudes (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);

Kaitse-eesmärkidesse tuleb lisada ka olulise kaitseväärtusega linnu ja taimeliigid. Lindude puhul lähtutakse esmajärgus Nätsi-Võlla linnuala eesmärkidest. Kaitse-eeskirja täiendada järgmiste liikidega: niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), väikepistrik (*Falco columbarius*), kassikakk (*Bubo bubo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), rohunepp (*Gallinago media*), laululuik (*Cygnus cygnus*), teder (*Tetrao tetrix*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), händkakk (*Strix uralensis*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), musträhn (*Dryocopus martius*), hallpea-rähn (*Picus canus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), mudatilder (*Tringa glareola*) ja sookurg (*Grus grus*); piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), sõtkas (*Bucephala clangula*), tuttvart (*Aythya fuligula*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), väike-koovitaja (*Numenius phaeopus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*) ja suurkoovitaja (*Numenius arquata*); hallõgija (*Lanius excubitor*).

Kaitse-eesmärgiks seatakse järgmised kaitsealused taimeliigid ja nende kasvukohad: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), sookäpp (*Hammarbya paludosa*), jumalakäpp (*Orchis mascula*), eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. estonica*), kuninga-kuuskjalg (*Pedicularis sceptrum-carolinum*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), künnapuu (*Ulmus laevis*), suur käopõll

(*Listera ovata*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), siberi võhumõök (*Iris sibirica*), harilik porss (*Myrica gale*) ja harilik ungrukold (*Huperzia selago*).

4.2. Eelarve

Eelarve tabelisse 5 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul. Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 5. Nätsi-Võlla kaitseala ja hoiuala kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1.1	Nätsi ja Võlla rabade linnustiku seire	Riiklik seire	KAUR	II			X	X							X
4.1.1.2	Kaitsealuste taimeliikide leviku ja seisundi hindamine	Seire	KeA	III						X	X				X
4.1.1.3	Alu freesturbaväljade korrastamise tulemusseire	Tulemusseire	KeM/RMK/H	II			70			80			80		230
Hooldus ja taastamine															
4.1.2.1	Puisniitude (6530*) hooldamine (85,5 kuni 184 ha)	Koosluse hooldustöö	MH	I	385	385	473	558	648	738	828	828	828	828	6499

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Kokku
					Sadades eurodes										
4.1.2.2	Liigirikaste niitude lubjavaesel mullal (6270*) hooldamine (9,6 ha)	Koosluse hooldustöö	MH	I	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30
4.1.2.2	Liigirikaste niitude lubjavaesel mullal (6270*) hooldamine (9,6 ha)	Koosluse hooldustöö	MH	II	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	112
4.1.2.3	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510) hooldamine (6,4 ha)	Koosluse hooldustöö	MH	I		7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	67,5
4.1.2.4	Puisniitude (6530*) taastamine (98,5 ha)	Koosluse taastamistöö	MH	I		123	123	123	123						492
4.1.2.5	Alu freesturbaväljade korrastamine (80,5 ha)	Koosluse taastamistöö	KeM/RMK/H	I			800	600							1400
4.1.2.6	Kaitseala kuivendussüsteemi kohta ekspertarvamuse ja ümberehitamise projekti koostamine	Koosluse taastamistöö	RMK	I		80									80
4.1.2.7	Nätsi-Võlla soo servaalade veerežiimi taastamine (kraavide sulgemine 16,6 km)	Loodusliku veerežiimi taastamine	RMK	I			120	180	180	130	100	100			810
4.1.2.7	Nätsi-Võlla soo servaalade veerežiimi taastamine (kraavide sulgemine 7,7 km)	Loodusliku veerežiimi taastamine	RMK	II			30	40	40	35	35	30			210
Taristu															

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Kokku
					Sadades eurodes										
4.1.3.1	Infotahvlite rajamine (3 tk)	Infotahvlite rajamine	RMK	II		14	7								21
4.1.3.2	Piiritähiste paigaldamine(51 tk)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		51									51
4.1.3.3	Piiritähiste hooldamine (51 tk)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		X			X				X		X
Kavad, eeskirjad															
4.1.4.1	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KeA	I					X						X
4.1.4.2	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I										X	X
4.1.4.3	Kaitse-eeskirja muutmine	Tegevuskava	KeA	II	X										X
Kokku					399,2	674,7	1644,7	1522,7	1012,7	1004,7	984,7	979,7	929,7	849,7	10002,5

KeA – Keskkonnaamet, KAUR – Keskkonnaagentuur, RMK – Riigimetsa majandamise keskus, KeM – Keskkonnaministeerium, MH – maahooldaja, H –huvilised

5. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on perioodiliselt teostatud seired ja inventuurid ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed. Kaitsekorralduskava perioodi lõpus tellitakse elupaikade kaardistamine ja linnustiku inventuur ning hinnatakse tulemuste põhjal kaitsekorralduskava edukust. Kaitsekorralduskava on koostatud 10 aastaks (2016-2025). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise vaheanalüüs teostatakse 2020. aastal, kaitsekorralduskava täitmise analüüs 2025. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Tulemuslikkuse hindamiseks võetakse aluseks alljärgneva tabeli 6 näitajad.

Tabel 6. Nätsi-Võlla kaitsekorralduskava täitmise edukuse hindamiskriteeriumid

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.1.	Linnuala liigid	Niidurüdi	Paaride arv	6	
		Kaljukotkas	Paaride arv	1	
		Merikotkas	Paaride arv	1	
		Väikepistrik	Paaride arv	1	
		Kassikakk	Paaride arv	1	
		Tutkas	Paaride arv	1	
		Partlased	Liikide arv	5	
		Soolinnustik	Liikide arv	15	
		Metsa- ja mosaiikmaastike linnustik	Liikide arv	5	
2.2.	Elupaigatüübid	Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	Elupaiga pindala (ha)	208	
			Elupaiga seisund	A	

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
		Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	Elupaiga pindala (ha)	9,6	
			Elupaiga seisund	B	
		Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	Elupaiga pindala (ha)	6,4	
			Elupaiga seisund	B	
		Puisniidud (6530*)	Elupaiga pindala (ha)	184	
			Elupaiga seisund	B	
		Rabad (7110*)	Elupaiga pindala (ha)	7670	
			Elupaiga seisund	A	
		Rikutud kuid taastumisvõimelised rabad (7120)	Elupaiga pindala (ha)	78,3	
			Elupaiga seisund	B	
		Siirde- ja õõtsiksood (7140)	Elupaiga pindala (ha)	600	
			Elupaiga seisund	A	Veerežiimi taastamistööde tõttu on elupaiga seisund kaitseala lääne- ja edelaservas paranemas.
		Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaiga pindala (ha)	240	
			Elupaiga seisund	B	Veerežiimi taastamistööde tõttu on elupaiga seisund kaitseala edelaservas paranemas.
Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaiga pindala (ha)	158			
	Elupaiga seisund	B			

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
		Vanad laialehised metsad (9020*)	Elupaiga pindala (ha)	38,8	
			Elupaiga seisund	B	
		Soostuvad ja soolehtmetsad (9080*)	Elupaiga pindala (ha)	53,4	
			Elupaiga seisund	B	
		Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Elupaiga pindala (ha)	442	
			Elupaiga seisund	B	

Kasutatud allikad

- Erit, M., Kuresoo, A., Luigujõe, L., Pehlak, H. 2010. Niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) kaitse tegevuskava 2008-2012 Keskkonnaministeerium
- Jõgar, Ü., Rünk, K. 2012. Kuninga-kuuskjalg *Pedicularis sceptrum-carolinum* kaitse tegevuskava. Tartu
- Kalda, T. 2007. Pärnumaa loodus. Keskkonnaministeeriumi Pärnumaa keskkonnateenistus 2007. Pärnu: 145 lk.
- Kull, T. 2012. Sugukond käpalised (*Orchidaceae*) kaitse tegevuskava. Tartu
- Kull, T., Sarv, A. 2013. Kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus L.*) kaitse tegevuskava. Keskkonnaministeerium
- Leht, M. 2011. Eesti soojumika (*Saussurea alpina* subsp. *esthonica*) kaitse tegevuskava eelnõu. Eesti Maaülikool
- Nellis, N. 2014. Kassikaku (*Bubo bubo*) kaitse tegevuskava. Keskkonnaministeerium
- Nellis, N. 2011. Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) kaitse tegevuskava. Keskkonnaministeerium
- Orru, M. 1995. Teatmik Eesti turbasood. Tallinn: Eesti Geoloogiakeskus.
- Paal, J. 2007. "Loodusdirektiivi" elupaigatüüpide käsiraamat. Tallinn
- Palo, A. 2010. Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventeerimise juhend.
- Palo, A. 2010. Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventeerimise juhendi piltidega lisa.
- PB Maa ja Vesi, 2011. Mahajäetud Alu turbaala korrastamise projekt 2011. http://www.envir.ee/sites/default/files/projektiseletuskiri_alu_turbaala.pdf (02.03.2015).
- Riikliku keskkonnaseire kohustuse Nr. 3M-7 linnustiku seire projekti "Soode ja rabade linnustik" 1999.a lõpparuanne.
- Ruljand, M. 1961. Joonised Audru ja Mihkli kihelkondade ehitustest, mööblist ja majapidamisriistadest 1961.a. suvel. 112 lehte. Etnograafiliste jooniste päevik 1961.a. Kataloogitud 1963.a veebruaris Hilja Haljaste.
- Sein, G. 2012. Kaljukotka (*Aquila chrysaetos*) kaitse tegevuskava Keskkonnaministeerium
- Tali, K. 2010. Soohiilaka (*Liparis loeselii (L.) Rich*) kaitse tegevuskava 2012–2016
- Talvi, T. 2010. Eesti puisniidud ja puiskarjamaad. Hooldamiskava. Keskkonnaameti tellimusel koostatud juhendmaterjal.
- Vahur, U. 2004. Nätsi-Võlla looduskaitseala. Eesti Loodus, 2004/09.

Seadused, määrused ja eeskirjad:

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri (RTL 2004, 111, 1758). <https://www.riigiteataja.ee/akt/790098?leiaKehtiv> (02.03.2015).

Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas. Vabariigi Valitsuse määrus 18.05.2007 nr 154. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12832247?leiaKehtiv> (02.03.2015).

Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ja kaitsekorralduskava kinnitaja määramine (RTL 2009, 81, 1174). <https://www.riigiteataja.ee/akt/13228916?leiaKehtiv> (02.03.2015).

Looduskaitseeadus, RT I, 16.05.2013, 16. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12808270?leiaKehtiv> (külastamise kuupäev 02.03.2015).

Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eeskiri. RT I 2004, 41, 280. <https://www.riigiteataja.ee/akt/750914> (05.08.2015).

Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus. Maaeluministri määrus 22.04.2015 nr 38 <https://www.riigiteataja.ee/akt/124042015007> (02.08.2015)

Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad. Keskkonnaministri määrus 01.06.2004 nr 62. <https://www.riigiteataja.ee/akt/102042015018?leiaKehtiv> (02.08.2015)

Infosüsteemid ja andmebaasid:

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem)

Eesti orhideed: <http://www.orhidee.ee/> (12.03.2015)

Eesti selgroogsed: <http://bio.edu.ee/loomad/Linnud/PHIPUG2.htm> (22.02.2015)

e-Floora: <http://efloora.ut.ee/efloora/e-Floora.html> (12.03.2015)

eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/> (02.03.2015)

Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main> (02.03.2015)

Looduspilt. www.looduspilt.ee

Loodusõpe. http://www.looduspilt.ee/loodusope/?page=liigitutvustused_liik&id=141 (02.03.2015)

Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee/> (02.03.2015)

Natura standardandmebaas: <http://natura2000.eea.europa.eu/> (02.03.2015)

Seireveeb (Riiklik keskkonnaseire programm)

<http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/index.php?id=13> (02.03.2015)

LISAD

Lisa 1. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kaitset reguleerivad õigusaktid

Vabariigi Valitsuse määrus 18.05.2007 nr 154

Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas

Vastu võetud 18.05.2007 nr 154

[RT I 2007, 38, 274](#)

jõustumine 02.06.2007

Määrus kehtestatakse « [Looduskaitseaduse](#) » § 10 lõike 1 alusel.

§ 1. Pärnu maakonnas kaitse alla võetavad hoiualad ja kaitse alla võtmise eesmärk

(1) Pärnumaal võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:

22) Nätsi-Võlla hoiuala, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – rabade (7110*), sinihelmikakoosluste (6410), lamminiitude (6450), puisniitude (6530*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse;

(2) Lõikes 1 nimetatud hoiualade piirid on märgitud kaartidel määruse lisas³.

§ 2. Hoiualade valitseja

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatud hoiualade valitseja on Keskkonnaamet. [[RT I 2009, 7, 48](#) - jõust. 01.02.2009]

¹Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53) ja nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18; L 291, 19.11.1979, lk 111; L 319, 7.11.1981, lk 3–15; L 233, 30.08.1985, lk 33–41; L 302, 15.11.1985, lk 218; L 100, 16.04.1986, lk 22–25; L 115, 8.05.1991, lk 41–55; L 164, 30.06.1994, lk 9–14; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 223, 13.08.1997, lk 9–17; L 236, 23.09.2003, lk 667–702).

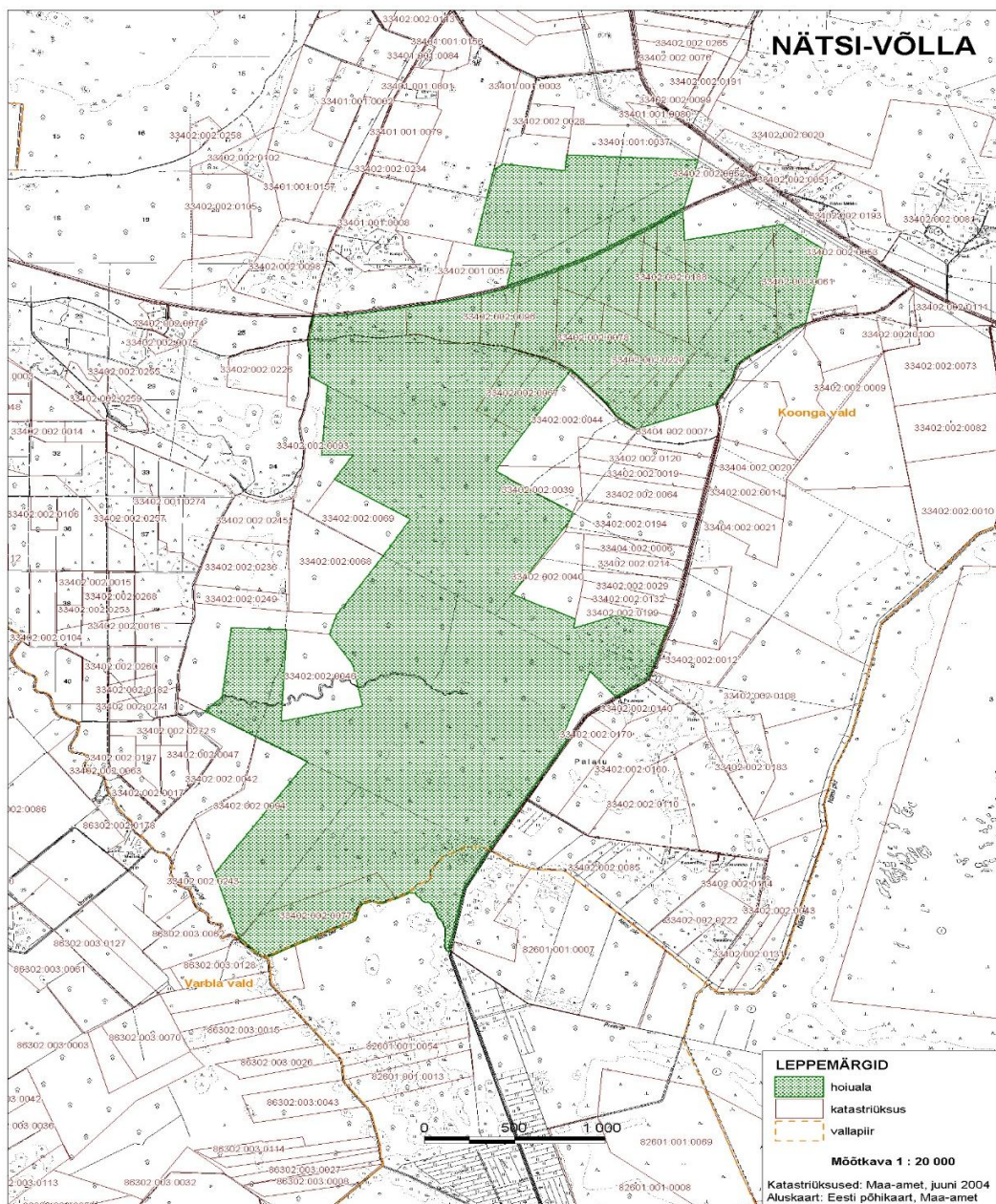
² Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatahtsad elupaigad.

³ Hoiualade piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (möötkava 1:10

000) alusel, kasutades Lamberti koonilist Euref EST 92 projektsiooni, kinnitatud kaitsealade välispiire ja maakatastri andmeid seisuga juuni 2004. a. Pärnu jõe hoiuala välispiir on märgitud lisa esitatud kaartidel, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1:10 000), LEST 97 1 mm täpsusega (EUREF89) projektsiooni ja maakatastri andmeid seisuga aprill 2010. a. Alade kaartidega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).
[RT I 2010, 52, 334 - jõust. 01.08.2010]

Määruse 18.05.2007 nr 154 lisa – Nätsi-Võlla hoiuala

VÄLJAVÕTE LOODUSKAITSESEADUSEST

Redaktsiooni jõustumise kp: 01.06.2013

3. Peatükk KAITSE KORRALDAMINE

§ 14. Üldised kitsendused

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:
1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid; 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
7) anda projekteerimistingimusi;
8) anda ehitusluba;
9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks; 10) jahiulukeid lisaõõta.

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevust ja muud tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kaitstava loodusobjekti valitseja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevusi ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel seatud tingimusi, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(5) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

5. peatükk HOIUALAD

§ 32. Hoiuala

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada:

1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal;

2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

(4¹) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras.

Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eeskiri

Vastu võetud 30.04.2004 nr 177

Määrus kehtestatakse «[Kaitstavate loodusobjektide seaduse](#)» (RT I 1994, 46, 773; 2002, 6, 21; 53, 336; 61, 375; 63, 387; 99, 579) § 5 lõike 4 alusel.

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

(1) Nätsi-Võlla looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) on moodustatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 moodustatud botaanilis-zooloogilise keeluala Nätsi raba, Eesti NSV Ministrite Nõukogu 25. mai 1981. a määrusega nr 340 moodustatud Nätsi-Võlla sookaitseala, Pärnu Linna RSN Täitevkomitee 12. septembri 1958. a otsusega nr 376 kaitse alla võetud kuldkinga kasvuala ning Pärnu Rajooni TSN Täitevkomitee 5. veebruari 1964. a otsusega nr 26 kaitse alla võetud kuldkinga kasvuala baasil.

(2) Kaitseala eesmärk on Nätsi-Võlla soo- ja metsakoosluste, poollooduslike koosluste ning kaitstavate taime- ja loomaliikide elupaikade kaitse.

(3) Kaitseala maa- ja veela jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele üheksaks sihtkaitsevööndiks.

(4) Kaitseala ja selle vööndite piirid kantakse maakatastrisse.

§ 2. Kaitseala piir

(1) Kaitseala esimese lahustüki välispiir kulgeb Pärnu maakonnas Koonga, Tõstamaa ja Audru valla piiri ja Nätsi peakraavi lõikumiskohalt mööda Nätsi peakraavi kirde suunas kuni Koonga vallas Liisu maaüksuse 33402:002:0070 (asub väljaspool kaitseala) lõunanurgani; edasi mööda nimetatud maaüksuse kagupiiri kirde suunas kuni Lihula–Pärnu maantee teemaa piirini ja mööda teemaa piiri kagu suunas kuni Vallapiiri maaüksuse 33402:002:0186 (asub väljaspool kaitseala) loodepiirini ning mööda maaüksuse loode-, edela- ja kagupiiri ümber maaüksuse kuni elektriliini trassiga lõikumiseni Audru vallas; seejärel mööda elektriliini trassi edelaserva kagu suunas kuni Lehtmetsa maaüksuse 15901:001:0064 läänenurgani; edasi mööda nimetatud maaüksuse loodepiiri kirde suunas kuni põllumaa piirdekraavini, sealt mööda kraavi ning puisniidu piiri algul kagu ja siis kirde suunas kuni maaparandusobjekti piirdekraavini; edasi mööda seda kraavi kagu suunas kuni Vanaõue-Aadu maaüksuse 15901:001:0180 (asub väljaspool kaitseala) kagupiirini; edasi mööda nimetatud maaüksuse kagupiiri edela suunas kuni Nätsi peakraavini; seejärel mööda Nätsi peakraavi kuni Lepiku maaüksuse 15901:001:0108 (asub väljaspool kaitseala) lõunanurgani; seejärel mööda Lepiku maaüksuse kagupiiri kirde suunas kuni

maaparandusobjekti piirdekraavini; edasi mööda seda kraavi kagu ja seejärel kirde suunas kuni kõrgepingeliini trassiga lõikumiseni, edasi mööda kõrgepingeliini trassi edelaserva kagu suunas kuni Seapesa maaüksuse 15901:001:0081 kagupiirini ja sealt mööda soopoolseid kraave läbi Kebaste Jaani maaüksuse 15901:001:0106, Kebaste Tooma maaüksuse 15901:001:0095 ja Vahemetsa maaüksuse 15901:001:0089 kuni Kiviste maaüksuse 15901:001:0260 loodepiirini ja mööda seda kirde suunas kuni nimetatud maaüksuse piirikupitsani nr 2 ning sealt mööda mõttelist sirgjoont kuni sama maaüksuse piirikupitsani nr 8 ja edasi lõuna suunas kuni Kiviste maaüksuse piirikupitsani nr 9; edasi mööda pinnasteed põhja-kirde suunas kuni metsa servas asuva kraavini ja seejärel jälle mööda soopoolseid kraave kagu suunas kuni Urda-Jüri maaüksuse 15901:001:0250 piirini ning mööda seda lõuna suunas kuni Urda-Jüri maaüksuse piirikupitsani nr 2; edasi mööda metsa piiri kagu suunas läbi Urda-Jüri maaüksuse kuni nimetatud maaüksuse kagupiirini; edasi mööda seda piiri kuni Urda-Aadu maaüksuse 15901:001:0175 (asub väljaspool kaitseala) läänenurgani, sealt mööda Urda-Aadu maaüksuse edelapiiri kagu suunas kuni metsa piiril kraaviga lõikumiseni ja mööda seda kraavi algul edela ja siis kagu suunas kuni kraavi ristini; edasi mööda seda kraavi kirde suunas kuni Möldri maaüksuse 15901:001:0200 loodepiirini; edasi mööda nimetatud maaüksuse piiri algul kirde ja siis ida suunas, kuni metsa servas oleva loode-kagu suunalise kraavini; jätkudes mööda seda kraavi kagusse ja seejärel mööda metsa piiri kirde ja seejärel kagu suunas kuni Saarde talu õuema (maaüksus 15901:001:0156) kirdenurgani; sealt edasi mööda metsa piiri edela ja siis lõuna suunas kuni kirde-edela suunalise kraavini ning mööda soopoolseid kraave edela, siis kagu ja seejärel uuesti edela suunas kuni soo servas oleva kraavi edelanurgani; sealt edasi kagu suunas mööda mõttelist sirgjoont kuni Kullassaare maaüksuse 15901:001:0086 (asub väljaspool kaitseala) loodenurgani ja mööda selle maaüksuse edelapiiri kagu suunas kuni sama maaüksuse lõunatipuni; edasi kagu suunas mööda mõttelist sirgjoont kuni punktini, mille koordinaadid on 24°10'56"N; 58°27'2"E; seejärel mööda kraavi ja selle mõttelist pikendust kagu suunas kuni lõikumiseni Kullipesa maaüksuse 15901:001:0087 loodepiiriga; edasi mööda Kullipesa maaüksuse piiri kirde suunas ja siis lõuna-kagu suunas kuni kõige kagupoolsema edela-kirdesuunalise kraavini metsa piiril; sealt mööda kraavi kirde suunas kuni Nurga maaüksuse 15901:001:0117 (asub väljaspool kaitseala) edelapiirini; seejärel mööda selle maaüksuse piiri kagu suunas kuni Sepa maaüksuse 15901:001:0132 (asub väljaspool kaitseala) loodepiirini; edasi mööda Sepa maaüksuse loodepiiri ning Metsalõpu maaüksuse 15901:001:0096 (asub väljaspool kaitseala) loode- ja edelapiiri kuni Metsalõpu maaüksuse lõunanurgani; edasi mööda mõttelist sirgjoont kagu suunas kuni Lindamäe maaüksuse 15901:001:0282 (asub väljaspool kaitseala) loodenurgani; seejärel mööda Lindamäe maaüksuse edelapiiri kagu suunas kuni Rabakraavi maaüksuse 15901:001:0097 loodepiirini; edasi mööda Rabakraavi maaüksuse piiri kirde ja kagu suunas kuni lõikumiseni pinnaste piirdekraaviga Sepa maaüksuse 15901:001:0133 (asub väljaspool kaitseala) edelapiiril; siit mööda seda kraavi ja selle mõttelist pikendust kagu suunas kuni Sarapiku maaüksuse 15901:001:0098 (asub väljaspool kaitseala) põhjatipuni; edasi mööda Sarapiku maaüksuse ja Benno maaüksuse 15901:001:0135 (asub väljaspool kaitseala) edelapiiri kuni Benno maaüksuse edelanurgani, seejärel mööda mõttelist sirgjoont Benno maaüksuse kagupiiri pikendusena edela suunas kuni Uruste oja; mööda Uruste oja lääne suunas kuni Tua maaüksuse 15905:001:0163 läänepiirini; mööda Tua maaüksuse läänepiiri kagu suunas kuni sama maaüksuse lõunanurgani; sealt mööda mõttelist sirgjoont Kailepa maaüksuse 15905:001:0181 (asub väljaspool kaitseala) idanurgani; edasi mööda Kailepa maaüksuse kirdepiiri loode suunas kuni Uruste oja; edasi mööda oja edela, siis lõuna ja seejärel loode suunas kuni Umlaugu maaüksuse 15905:001:0175 (asub väljaspool kaitseala) põhjanurgani; sealt mööda Umlaugu maaüksuse läänepiiri lõuna

suunas kuni Vanatoa maaüksuse 15905:001:0096 (asub väljaspool kaitseala) kirdepiirini ja edasi mööda Vanatoa maaüksuse kirdepoolset piiri ning läänepiiri ümber Vanatoa maaüksuse kuni läänepiiril asuva kraavini; edasi mööda kraavi loode, siis edela ja seejärel taas loode suunas kuni kraavi lõpuni ning sealt edasi mõttelise sirgjoonena edela suunas kuni Erma-Jaani maaüksuse 15905:001:0167 (asub väljaspool kaitseala) põhjanurgani ning edasi mööda mõttelist sirgjoont loode suunas kuni Tõstamaa valla Murro-Kõrtsi maaüksuse 15905:001:0201 (asub väljaspool kaitseala) idanurgani; edasi mööda nimetatud maaüksuse ida- ja põhjapiiri kuni Tooma maaüksuse 82601:002:0123 (asub väljaspool kaitseala) idanurgani; edasi mööda Tooma ja Ennu 82601:002:0127 (asub väljaspool kaitseala) maaüksuste idapiire ja sealt edasi mööda mõttelist sirgjoont loode suunas kuni Paadremaa-Alu peakraavini ning mööda seda ja Mustoja vasemkallast kuni Uue-Viruna maaüksuse 82601:001:0008 lõunanurgani; sealt edasi mööda Uue-Viruna maaüksuse edelapiiri loode suunas kuni nimetatud maaüksuse loodenurgani; sealt edasi mööda Asunduse maaüksuse 82601:001:0049 edelapiiri loode suunas ja loodepiiri kirde suunas kuni Pasunduse maaüksuse 82601:001:0050 (asub väljaspool kaitseala) idapiirini; edasi mööda seda piiri kuni Punaojani; sealt mööda Punaoja paremkallast ida suunas kuni pinnasteeni ja mööda pinnasteed põhja suunas kuni Koonga, Tõstamaa ja Audru valla piiri Nätsi peakraaviga lõikumise kohani.

(2) Teise lahustükina kuulub kaitseala koosseisu Pärnu maakonnas Audru vallas Audru metskonna maaüksusel 15905:001:0128 asuv metsakvartal AU050.

(3) Kaitseala kolmanda lahustüki piir kulgeb Pärnu maakonnas Tõstamaa vallas Kõsa-Mardi maaüksuse 82602:002:0017 (asub väljaspool kaitseala) edelanurgast kagu suunas mööda Kastani maaüksuse 82602:002:0061 idapiiri kuni Kastani maaüksuse kagunurgani; edasi mööda kraavi ja kiviaeda kagu suunas kuni Tolli maaüksuse 82602:002:0007 kirdenurgani; edasi mööda Tolli maaüksuse kirdepiiri kuni sama maaüksuse kagunurgani; edasi mööda kiviaeda ja kraavi kagu ning seejärel lõuna suunas kuni jalgteeni; mööda jalgteed lääne suunas kuni esimese kraavini; mööda seda kraavi kagu ja lõuna suunas kuni Kõlu-Andrese maaüksuse 82602:002:0190 (asub väljaspool kaitseala) põhjapiirini; edasi mööda nimetatud maaüksuse põhja- ja loodepiiri kuni sama maaüksuse läänenurgani; sealt edasi mööda mõttelist sirgjoont lõuna suunas kuni uudismaa piirdekraavi nurgani; edasi piirdekraavi nurgast mööda mõttelist sirgjoont edela suunas kuni Asoste Indrek maaüksuse 82602:002:0146 (asub väljaspool kaitseala) põhjanurgani; seejärel edasi mööda nimetatud maaüksuse loodepiiri kuni loodesse suunduva pinnasteeni; mööda pinnasteed loode suunas kuni Kalevi maaüksuse 82602:002:0043 (asub väljaspool kaitseala) lõunapiirini; edasi mööda lõunapiiri ida suunas ja mööda idapiiri põhja suunas kuni sama maaüksuse kirdenurgani; seejärel mööda mõttelist sirgjoont, mis on sama maaüksuse põhjapiiri pikendus, kirde suunas kuni kraavini ja mööda kraavi loode suunas kuni uudismaa piirdekraavini; sealt mööda uudismaa piirdekraavi loode ja siis kirde suunas ning mööda piirdekraavi mõttelist pikendust samas suunas kuni Kõsa-Mardi maaüksuse 82602:002:0017 (asub väljaspool kaitseala) piirini; sealt edasi mööda Kõsa-Mardi maaüksuse läänepiiri kuni sama maaüksuse edelanurgani.

(4) Kaitseala neljanda lahustüki välispiir kulgeb Pärnu maakonnas Koonga, Tõstamaa ja Varbla valla piiri Nätsi peakraaviga lõikumise kohalt mööda Nätsi peakraavi kirde suunas kuni Tõstamaa vallas Nätsi peakraavi vasemkalda poolt suubuva Punaoja kraavini; edasi mööda kraavi ida ja lõuna suunas kuni Kalli-Tõstamaa maantee teemaa piirini; siis mööda teemaa piiri

kagu suunas lõikumiseni Kivi-Kaarli maaüksuse 82601:001:0062 (asub väljaspool kaitseala) läänepiiriga; sealt mööda Kivi-Kaarli maaüksuse läänepiiri lõuna suunas kuni Viruna maaüksuse 82601:001:0020 (asub väljaspool kaitseala) põhjapiirini; edasi mööda Viruna maaüksuse piiri edela ja seejärel kagu suunas kuni Tohuri Andrese maaüksuse 82601:001:0041 kirdenurgani; sealt edasi mööda Tohuri Andrese maaüksuse kirdepiiri ja Keskmetsa maaüksuse 82601:001:0019 kirdepiiri kagu suunas kuni Keskmetsa maaüksuse lõunapiirini; mööda kagupiiri edela ja mööda edelapiiri loode suunas ning seejärel Tohuri Andrese maaüksuse 82601:001:0040 edelapiiri loode suunas kuni Viruna-Sauna maaüksuse 82601:001:0006 lõunanurgani; edasi mööda mõttelist sirgjoont edela suunas kuni Suure-Jakobi maaüksuse 82601:001:0063 (asub väljaspool kaitseala) idanurgani; sealt mööda Suure-Jakobi maaüksuse kirdepiiri loode suunas kuni Tõstamaa ja Varbla valla piiril voolava Paadremaa jõeni; siis mööda Paadremaa jõge ja jõega piirnevaid maaüksuste piire kirde, siis põhja ja seejärel loode suunas kuni Nätsi peakraavini.

(5) Kaitseala ja selle vööndite piiride kirjeldus on koostatud Maa-ameti põhikaardi (1:10 000), riigiettevõtte Eesti Maauringud 1994. aasta maakasutuskaardi (mõõtkava 1:10 000), Eesti Metsakorralduskeskuse Audru metskonna 1997. aasta puistuplaani (mõõtkava 1:20 000) ning talumaade osas Katastri Ameti 1939. aasta skeemkaartide (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmete alusel seisuga veebruar 2004. a.

§ 3. Kaitseala valitseja

«Kaitstavate loodusobjektide seaduse» § 6 lõike 3 alusel on kaitseala valitseja Keskkonnaministeriumi Pärnumaa Keskkonnateenistus.

2. peatükk KAITSEALA KAITSEKORD

§ 4. Vööndite kirjeldus

(1) Nätsi-Võlla looduskaitseala sihtkaitsevöönd on kaitsealal välja kujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on üheksa sihtkaitsevööndit:

1) **Nätsi-Võlla sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad Audru vallas Audru metskonna kvartalid 1, 2, 3 (ainult eraldis 1), 4, 5 (ainult eraldised 1–3, 5, 6), 6–10, Tua maaüksus 15905:001:0163 (ainult kaitsealale jääv osa), endised kinnistud 31, 31a, 26, 33, 34, 36, 30, 29, 58 (ainult kaitsealale jääv osa), 5 (ainult kaitsealale jääv osa), 9 (ainult kaitsealale jääv osa), 6 (ainult kaitsealale jääv osa), LVI (ainult kaitsealale jääv osa), 7 (ainult kaitsealale jääv osa), LVII (ainult kaitsealale jääv osa), 4 (ainult kaitsealale jääv osa), 2 (ainult kaitsealale jääv osa), 70 (ainult kaitsealale jääv osa), 71 (ainult kaitsealale jääv osa), 74 (ainult kaitsealale jääv osa), 77 (ainult kaitsealale jääv osa), 76, 76a, 73, 63, 32 (kahes osas, ainult kaitsealale jääv osa), 26a (ainult kaitsealale jääv osa), 8, 16 (ainult kaitsealale jääv osa), LXI (ainult kaitsealale jääv osa), 3 (kahes osas), LV (kahes osas, ainult kaitsealale jääv osa), 25, 27, 28, V, 57 (ainult kaitsealale jääv osa), 59a (ainult kaitsealale jääv osa), endised kinnistud Kuutro A102, Raba 106 (kahes osas, ainult kaitsealale jäävad osad), Tanni 105 (kolmes osas, ainult kaitsealale jäävad osad), Kuutro 102 (kahes osas, ainult

kaitsealale jäävad osad), Orika Aadu 104 (kahes osas, ainult kaitsealale jäävad osad), Orika Jüri 15905:001:0136, Orika Jüri 103 (kahes osas, ainult kaitsealale jäävad osad), A85 (ainult kaitsealale jääv osa), A84 (ainult kaitsealale jääv osa), A82, A342, 103, 104, A336 (ainult kaitsealale jääv osa), Murro-Jaani 71 (ainult kaitsealale jääv osa), Topi Jaan 93, Põhja Jüri 100 (kahes osas, ainult kaitsealale jääv osa), Põhja Jüri Jaan 99 (kahes osas, ainult kaitsealale jääv osa), Põhja Unt Jaan 98 (ainult kaitsealale jääv osa) ja endine Alu turbakaevandusala, kinnistud 289, 290, 291, 79, Tammiku X, 133, 104, 46, A103, A102, 163 (ainult kaitsealale jääv osa), 154 (ainult kaitsealale jääv osa), 45 (ainult kaitsealale jääv osa), 114 (ainult kaitsealale jääv osa), 115 (ainult kaitsealale jääv osa), 116 (ainult kaitsealale jääv osa), 117 (ainult kaitsealale jääv osa), 118 (ainult kaitsealale jääv osa), 119 (ainult kaitsealale jääv osa), 120 (ainult kaitsealale jääv osa), 121 (ainult kaitsealale jääv osa), 122 (ainult kaitsealale jääv osa), 123 (ainult kaitsealale jääv osa), 124 (ainult kaitsealale jääv osa), 125 (ainult kaitsealale jääv osa), 126 (ainult kaitsealale jääv osa), 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, A138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 92, 95, 96, 94, 109 (ainult kaitsealale jääv osa), 108 (ainult kaitsealale jääv osa), 107 (ainult kaitsealale jääv osa), 106 (ainult kaitsealale jääv osa), 105 (ainult kaitsealale jääv osa), 104 (ainult kaitsealale jääv osa), II (ainult kaitsealale jääv osa), I (ainult kaitsealale jääv osa), A82 (ainult kaitsealale jääv osa), A83 (ainult kaitsealale jääv osa), A84 (ainult kaitsealale jääv osa), A85 (ainult kaitsealale jääv osa), A86 (ainult kaitsealale jääv osa), A87 (ainult kaitsealale jääv osa), A88 (ainult kaitsealale jääv osa), A89 (ainult kaitsealale jääv osa), A90 (ainult kaitsealale jääv osa), ühiskarjamaa (IIIb, IVa, Va, Vb, VIa, VIIa), 170 (ainult kaitsealale jääv osa), Jaani 167 (kahes osas, ainult kaitsealale jäävad osad), 164 (ainult kaitsealale jääv osa), Annuse 169 (ainult kaitsealale jääv osa), Tõnise 166 (kahes osas, ainult kaitsealale jäävad osad), Aasa 168 (ainult kaitsealale jääv osa), Aadu 165 (kahes osas, ainult kaitsealale jäävad osad) ja Mihkli Jüri 16 (ainult kaitsealale jääv osa); 2) **Soeva sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad Audru vallas Mihkli Ans maaüksus 15901:001:0294 (ainult kaitsealale jääv osa), Möldre 15901:001:0155 (ainult kaitsealale jääv osa), Tammemetsa 15901:001:0303 (välja arvatud kraavidega piiratud õuema ja põllumaa), Lepiku 15901:001:0109, Mihkli Ans maaüksus 15901:001:0295 (ainult kaitsealale jääv osa), 9 (ainult kaitsealale jääv osa), Kubja 15901:001:0022 (ainult kaitsealale jääv osa), 7 (ainult kaitsealale jääv osa), LVII (kahes osas, ainult kaitsealale jääv osa), 6 (ainult kaitsealale jääv osa), 5 (ainult kaitsealale jääv osa), 2 (ainult kaitsealale jääv osa), 4 (ainult kaitsealale jääv osa), Kebaste Jaani 15901:001:0105 (ainult kaitsealale jääv osa), Seapesa maaüksus 15901:001:0081 (ainult kaitsealale jääv osa), Kebaste Jaani 15901:001:0106 (ainult kaitsealale jääv osa), Kebaste Tooma 15901:001:0095 (ainult kaitsealale jääv osa), Vahemetsa 15901:001:0089 (ainult kaitsealale jääv osa), Kiviste maaüksus 15901:001:0260 (ainult kaitsealale jääv osa), Saaniko (ainult kaitsealale jääv osa), 13, Eksi Jüri 23a (ainult kaitsealale jääv osa), Eksi Peeter 23 (ainult kaitsealale jääv osa), 14, LIX, Urda-Jüri maaüksus 15901:001:0250 (ainult kaitsealale jääv osa), Möldri 15901:001:0200 (ainult kaitsealale jääv osa), A22 (ainult kaitsealale jääv osa), A21 (ainult kaitsealale jääv osa), Saarde 15901:001:0156 (ainult kaitsealale jääv osa), A20 (ainult kaitsealale jääv osa), Uuesaarde 15901:001:0150 (ainult kaitsealale jääv osa), Põllu 15901:001:0179 (ainult kaitsealale jääv osa), Kullassaare 15901:001:0086 (ainult kaitsealale jääv osa), A19 (ainult kaitsealale jääv osa), A18 (ainult kaitsealale jääv osa), A17 (ainult kaitsealale jääv osa), Õie A11 (ainult kaitsealale jääv osa), Kase A10 (ainult kaitsealale jääv osa), Kullipesa 15901:001:0087 (ainult kaitsealale jääv osa), Kalda 15901:001:0166, A16, Allika A12, Raba A23, Kivi A5, Karjamaa 15901:001:0113 (ainult kaitsealale jääv osa), Rabakraavi 15901:001:00097 (ainult kaitsealale jääv osa), Suurevälja 15901:001:0057, 28 (ainult kaitsealale jääv osa), 29 (ainult

kaitsealale jääv osa), 30 (ainult kaitsealale jääv osa) 25 (ainult kaitsealale jääv osa), 32 (ainult kaitsealale jääv osa), 26a (ainult kaitsealale jääv osa), 26 (ainult kaitsealale jääv osa), endised kinnistud 5, 9 (Kärbu kraavist ida pool), 6 (Kärbu kraavist ida pool), LVI (Kärbu kraavist ida pool), 7 (Kärbu kraavist ida pool), LVII (Kärbu kraavist ida pool), 4 (Kärbu kraavist ida pool), 2 (Kärbu kraavist ida pool), 70 (Kärbu kraavist ida pool), 71 (Kärbu kraavist ida pool), 74 (Kärbu kraavist ida pool), 77 (Kärbu kraavist ida pool), 76 (Kärbu kraavist ida pool), 76a (Kärbu kraavist ida pool), 73 (Kärbu kraavist ida pool), 63 (Kärbu kraavist ida pool), 8 (Kärbu kraavist ida pool), 31 (Kärbu kraavist ida pool), 8 (Kärbu kraavist ida pool), 16 (Kärbu kraavist ida pool), 31a (Kärbu kraavist ida pool), Mihkli-Jüri 16 (ainult kaitsealale jääv osa);

3) **Viruna sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad Tõstamaa vallas Asunduse maaüksus 82601:001:0005 (ainult kaitsealale jääv osa) ja Uue-Viruna maaüksus 82601:001:0008, Passi-Jõekalda 82602:002:0022, Matsi 82601:001:0054, Lauri Tamnema 82601:001:0013, Viruna-Sauna 82601:001:0006, Tohuri Andrese 82601:001:0040:0041, Keskmetsa 82601:001:0019 ja endiste kinnistute 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 140, 141, 126a, 126b, 139, 144, 173, 138, 125, 142, 143, 131b, 128, A362, 122, 121, 127, 147, 157, 153, 154, 152, 151, 123, 141 kaitsealale jääv maa;

4) **Salusaarte sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad Audru vallas Audru metskonna kvartal 5 (ainult eraldis 4) ja endised kinnistud Salu Jaan Eespere 17, Salu Jaan Tagapere 18, 1, 1a;

5) **Tuuraste sihtkaitsevöönd**, kuhu kuulub Audru vallas Audru metskonna kvartal AU050;

6) **Vallapiiri sihtkaitsevöönd**, kuhu kuulub Koonga vallas endise kinnistu Annuse 169 (ainult kaitsealale jääv osa) maa;

7) **Aru sihtkaitsevöönd**, kuhu kuulub Audru vallas endise kinnistu Aru 59b (ainult kaitsealale jääv osa) maa;

8) **Vanaõue sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad Audru vallas Lehtmetsa maaüksus 15901:001:0064 ja endiste kinnistute A 49, Raja I, A 51 ja Vanaõue 1a maad (ainult kaitsealale jääv osa);

9) **Männikuste sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad Tõstamaa vallas kinnistud Kastani 82602:002:0061, Tõlli 82602:002:0007 (ainult kaitsealale jääv osa), Rannanurme 82602:002:0104 (ainult kaitsealale jääv osa) ja endiste kinnistute Uus-Kosa 91, 114, 110, 110c, 115, 109, 108, 112a, 112b, IIIa, III, 169, A 341 ja A 340 kaitsealale jääv maa.

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju ja seeni kogu kaitseala maa-alal, välja arvatud § 6 lõikes 2 sätestatud juhul. Liikumine eramaal toimub vastavalt «Asjaõigusseadusele» (RT I 1993, 39, 590; 1999, 44, 509; 2001, 34, 185; 93, 565; 2002, 47, 297; 53, 336; 2003, 13, 64; 17, 95; 78, 523; 2004, 20, 141) ja «Kaitstavate loodusobjektide seadusele».

(2) Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud ainult selleks ette valmistatud ja tähistatud paikades.

(3) Kaitsealal on lubatud vähem kui 15 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades, välja arvatud Salusaarte sihtkaitsevööndis ajavahemikul 15. veebruarist kuni 31. juulini ning Nätsi-Võlla sihtkaitsevööndis 15. veebruarist kuni 31. juulini ilma kaitseala valitseja nõusolekuta.

(4) Rohkem kui 15 osalejaga rahvaürituste korraldamine kogu kaitsealal selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

(5) Kaitsealal on lubatud jahipidamine ulukite arvukuse reguleerimise eesmärgil.

(6) Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud:

- 1) hooldustööd kaitstavate liikide elutingimuste säilitamiseks;
- 2) tootmisega mitte seotud rajatiste rajamine kaitseala tarbeks ja nende hooldustööd;
- 3) Soeva, Tuuraste, Vallapiiri, Aru, Vanaõue, Männikuste ja Viruna sihtkaitsevööndi metsakooslustes vastavalt kaitseala kaitse-eesmärgile puu- ja põõsarinde harvendamine, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas;
- 4) Soeva, Tuuraste, Vallapiiri, Aru, Vanaõue, Männikuste ja Viruna sihtkaitsevööndis alates 15. juulist kuni 1. märtsini ning Salusaarte sihtkaitsevööndis alates 1. augustist kuni 14. veebruarini poollooduslike koosluste esinemisaladel niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine ulatuses, mis tagab poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu säilimise;
- 5) soo piirdekraavi hooldustööd.

§ 6. Keelatud tegevus

- (1) Kaitsealal on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine, välja arvatud käesoleva määrusega lubatud tegevus.
- (2) Salusaarte sihtkaitsevööndis on inimeste viibimine keelatud 15. veebruarist kuni 31. juulini.
- (3) Kaitsealal on keelatud jalgrattaga sõitmine väljaspool teid ja radu, sõidukite ja maastikusõidukitega sõitmine väljaspool teid ja radu ning nende parkimine väljaspool parklaid, välja arvatud järelevalve-, teadus- ja päästetöödel ning käesoleva määrusega lubatud metsa- ja põllumajandustöödel.
- (4) Kaitsealal on keelatud ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud kaitseala valitsejaga kooskõlastatud õpperadadel ja järelevalve-, teadus- ning päästetöödel.
- (5) Kaitseala piires kooskõlastatakse kaitseala valitsejaga:
  - 1) katastriüksuse kõlvikute piiride muutmise;
  - 2) maakorralduskava enne selle kinnitamist;
  - 3) metsamajandamiskava enne selle väljastamist metsaomanikule [kehtetu - [RT I, 18.04.2013, 1](#) - jõust. 01.05.2013];;
  - 4) detailplaneering ja üldplaneering enne nende «Planeerimisseaduse» (RT I 2002, 99, 579) kohast vastuvõtmist;
  - 5) projekteerimistingimused ja ehitusprojekt enne ehitusele ehitusloa andmist.

§ 7. Kohustuslik tegevus

Kaitsealal on poollooduslike koosluste ja avatud maastike säilitamiseks ning poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks kohustuslik puu- ja põõsarinde harvendamine ja niitmine ulatuses, mis tagab poolloodusliku koosluse loodusväärtuste säilimise.

§ 8. Teadusalased välitööd

Teadusalaseid välitööd tehakse kaitsealal «Kaitstavate loodusobjektide seaduse» § 25 alusel kehtestatud korras.

§ 9. Tegevuse kooskõlastamine

- (1) Kaitseala valitseja nõusoleku saamiseks käesoleva määrusega sätestatud juhtudel peab vastava loa või projekti või kava kooskõlastuse taotleja esitama kaitseala valitsejale kirjaliku taotluse.

(2) Kaitseala valitseja vastab nii taotlejale kui ka vastava loa andjale kirjaliku nõusoleku andmisega ja vajaduse korral omapoolsete tingimuste seadmisega või motiveeritud keeldumisega hiljemalt ühe kuu jooksul pärast taotluse saamist.

(3) Keskkonnamõju hindamise vajaduse korral on kaitseala valitsejal õigus taotlusele vastamist edasi lükata kuni keskkonnamõjude kohta heakskiidetud aruande saamiseni, teavitades sellest nii nõusoleku taotlejat kui ka loa andjat.

(4) Metsaraie taotluse vaatab kaitseala valitseja läbi ja kümne päeva jooksul pärast taotluse saamist annab metsakoosluse liikide ning vanuse mitmekesisuse säilitamise eesmärgist tulenevalt oma kirjaliku nõusoleku ning vajaduse korral seab omapoolsed tingimused või esitab motiveeritud keeldumise.

§ 10. Sihtkaitsevööndi metsa kaitse

(1) Nätsi-Võlla ja Salusaarte sihtkaitsevööndis on metsa kaitse-eesmärk metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

(2) Soeva, Tuuraste, Vallapiiri, Aru, Vanaõue, Männikuste ja Viruna sihtkaitsevööndis on metsa kaitse-eesmärk elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning elupaikade kaitse.

¹ Euroopa Ühenduste Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7) ja Euroopa Ühenduste Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitsest (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1).

Peaminister Juhan PARTS

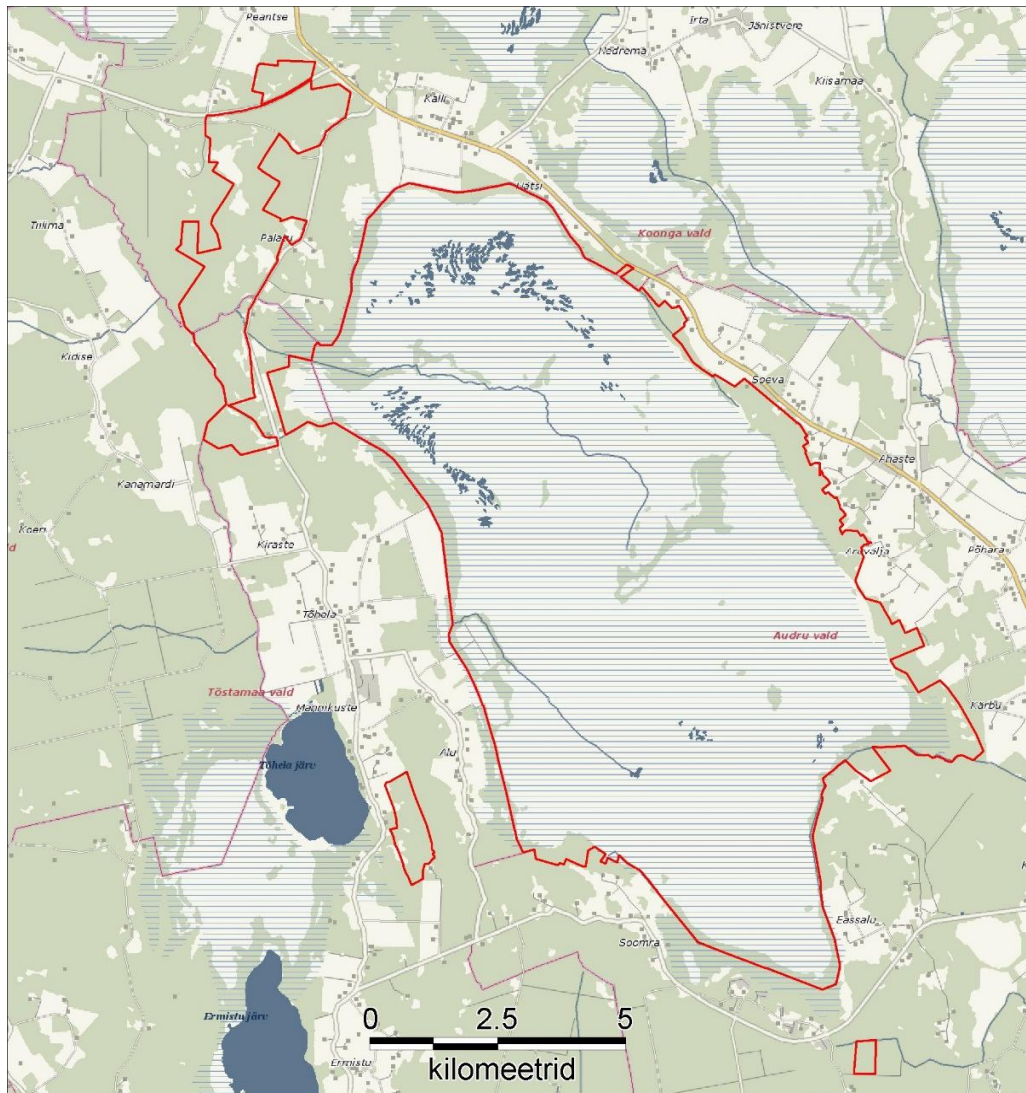
Keskkonnaminister Villu REILJAN

Riigisekretär Heiki LOOT

Lisa 2. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kkk koostamise käigus tehtud kaitsekorra ja piiride muutmise ettepanekud

Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu

Käesolevaga tehakse ettepanek laiendada Nätsi-Võlla looduskaitseala arvates selle koosseisu Nätsi-Võlla hoiuala. Looduskaitseala soovituslik välispiir on esitatud alltoodud kaardil.

Aluskaart: Regio WMS, 2014.

Linnujahi keelustamine

Käesolevaga tehakse ettepanek linnujahi keelustamiseks Nätsi-Võlla looduskaitsealal kuna selle puhul on tegemist samaaegselt Natura 2000 võrgustikku kuuluva linnualaga, mille eesmärkidega ei sobi kokku linnujahi pidamine.

Kaitse-eesmärkide täpsustamine

Vajadus on Nätsi-Võlla looduskaitseala kaitse-eesmärkide täpsustamiseks. Kaitse-eesmärkidesse tuleb lisada järgmised alal hästi esindatud loodusdirektiiviga kaitstavad elupaigad: huumustoitelised järved ja järvikud (3160), liigirikkad niidud lubjaveesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*), rabad (7110*), rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad (7120), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused turvastunud nõgudes (7150), liigirikkad madal-sood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);

Kaitse-eesmärkidesse tuleb lisada ka olulise kaitseväärtusega linnu ja taimeliigid. Lindude puhul lähtutakse esmajärgus Nätsi-Võlla linnuala eesmärkidest. Kaitse-eeskirja täiendada järgmiste liikidega: niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), väikepistrik (*Falco columbarius*), kassikakk (*Bubo bubo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), rohunepp (*Gallinago media*), laululuik (*Cygnus cygnus*), teder (*Tetrao tetrix*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), händkakk (*Strix uralensis*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), musträhn (*Dryocopus martius*), hallpea-rähn (*Picus canus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), mudatilder (*Tringa glareola*) ja sookurg (*Grus grus*); piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), sõtkas (*Bucephala clangula*), tuttvart (*Aythya fuligula*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), väike-koovitaja (*Numenius phaeopus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*) ja suurkoovitaja (*Numenius arquata*); hallõgija (*Lanius excubitor*).

Kaitse-eesmärgiks seatakse järgmised kaitsealused taimeliigid ja nende kasvukohad: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), sookäpp (*Hammarbya paludosa*), jumalakäpp (*Orchis mascula*), eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. estonica*), kuninga-kuuskjalg (*Pedicularis sceptrum-carolinum*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), künnapuu (*Ulmus laevis*), suur käopõll (*Listera ovata*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), siberi võhumõök (*Iris sibirica*), harilik porss (*Myrica gale*) ja harilik ungrukold (*Huperzia selago*).

Lisa 3. Väärtuste koondtabel

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
Elustik					
Linnud					
2.1.1.1	Niidurüdi	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt 6-8 paari niidurüdisid	- Soo servaalade kuivendus halvendab elupaikade kvaliteeti.	Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb 6-8 paari niidurüdisid
2.1.1.2	Kaljukotkas	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt üks kaljukotka paar	- Soo servaalade kuivendus halvendab elupaikade kvaliteeti.	Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb üks kaljukotka paar
2.1.1.3	Merikotkas	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt üks merikotka paar	- Soo servaalade kuivendus halvendab elupaikade kvaliteeti.	Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb üks merikotka paar
2.1.1.4	Väikepistrik	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt üks väikepistriku paar	- Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti	Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb üks väikepistriku paar
2.1.1.5	Kassikakk	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt üks kassikaku paar	- Soo servaalade kuivendus põhjustab osal potentsiaalse elupaiga aladest alusmetsa tihenemist ning halvendab elupaikade kvaliteeti.	Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb üks kassikaku paar
2.1.1.6	Tutkas	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt viis tutka paari	- Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti	- Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb vähemalt üks tutka paar

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.1.1.7	Partlased	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb edukalt 5 liiki partlasi	- Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti	- Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal pesitseb edukalt 5 liiki partlasi
2.1.1.8	Soolinnustik	Nätsi-Võlla loodusala on peatumis- ja toitumiskohaks vähemalt 15 alale iseloomulikule soolinnustiku liigile	- Kaitsealal ja hoiualal on lubatud linnujaht - Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti	Kaitse-eeskirja muutmine - jahipidamisele ajalise piirangu seadmine Salusaarte sihtkaitsevööndis ja linnujahi keelustamine Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla loodusala on peatumis- ja toitumiskohaks vähemalt 15 alale iseloomulikule soolinnustiku liigile
2.1.1.9	Metsa- ja mosaiikmaastike linnustik	Nätsi-Võlla loodusala on peatumis- ja toitumiskohaks vähemalt 5 alale iseloomulikule mosaiikmaastike liigile	- Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti.	Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla loodusala on peatumis- ja toitumiskohaks vähemalt 5 alale iseloomulikule mosaiikmaastike liigile
Taimed					
2.1.2.1	Soohiilakas	Nätsi-Võlla looduslal levib liik 217 ha suurusel alal	- Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti	Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal levib liik 217 ha suurusel alal
2.1.2.2	Sookäpp	Nätsi-Võlla looduslal levib liik 122 ha suurusel alal	- Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti	Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal levib liik 122 ha suurusel alal
2.1.2.3	Kaunis kuldking	Nätsi-Võlla looduslal kasvab liik kolmes kasvukohas	- Soo servaalade kuivendus halvendab sooelupaikade kvaliteeti	Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla looduslal kasvab liik kolmes kasvukohas

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.1.2.4	Jumalakäpp	Nätsi-Võlla loodusosal kasvab liik kahes kasvukohas	- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti	Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla loodusosal kasvab liik kahes kasvukohas
2.1.2.5	Eesti soojumikas	Nätsi-Võlla loodusosal levib liik 138 ha suurusel alal	- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti	Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla loodusosal levib liik 138 ha suurusel alal
2.1.2.6	Kuninga-kuuskjalg	Nätsi-Võlla loodusosal levib liik 49 ha suurusel alal	- Soo servaalade kuivendus halvendab soolupaikade kvaliteeti	Nätsi-Võlla raba servaalade loodusliku veerežiimi taastamine	Nätsi-Võlla loodusosal levib liik 49 ha suurusel alal
Kooslused					
Veekogud					
2.2.1.1	Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)	elupaigatüüp säilib pindalal 208 ha seisundiga A	kaudse nõrga mõjuna raba servades olevad kuivendusobjektid.	pikaajaliselt aitavad laugaste head seisundit tagada Nätsi-Võlla raba servaalade veerežiimi taastamistööd.	elupaigatüüp säilib pindalal 208 ha seisundiga A
Niidud					
2.2.2.1	Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	elupaigatüüp säilib pindalal 9,6 ha seisundiga A	- hooldamata jätmise ja sellest tulenev niitude võsastumine ning degradeerumine	niitude hooldamine	elupaigatüüp säilib pindalal 9,6 ha seisundiga B
2.2.2.4	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)	elupaigatüüp säilib pindalal 6,4 ha seisundiga A	- hooldamata jätmise ja sellest tulenev võsastumine ja niidukoosluste hävimine	niitude hooldusse võtmine	elupaigatüüp säilib pindalal 6,4 ha seisundiga B
2.2.2.5	Puisniidud (6530*)	elupaigatüüp säilib pindalal 184 ha ha seisundiga A	hooldamata jätmise ja sellest tulenev võsastumine ning puisniidu hävimine	puisniitude hooldamine ning võsastunud ja metsastuvate puisniitude taastamine	elupaigatüüp säilib pindalal 184 ha seisundiga B
Sood					

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.2.3.1	Rabad (7110*)	elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 7708 ha seisundiga A	<p>- Raba ümbritseva kraavivõrgu, Alu freesturbaväljade ja labidaturba karjääride jätkuv kuivendav mõju.</p> <p>- Raba piirdekraavid ja alal paiknevad kuivendusobjektid ning vanad turbakarjäärid avaldavad negatiivset mõju raba-aladele, soodustades paremat puude kasvu ning metsapiiri aeglast nihkumist raba keskosa suunas</p>	<p>Alu freesväljade korrastamine (taassoostamine).</p> <p>Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine)</p>	elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 7670 ha seisundiga A.
2.2.3.2	Rikutud kuid taastumisvõimelised rabad (7120)	Elupaik on taastamistegevuste toimele osaliselt klassifitseerunud tüüpi 7110* ning rikutud rabade pindala on vähenenud 40 hektarini	<p>- Raba ümbritseva kraavivõrgu, Alu freesturbaväljade ja labidaturba karjääride jätkuv kuivendav mõju.</p> <p>- Raba piirdekraavid ja naabruses paiknevad kuivendusobjektid ning vanad turbakarjäärid avaldavad negatiivset mõju raba-aladele, soodustades paremat puude kasvu ning rikutud rabaalade metsastumist</p>	<p>Alu freesväljade korrastamine (taassoostamine).</p> <p>Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine)</p>	Rikutud rabade pindala on 78,3 ha seisundiga B

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.2.3.3	Siirde- ja õetsiksood (7140)	elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 600 ha seisundiga A	<p>- Nätsi-Võlla sood ümbritseva kraavivõrgu ja Alu freesturbaväljade jätkuv kuivendav mõju.</p> <p>- Soos olevad kuivenduskraavid ning Alu freesturbaväljade kuivendussüsteemid avaldavad jätkuvalt negatiivset mõju siirdesoo-aladele, halvendades elupaikade seisundit ning soodustades puude kasvu ja metsapiiri aeglast nihkumist soolade suunas</p>	<p>Alu freesväljade korrastamine (taassoostamine).</p> <p>Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine)</p>	elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 600 ha seisundiga A
2.2.3.5	Liigirikkad madalsood (7230)	elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 240 ha seisundiga B	<p>- Nätsi-Võlla sood ümbritseva kraavivõrgu ja Alu freesturbaväljade jätkuv kuivendav mõju.</p> <p>- Soos olevad kuivenduskraavid ning Alu freesturbaväljade kuivendussüsteemid avaldavad jätkuvalt negatiivset mõju siirdesoo-aladele, halvendades elupaikade seisundit ning soodustades puude kasvu ja metsapiiri aeglast nihkumist soolade suunas</p>	<p>Alu freesväljade korrastamine (taassoostamine).</p> <p>Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine)</p>	elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 240 ha seisundiga B
Metsad					

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.2.4.1.	Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaiga kogupindala on loodusliku arengu tulemusel suurenenud 548,3 hektarini (381 ha võrra), elupaik on seisundiga B, loodusliku arengu tulemusena on elupaiga seisund paranenud vähemalt 55 ha suurusel alal (hinnangult C > B või B > A)	- Metsade majandamine (võimalikud raied) hoiualale jääval elupaiga alal	Metsade loodusliku arengu tagamine raiete reguleerimisega hoiualal ning kaitseala hooldatavates sihtkaitsevööndites. Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu sihtkaitsevööndina	elupaigatüüp säilib pindalal 158,6 ha seisundiga B
2.2.4.2.	Vanad laialehised metsad (9020*)	Elupaiga kogupindala on loodusliku arengu teel suurenenud 82,8 hektarini (44 ha võrra), elupaik on seisundiga B (hea), loodusliku arengu tulemusena on elupaiga seisund paranenud (hinnangult C > B või B > A) vähemalt 17 ha suurusel alal	- Metsade majandamine (võimalikud raied) hoiualal elupaiga levikualal	Loodusliku arengu tagamine raiete reguleerimisega hoiualal ning kaitseala hooldatavates sihtkaitsevööndites. Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu sihtkaitsevööndina	elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 38,8 ha seisundiga B

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.2.4.3	Soostuvad ja soolehtmetsad (9080*)	Elupaiga kogupindala on loodusliku arengu ja veerežiimi taastamistegevuste tulemusel suurenenud 118,4 hektarini (65 ha võrra) metsade loodusliku arengu ja veerežiimi taastamistööde toimele, elupaik on seisundiga B, veerežiimi taastamistegevuste ning loodusliku arengu toimele on elupaiga seisund paranenud (hinnangult C > B või B > A) vähemalt 30 ha suurusel alal	<p>- Nätsi-Võlla sood ümbritseva kraavivõrgu ja Alu freesturbaväljade jätkuv kuivendav mõju.</p> <p>- Nätsi-Võlla soo servades ning Nätsi-Võlla hoiualal olevad kuivenduskraavid avaldavad jätkuvalt negatiivset mõju valdavalt sooservades levivatele madalsoometsadele ja soostunud metsadele, halvendades elupaikade seisundit ning soodustades kõdusoostumist.</p> <p>- metsade majandamine (võimalikud raied) hoiualal</p>	<p>Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine).</p> <p>Alu freesväljade korrastamine (taasoostamine).</p> <p>Metsade loodusliku arengu tagamine raiete reguleerimisega hoiualal ning kaitseala hooldatavates sihtkaitsevööndites.</p> <p>Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu sihtkaitsevööndina</p>	elupaigatüüp säilib pindalal vähemalt 53,4 ha, seisundiga B
2.2.4.4	Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Elupaik levib 542 ha suurusel alal, seisundiga B, veerežiimi taastamistegevuste ning loodusliku arengu toimele on elupaiga üldpinda suurenenud praegusega võrreldes 98 ha võrra ning seisund paranenud (hinnangult C > B või B > A) vähemalt 70 ha suurusel alal	<p>- Nätsi-Võlla sood ümbritseva kraavivõrgu ja Alu freesturbaväljade jätkuv kuivendav mõju.</p> <p>- Nätsi-Võlla soo servades olevad kuivenduskraavid avaldavad jätkuvalt negatiivset mõju valdavalt sooservades levivatele siirdesoo- ja rabametsadele, halvendades elupaiga seisundit.</p> <p>- metsade majandamine (võimalikud raied) hoiualal.</p>	<p>Alu freesväljade korrastamine (taasoostamine).</p> <p>Nätsi-Võlla soo servaalade loodusliku veerežiimi taastamine (kaitsealal asuvate ja siiani toimivate ning elupaika mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine).</p> <p>Nätsi-Võlla hoiuala arvamine Nätsi-Võlla looduskaitseala koosseisu sihtkaitsevööndina</p>	Elupaik on säilinud vähemalt 442 ha suurusel alal, seisundiga B (hea).

Lisa 4. Kaasamise materjalid

Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kaitsekorralduskava I kaasamiskoosolek

PROTOKOLL

Toimumise aeg: 18. juuli 2012.

Toimumise koht: Koonga vallavalitsus

Koosoleku algus: 16.00

Koosoleku lõpp: 17.00

Koosoleku juhataja: Marja-Liisa Meriste

Koosoleku protokollija: Kairi Sepp

Osalejad: Marja-Liisa Meriste – Keskkonnaamet Pärnu-Viljandi regioon

Ahti Umbsar – RMK Vändra metskond

Silver Seegar – Koonga Vallavalitsuse asevallavanem

Tiit Saarmets – AS Tootsi Turvas

Valter Villemson – maaomanik

Miranda Klay - maaomanik

Mati Ilomets - TLÜ Ökoloogia Instituut

Laimdota Truus - TLÜ Ökoloogia Instituut

Raimo Pajula – TLÜ Ökoloogia Instituut

Kairi Sepp – TLÜ Ökoloogia Instituut

Päevakord:

1. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kaitseväärtuste, kavandatava kaitsekorralduskava põhimõtete ja tegevuste tutvustamine.
2. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kaitsekorralduskava planeeritavate tegevuste arutelu.

1. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kaitseväärtuste, kavandatava kaitsekorralduskava põhimõtete ja tegevuste tutvustamine.

Raimo Pajula – Andis ülevaate kaitsekorralduskava olemusest, struktuurist ja seostest kaitseeeskirjaga. Tutvustas planeeritavate tegevuste kava ja prioriteete ning kaitsekorralduskava valmimise ajakava.

Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala põhiosa moodustab rabamassiiv; loode ja idaosas niitude ja puisniitude ala.

2. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala kaitsekorralduskava planeeritavate tegevuste arutelu.

Arutelu ja küsimused

Laimdota Truus

Kõikide võsastunud puisniitude korral ei ole mõtet anda soovitusi taastamiseks.

Mati Ilomets

Nii taastamiseks kui hooldamiseks on toetused (Keskkonnaamet, PRIA), 30-40 ha puisniidu hooldust oleks lisasissetulek.

Marja-Liisa Meriste

Suurem pindala tasub paremini ära. Riik eelistab taastamisele hooldamist.

Ahti Umbsar

Palju metsa on kaitse all. RMK ei lase Lv kasvada, olgu Ku või Ks. Märgistada, kus ei ole perspektiivsed alad. Nätsi-Võlla kandis majandusmetsi kaitseala piiresse ei jää.

Valter Villemson

Jahindusest. Kuna kaitseala servas on söötmispunktid, siis seakarjad tulevad ka läheduses olevatele eramaadele. Ettepanek viia söötmiskohad kaugemale. Suvel söödetakse, kuid talvel ei pääseta ligi. Lisaks kasvasid ümbruskonnas mitmed orhideeliigid, kuid nüüd on sigade tegevuse tõttu kadunud.

Laimdota Truus

Sigade söötmiskohad tuleks kaitsealast kaugemale viia.

Koosoleku juhataja: // Marja-Liisa Meriste

Koosoleku protokollija: // Kairi Sepp

Nätsi-Võlla looduskaitseala ja hoiuala kaitsekorralduskava II kaasamiskoosolek 27.11.2012 (Audru vallamaja)

Algus 16:00

Tallinna Ülikool Ökoloogia Instituut: Mati Ilomets, Laimdota Truus

Keskkonnaamet: Marja-Liisa Meriste, Käthlin Rillo

Maaomanikud/huvilised: Elvi Vaiksalu, Kaido Vaiksalu, Kristjan Saarsoo, Priit Lepik,

Karmo Kuura

*Mati Ilomets räägib Alu turbaraba korrastamisest, soo servaalade veerežiimi taastamisest (kuivenduskraavid vajavad sulgemist) selleks, et raba servad läheksid märjemaks (jõhvikad kasvaksid siis paremini), murakat ilmselt hakkab ka seal rohkem kasvama. Puisniidud on suurelt jaolt eravalduses. Neid tuleks taastada (paljude taimeliikide elupaigad + putukad ja liblikad). Osasid puisniite hooldatakse, aga idapoolses servas on paljud võsastunud. Neid oleks võimalik seal korda teha ja taastada (Omanikud ilmselt ei ole eriti vaimustuses sellest, kuigi toetust on võimalik saada). Üks võimalus on, et oleksid mingid firmad, kes tegelevad sellega (vajalik tehnika). Saaks niidud korda ja visuaalselt kena vaadata. Traditsioonilised maastikud.

*Laimdota Truus - Niidetakse mitmel pool ja hooldatakse. Hea oleks, kui saaks suurema pinna puisniite hooldatud.

*Mati Ilomets - Omanikud arvavad, et niitude hooldamisega on jama liiga palju, lisaks on vaja tehnikat. Kui on suur ala, siis on asjal rohkem mõtet. Inimesed ei hakka väikese maatüki pärast vaeva nägema. Samas inimesed on huvitatud, et niidud oleksid korras.

*Laimdota Truus - räägib puisniitude erinevatest rühmadest.

*Elvi Vaiksalu - See ots, kus oja saab alguse (pisike raba äär). Elan rabaservas ja koprad on maa üle ujutanud, et üldse peale ei saa, nii märg. Oleme jahimeestega rääkinud, neid see ei huvita. Sead elavad seal samuti.

*Mati Ilomets - Kas teie maa jääb sinna? (Pirsi-Mihkli)

*Elvi Vaiksalu - (näitab oma maatüki asukohta). Kõik on ikka vee all. Varem sai tennistega rabale, kuid nüüd tuleb vesi üle kummikuääre.

*Kaido Vaiksalu - On olemas firmad, kes aitavad niite korras hoida. Kust neid leida?

*Mati Ilomets - Neid firmasid võiks rohkem olla, kes niite hooldaks. Võib-olla keegi tahab hakata tegelema sellega, kel tehnika olemas.

*Kaido Vaiksalu - Olen rääkind nendega, kellel on tehnika olemas. Suur kulu on selle tööga. Niidud enamasti võsastunud ja liiga raske töö. Tegijad ei ole asjast huvitatud.

*Mati Ilomets - Kui niidud on võssa kasvanud, siis ikka peab olema inimene, kes oskab seda

asja korda teha.

***Elvi Vaiksalu** - Ainult sarapuid kõik täis.

***Priit Lepik** - Ainult piibelehed kasvavad.

***Kaido Vaiksalu** - Aga kui nende võsaostjatega kaupa teha?

***Marja-Liisa Meriste** - Sellest võsast tuleks liiga väikesed kogused.

***Kristjan saarsoo** - Kännud jäävad ikka püsti.

***Kaido Vaiksalu** - Kui maa niisuguseks saaks, et seda niita kannataks. Ei saa kuidagi võsa maha. Keegi pole huvitatud seda tegemast. Asi pole alati nii, et omanik ei taha.

***Laimdota Truus** - Suur töö on see niitmine. Positiivne oleks see, kui kujuneks välja sellised ettevõtted, kellel oleks võimalik neid niite korda teha.

***Mati Ilomets** - Peab olema huvi seda teha, kes tegema hakkab. Selle tööga midagi väga ei teeni, saab lihtsalt ilusa asja sellest.

***Kaido Vaiksalu** - Talgutega tehti Nedrema korda. Raha on tegijatele liiga väike.

***Laimdota Truus** - Vanad puisniidu puud kasvavad, need jäävad teiste puude varju ja ei kannata seda. Esimene töö peaks olema, et vanade tammede juurest teised puud maha, et nad valgust saaks.

***Kaido Vaiksalu** - Niitmist segab vana muru ja noor võsa. See on nii suur ja seda niita ei saa.

***Laimdota Truus** - Selle vastu aitab hästi karjatamine.

***Kaido Vaiksalu** - Vanasti oli nii, et metsaheinamaa ja seal tehti lambaheina.

***Laimdota Truus** - Eesti riik on lubanud Brüsselile, et riik hooldab puisniite.

***Kaido Vaiksalu** - Inimesed pole huvitatud asjast.

***Mati Ilomets** - Riik peaks asja organiseerima, iseenesest ei saa midagi. Mingi abi peab tulema.

***Marja-Liisa Meriste** - Liiga palju erinevaid omanikke poolloodusliku ala peal ja rahvas ei käi tänapäeval omavahel läbi niipalju.

***Mati Ilomets** - Paljud omanikud ei elagi kohapeal. Ei saa milleski kokkuleppele. See, et rahvas kokkuleppele ei saa, ei ole enam Keskkonnaameti rida.

***Kaido Vaiksalu** - Loomad oleksid head puisniidu korrastajad. Kolhoosi ajal olid seal mullikad, see ala, kus nad sõid, oli nagu puisniit. Praegu oleksid hundid karjatamise probleemiks seal. Sead on seal üles tuhinnud kõik.

***Kristjan Saarsoo** - Sead on suureks probleemiks.

***Kaido Vaiksalu** - Sead tegid kartulitega puhta töö. Suured karjad. Teised murelapsed on koprad.

***Elvi Vaiksalu** - Mida nende kobrastega teha? Andke nõu.

***Kaido Vaiksalu** - Suured magistraalkraavid ääreni vett täis, sest koprad on seal tegutsenud.

***Mati Ilomets** - Kui kraavi ei oleks, siis koprad ei tuleks sinna paisutama.

***Kaido Vaiksalu** - Teine lahendus: kas on õige, et need veekraavid peaks üles paisutama? Nätsi peakraav: kunagi talumehed kasvatasid lina ja seal on head mullad. Kolhoosi ajal kasvatati lina. Talumehed kaevasisid rabasse linaleotamiseks augud ja need augud olid kogu aeg vett täis, suur kraav ei võtnud seda vett ära. Kui see kraav oleks nii, nagu ta oli, siis ei teeks see kraav rabale midagi.

***Mati Ilomets** - Keegi enam ei taha seal midagi teha. Ei taha karjatada, lina kasvatada ega midagi. Keegi ei puutu neid.

***Kaido Vaiksalu** - Need kraavid tuleks seal säilitada. Jõhvikaid ka igal pool ei ole. Kaitsealuseid taimi on seal üpris vähe, neid ei hävita keegi. On juba ammusest ajast seal. Kaljukotkaste pesitsuskohad on seal juba 100 aastat (salusaartel). Tegin uurimistöö selle kohta.

***Karmo Kuura** - Kas neid maaomanikke, kellega see kaitseala piirneb, mõjutab see?

***Mati Ilomets** - Ei mõjuta.

***Karmo Kuura** - Kas kraavide puhastamist ette nähtud ei ole. Palju kopratamme täis, et räägite et neid kraave kinni ajada?

***Mati Ilomets** - Kui koprad ujutavad üle, peavad omanikud ise selle asjaga tegelema. Piirikraaviga ei ole plaane.

***Karmo Kuura** - Turbamaardla- kas arvestati sellega, et võiks hoopis uuesti kasutusele võtta? Et võiks lõpuni kaevandada?

***Mati Ilomets** - Arvestati, et rohkem enam ei kaevandata. Pole mõtet teda hoida seal. Madalsoo turvas. Väike ala ja ei tasu ennast ära.

***Karmo Kuura** - Kas Alu maardlasse jääb asfalttee alles?

***Mati Ilomets** - Jääb.

***Karmo Kuura** – Tee sees on muid aineid ka. Seal oli algselt võsa all ja siis pandi kruusa ja killustik ja siis asfalt. Teoreetiline huvi asfaldi üles võtmiseks ja tee likvideerimiseks alal.

***Mati Ilomets** - Siis tuleks seda asja läbi rääkida. Praegu on taastamise projekt tehtud ja tuleb ta lihtsalt ringi teha. Tasub kiirustada selle asjaga. Hakkavad vett seal kraavides juba üles paisutama.

***Karmo Kuura** - Kobras on seal juba vee üles paisutanud.

***Mati Ilomets** - Kobras läheb minema sealt siis, kui ise tahab.

***Karmo Kuura** - Kopraid on seal ikka väga palju.

***Elvi Vaiksalu** - Jahimeestega pole kobraste teemal üldse mõtet rääkida.

***Mati Ilomets** - Koprad on ikkagi jahimeeste rida.

***Karmo Kuura** - See raba on looduskaitseala, kas on siis nii võimsalt vaja seda vett paisutada ja kraavid kinni ajada? Ega need asjad suurele rabale ei mõju.

***Mati Ilomets** - Aga mida see kraav annab? Ei anna mitte midagi, metsa ei saa, turvast võtta ei saa.

***Karmo Kuura** - Kui vett täis on, siis maaparandus ei tööta.

***Mati Ilomets** - Suurt serva-peakraavi ei puutu keegi. Juhib vett edasi.

***Karmo Kuura** - Ei juhi, kui koprad ka seal on. Maaparandusvesi ära ei voola.

Koosoleku juhataja: // Marja-Liisa Meriste

Koosoleku protokollija: // Käthlin Rillo (Keskkonnaamet)

Lisa 5. Nätsi-Võlla loodusalale (Nätsi-Võlla loodus-kaitseala ja Nätsi-Võlla hoiuala) jäävad maaüksused

Maainfo on esitatud seisuga 01.04.2013.

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
93002:005:0200	Rae küla	Vändra vald	Käbulaane	Eraomand
93002:005:0253	Rae küla	Vändra vald	Raealt Perdi Kaarel	Eraomand
93002:005:0062	Rae küla	Vändra vald	Raemäelti	Eraomand
15901:001:0260	Soeva küla	Audru vald	Kiviste	Eraomand
82601:001:0062	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Kivi-Kaarli	Eraomand
15905:001:0140	Eassalu küla	Audru vald	Metsa-Jüri	Eraomand
33402:002:0181	Nätsi küla	Koonga vald	Annuse	Eraomand
33402:002:0180	Kalli küla	Koonga vald	Topi	Eraomand
15905:001:0150	Eassalu küla	Audru vald	Oja-Madise	Eraomand
33402:002:0184	Nätsi küla	Koonga vald	Vallapiiri	Eraomand
33402:002:0185	Kalli küla	Koonga vald	Karjamaa	Eraomand
33402:002:0186	Nätsi küla	Koonga vald	Vallapiiri	Eraomand
33402:002:0188	Kalli küla	Koonga vald	Oti	Eraomand
33402:002:0194	Palatu küla	Koonga vald	Naelaka	Eraomand
33402:002:0052	Kalli küla	Koonga vald	Sööni-Villema	Eraomand
82601:002:0123	Alu küla	Tõstamaa vald	Tooma	Eraomand
82601:002:0125	Alu küla	Tõstamaa vald	Ennu	Eraomand
15901:001:0022	Soeva küla	Audru vald	Kubja	Eraomand
15905:001:0163	Eassalu küla	Audru vald	Tua	Eraomand
15901:001:0180	Soeva küla	Audru vald	Vanaõue-Aadu	Eraomand
15905:001:0227	Soomra küla	Audru vald	Murro-Mati	Eraomand

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
33402:002:0225	Peantse küla	Koonga vald	Enno-Jaani	Eraomand
33402:002:0235	Peantse küla	Koonga vald	Matsi-Villema	Eraomand
15905:001:0175	Soomra küla	Audru vald	Umlaugu	Eraomand
33401:001:0003	Peantse küla	Koonga vald	Alt-Tõnise	Eraomand
82601:001:0001	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Viruna	Eraomand
33402:002:0010	Kalli küla	Koonga vald	Tännaste	Eraomand
82602:002:0007	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Kuldkinga	Eraomand
33402:002:0037	Kalli küla	Koonga vald	Sooääre	Eraomand
15901:001:0057	Kärbu küla	Audru vald	Suurevälja	Eraomand
33402:002:0046	Palatu küla	Koonga vald	Tuhasoone	Eraomand
82602:002:0056	Alu küla	Tõstamaa vald	Kundro	Eraomand
82601:002:0019	Alu küla	Tõstamaa vald	Kundro	Eraomand
15905:001:0136	Soomra küla	Audru vald	Orika Jüri	Eraomand
15901:001:0108	Soeva küla	Audru vald	Lepiku	Eraomand
33402:002:0077	Palatu küla	Koonga vald	Jüri	Eraomand
15901:001:0150	Aruvälja küla	Audru vald	Uuesaarde	Eraomand
15901:001:0166	Aruvälja küla	Audru vald	Kalda	Eraomand
15901:001:0175	Soeva küla	Audru vald	Urda-Aadu	Eraomand
15905:001:0216	Eassalu küla	Audru vald	Jaagu Antsu Metsa	Eraomand
82602:002:0190	Alu küla	Tõstamaa vald	Kälu-Andrese	Eraomand
33402:002:0098	Peantse küla	Koonga vald	Lauri-Aadu	Eraomand
15901:001:0218	Soeva küla	Audru vald	Seapesa	Eraomand
33401:001:0191	Peantse küla	Koonga vald	Reinu mets	Eraomand
15901:001:0250	Soeva küla	Audru vald	Urda-Jüri	Eraomand

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
82601:002:0127	Alu küla	Tõstamaa vald	Ennu	Eraomand
33402:002:0199	Palatu küla	Koonga vald	Kivimardi	Eraomand
33402:002:0201	Kalli küla	Koonga vald	Kiisiniidu	Eraomand
15901:001:0294	Soeva küla	Audru vald	Ansumardi	Eraomand
82602:002:0146	Ermistu küla	Tõstamaa vald	Asoste Indrek	Eraomand
33402:002:0211	Nätsi küla	Koonga vald	Pälma	Eraomand
33402:002:0218	Kalli küla	Koonga vald	Otsa	Eraomand
82601:001:0074	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Teoste-Mardi	Eraomand
82601:001:0020	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Viruna	Eraomand
82601:002:0005	Alu küla	Tõstamaa vald	Jalaka	Eraomand
82602:002:0022	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Passi-Jõekalda	Eraomand
82602:002:0016	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Haavatuka	Eraomand
33401:001:0037	Peantse küla	Koonga vald	Uue-Aado	Eraomand
33402:002:0030	Kalli küla	Koonga vald	Kaljula	Eraomand
15905:001:0086	Eassalu küla	Audru vald	Saviste	Eraomand
33402:002:0039	Palatu küla	Koonga vald	Jaanika	Eraomand
82602:002:0043	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Kalevi	Eraomand
15905:001:0124	Eassalu küla	Audru vald	Oja-Mihkli	Eraomand
82601:001:0019	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Keskmetsa	Eraomand
15901:001:0064	Soeva küla	Audru vald	Lehtmetsa	Eraomand
33402:001:0057	Peantse küla	Koonga vald	Jaagu	Eraomand
33402:002:0067	Palatu küla	Koonga vald	Lodja-Hansu	Eraomand
33402:002:0071	Nätsi küla	Koonga vald	Liisu	Eraomand
15901:001:0096	Aruvälja küla	Audru vald	Metsaläpu	Eraomand

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
15901:001:0098	Kärbu küla	Audru vald	Sarapiku	Eraomand
15901:001:0105	Soeva küla	Audru vald	Kebaste Jaani	Eraomand
15905:001:0183	Eassalu küla	Audru vald	Pirsi Mihkli	Eraomand
15905:001:0181	Eassalu küla	Audru vald	Kailepa	Eraomand
15901:001:0117	Aruvälja küla	Audru vald	Nurga	Eraomand
82602:002:0104	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Rannamaa	Eraomand
15905:001:0191	Soomra küla	Audru vald	Aru	Eraomand
82601:001:0049	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Asunduse	Eraomand
15901:001:0156	Aruvälja küla	Audru vald	Saarde	Eraomand
15905:001:0208	Eassalu küla	Audru vald	Juuriku Jüri	Eraomand
82601:002:0064	Alu küla	Tõstamaa vald	Juhani Raba	Eraomand
15905:001:0226	Soomra küla	Audru vald	Murro-Jaani	Eraomand
33402:002:0116	Palatu küla	Koonga vald	Metsaääre	Eraomand
15901:001:0238	Aruvälja küla	Audru vald	Õie	Eraomand
15905:001:0260	Eassalu küla	Audru vald	Abram Ado	Eraomand
15901:001:0344	Soeva küla	Audru vald	Vanaõue	Eraomand
82602:002:0274	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Kõssa-Grete	Eraomand
33402:002:0053	Kalli küla	Koonga vald	Sööni-Villema	Eraomand
15901:001:0295	Soeva küla	Audru vald	Mihkli Ans	Eraomand
33402:002:0243	Palatu küla	Koonga vald	Enno	Eraomand
33402:002:0269	Kalli küla	Koonga vald	Paaru	Eraomand
82601:002:0007	Alu küla	Tõstamaa vald	küti	Eraomand
82601:001:0008	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Uue-Viruna	Eraomand
33402:002:0040	Palatu küla	Koonga vald	Lõo	Eraomand

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
15905:001:0096	Soomra küla	Audru vald	Vanatoa	Eraomand
82602:002:0061	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Kastani	Eraomand
33402:002:0065	Palatu küla	Koonga vald	Kadaka	Eraomand
33402:002:0068	Palatu küla	Koonga vald	Sihi	Eraomand
15901:001:0089	Soeva küla	Audru vald	Vahemetsa	Eraomand
33402:002:0070	Nätsi küla	Koonga vald	Liisu	Eraomand
33402:002:0078	Kalli küla	Koonga vald	Jüri	Eraomand
15901:001:0179	Aruvälja küla	Audru vald	Pällu	Eraomand
15905:001:0201	Soomra küla	Audru vald	Murro-Kärtsi	Eraomand
33402:002:0096	Peantse küla	Koonga vald	Enno-Priidiku	Eraomand
15905:001:0211	Eassalu küla	Audru vald	Juuriku Jüri	Eraomand
82601:001:0076	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Endriku Märdi	Eraomand
82601:001:0076	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Endriku Märdi	Eraomand
82601:001:0076	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Endriku Märdi	Eraomand
15901:001:0205	Aruvälja küla	Audru vald	Raba	Eraomand
82602:002:0209	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Mätta	Eraomand
15905:001:0225	Eassalu küla	Audru vald	Aru	Eraomand
82601:001:0080	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Kase-Aadu	Eraomand
15901:001:0310	Soeva küla	Audru vald	Möldre	Eraomand
33401:001:0190	Peantse küla	Koonga vald	Reinupällu	Eraomand
15901:001:0340	Soeva küla	Audru vald	Rehepapi	Eraomand
82602:002:0260	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Pällu	Eraomand
33402:002:0220	Kalli küla	Koonga vald	Ülle	Eraomand
15901:001:0303	Soeva küla	Audru vald	Tammemetsa katastriüksus	Eraomand

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
82601:001:0007	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Punaoja	Eraomand
33402:002:0024	Palatu küla	Koonga vald	Kilgi	Eraomand
33402:002:0043	Palatu küla	Koonga vald	Uue-Vainu	Eraomand
33402:002:0061	Kalli küla	Koonga vald	Lembra-Kalli	Eraomand
15901:001:0095	Soeva küla	Audru vald	Kebaste Tooma	Eraomand
82601:002:0037	Alu küla	Tõstamaa vald	Pärna	Eraomand
15901:001:0113	Aruvälja küla	Audru vald	Karjamaa	Eraomand
82601:001:0040	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Tohuri Andrese	Eraomand
33402:002:0093	Palatu küla	Koonga vald	Lembra-Villema	Eraomand
33402:002:0094	Palatu küla	Koonga vald	Lembra-Villema	Eraomand
15901:001:0163	Soeva küla	Audru vald	Tänava	Eraomand
15901:001:0177	Kärbu küla	Audru vald	Jaaguri	Eraomand
15905:001:0217	Eassalu küla	Audru vald	Jaagu Antsu Metsa	Eraomand
15901:001:0200	Aruvälja küla	Audru vald	Möldri	Eraomand
33402:002:0115	Palatu küla	Koonga vald	Priidiku	Eraomand
15901:001:0319	Soeva küla	Audru vald	Vanaäue	Eraomand
33402:002:0138	Palatu küla	Koonga vald	Tohvre	Eraomand
82602:002:0259	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Lageda	Eraomand
82601:001:0041	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Tohuri Andrese	Eraomand
15901:001:0133	Aruvälja küla	Audru vald	Sepa	Eraomand
82601:001:0050	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Pasunduse	Eraomand
82601:001:0077	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Endriku Märdi	Eraomand
15901:001:0220	Kärbu küla	Audru vald	Metsavenna	Eraomand
82601:001:0054	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Matsi	Eraomand

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
15905:001:0251	Soomra küla	Audru vald	Pihlaka	Eraomand
82601:001:0098	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Teoste raba	Eraomand
15901:001:0106	Soeva küla	Audru vald	Kebaste Jaani	Eraomand
15901:001:0109	Soeva küla	Audru vald	Lepiku	Eraomand
15901:001:0132	Aruvälja küla	Audru vald	Sepa	Eraomand
15901:001:0204	Aruvälja küla	Audru vald	Raba	Eraomand
82601:002:0052	Alu küla	Tõstamaa vald	Liivametsa	Eraomand
82602:002:0238	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Suur Heinamaa	Eraomand
15905:001:0286	Soomra küla	Audru vald	Murrumetsa	Eraomand
15901:001:0373	Aruvälja küla	Audru vald	Rohtaia	Eraomand
15901:001:0372	Aruvälja küla	Audru vald	Mardi	Eraomand
33402:002:0108	Palatu küla	Koonga vald	Noore	Eraomand
15901:001:0234	Soeva küla	Audru vald	Saaniko	Eraomand
82601:002:0067	Alu küla	Tõstamaa vald	Häädaste	Eraomand
82602:002:0308	Männikuste küla	Tõstamaa vald	külvi	Eraomand
15901:001:0316	Soeva küla	Audru vald	Äksi	Eraomand
15901:001:0125	Soeva küla	Audru vald	Alu turbaraba	Munitsipaalomand
82601:001:0069	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 31	Riigiomand
82601:001:0070	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 39	Riigiomand
82601:001:0071	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 32	Riigiomand
15901:001:0300	Soeva küla	Audru vald	Audru metskond 30	Riigiomand
15901:001:0087	Aruvälja küla	Audru vald	Audru metskond 77	Riigiomand
15901:001:0237	Soeva küla	Audru vald	Kivikünka	Riigiomand
82602:002:0322	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 113	Riigiomand

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
15901:001:0097	Aruvälja küla	Audru vald	Audru metskond 78	Riigiomand
82601:001:0111	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Varbla metskond 95	Riigiomand
82601:001:0111	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Varbla metskond 95	Riigiomand
82601:001:0111	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Varbla metskond 95	Riigiomand
82601:001:0006	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 79	Riigiomand
82601:001:0013	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Nätsi-Välla looduskaitseala 1	Riigiomand
82601:001:0108	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 107	Riigiomand
82602:002:0330	Ermistu küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 109	Riigiomand
82602:002:0319	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 106	Riigiomand
15901:001:0376	Soeva küla	Audru vald	Audru metskond 89	Riigiomand
15905:001:0301	Soomra küla	Audru vald	Audru metskond 96	Riigiomand
82601:001:0110	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Varbla metskond 94	Riigiomand
33402:002:0155	Nätsi küla	Koonga vald	Varbla metskond 80	Riigiomand
33402:001:0212	Peantse küla	Koonga vald	Varbla metskond 81	Riigiomand
15901:001:0299	Soeva küla	Audru vald	Audru metskond 19	Riigiomand
33402:002:0049	Peantse küla	Koonga vald	16180 Karuse-Kalli tee	Riigiomand
33404:002:0044	Kalli küla	Koonga vald	19131 Kalli-Tõstamaa-Värati tee	Riigiomand
82602:003:0248	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Ojaääre	Riigiomand
15905:001:0295	Kärbu küla	Audru vald	Audru metskond 94	Riigiomand
15905:001:0303	Eassalu küla	Audru vald	Audru metskond 98	Riigiomand
82601:001:0112	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Varbla metskond 96	Riigiomand
82601:001:0024	Kiraste küla	Tõstamaa vald	19131 Kalli-Tõstamaa-Värati tee	Riigiomand
82601:001:0024	Kiraste küla	Tõstamaa vald	19131 Kalli-Tõstamaa-Värati	Riigiomand

Katastritunnus	Küla	Vald	Maaüksuse nimetus	Omandivorm
			tee	
33402:002:0055	Nätsi küla	Koonga vald	60 Pärnu-Lihula tee	Riigiomand
15905:001:0287	Eassalu küla	Audru vald	Tuametsa	Riigiomand
82601:002:0105	Alu küla	Tõstamaa vald	Hansoni	Riigiomand
15901:001:0217	Soeva küla	Audru vald	Audru metskond 67	Riigiomand
15901:001:0377	Soeva küla	Audru vald	Audru metskond 90	Riigiomand
82601:001:0109	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Varbla metskond 90	Riigiomand
82601:001:0109	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Varbla metskond 90	Riigiomand
82601:001:0109	Kiraste küla	Tõstamaa vald	Varbla metskond 90	Riigiomand
15901:001:0375	Aruvälja küla	Audru vald	Audru metskond 95	Riigiomand
15901:001:0219	Soeva küla	Audru vald	Seatee L1	Riigiomand
33402:002:0158	Kalli küla	Koonga vald	Varbla metskond 73	Riigiomand
82602:002:0320	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 110	Riigiomand
82602:002:0321	Männikuste küla	Tõstamaa vald	Audru metskond 111	Riigiomand
15905:001:0300	Soomra küla	Audru vald	Audru metskond 93	Riigiomand
15905:001:0305	Kõima küla	Audru vald	Audru metskond 52	Riigiomand

Lisa 6. Haudelinnustiku muutused Nätsi rabas aastate vahemikul 1989 – 1999

Nr	Liik		1989	1999	Muutus
1	Laululuik	Cygcyg		1	n
2	Viupart	Anapen	1		e
3	Piilpart	Anacre	12	4	--
4	Sinikael-part	Anapla	8	8	0
5	Tuttvart	Aytful	15	7	--
6	Sõtkas	Buccla	22	21	0
7	Rabapüü	Laglag		1	n
8	Teder ¹	Tetrix	12	11	0
9	Sookurg	Grugru	2	11	++
10	Rüüt	Pluapr	64	66	0
11	Kiivitaja	Vanvan	14	48	++
12	Balti risla	Calalp	1	2	+
13	Tikutaja	Galgal	4	2	-
14	Mustsaba-vigle	Limlim	5	25	++
15	Väikekoovitaja	Numpha	12	2	--
16	Suurkoovitaja	Numarq	1	3	+
17	Punajalg-tilder	Tritot	27	50	++
18	Heletilder	Trineb		1	n
19	Mudatilder	Trigla	12	66	++
20	Naerukajakas	Larrid	9	22	++
21	Kalakajakas	Larcen	20	25	+
22	Hõbekajakas	Lararg	2	2	0
23	Kägu	Cuccan	2	7	++
24	Kassikakk	Bubbub	1		e

Nr	Liik		1989	1999	Muutus
25	Pöidlööke	Alaarv	48	129	++
26	Metskiur	Antri	70	37	-
27	Sookiur	Antpra	114	285	++
28	Lambahänilane	Motfla		2	n
29	Linavästrik	Motalb	14	27	++
30	Kadakatäks	Saxrub	47	73	+
31	Kivitäks	Oenoen	2	1	-
32	Väike-põõsalind	Sylcur	1	3	+
33	Pruunselg-põõsalind	Sylcom		4	n
34	Salu-lehelind	Phylus	17	15	0
35	Tutt-tihane	Parcri		1	n
36	Punaselg-õgija	Lancol	1	8	++
37	Hallõgija	Lanexc	1	2	+
38	Hallvares	Corone	1	3	+
39	Ronk	Corrax	1		e
40	Metsvint	Fricoe	25	19	0

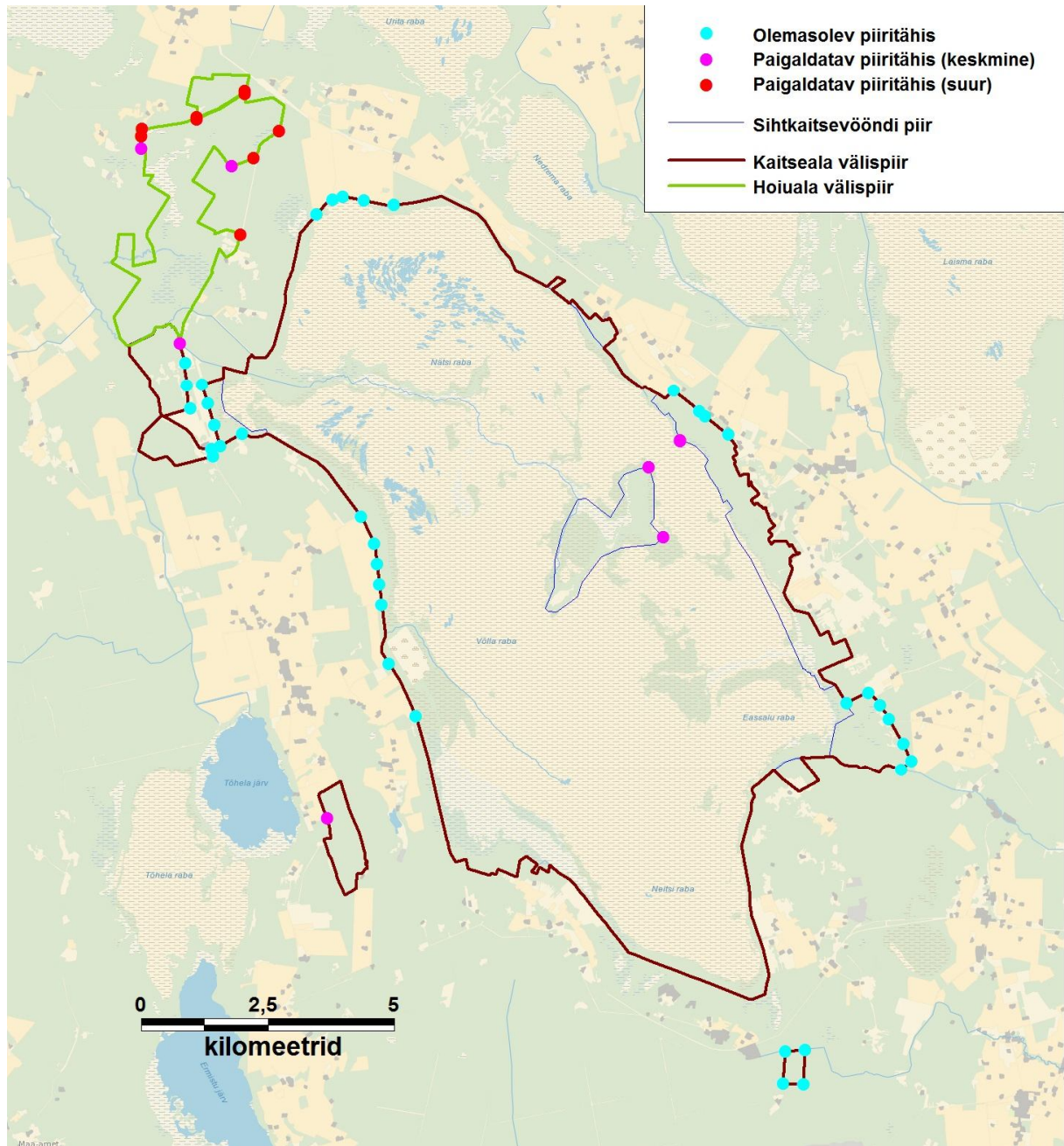
¹ tedre arvukust on hinnatud loendustel kohatud kukkede arvu järgi

Lisa 7. Võlla raba (6400 ha) haudelinnustik 1998. aastal

Liik	Kood	Arv (paari)	p/100ha	%
sookiur	Antpra	590	9,22	32,6%
metskiur	Antri	298	4,66	16,5%
põldlõoke	Alaarv	172	2,69	9,5%
kadakatäks	Saxrub	112	1,75	6,2%
rüüt	Pluapr	105	1,64	5,8%
mudatilder	Trigla	94	1,47	5,2%
metsvint	Fricoe	78	1,22	4,3%
kiivitaja	Vanvan	61	0,95	3,4%
salu-lehelind	Phylus	50	0,78	2,8%
punajalg-tilder	Tritot	37	0,58	2,0%
linavästriik	Motalb	31	0,48	1,7%
kägu	Cuccan	22	0,34	1,2%
tikutaja	Galgal	21	0,33	1,2%
mustsaba-vigle	Limlim	20	0,31	1,1%
teder	Tetrix	15	0,23	0,8%
punaselg-õgija	Lancol	13	0,20	0,7%
kalakajakas	Larcen	11	0,17	0,6%
väikekoovitaja	Numpha	11	0,17	0,6%
sookurg	Grugru	11	0,17	0,6%
väike-põõsalind	Sylcur	7	0,11	0,4%
risla	Calalp	6	0,09	0,3%
hallrastas	Turpil	5	0,08	0,3%
talvike	Embcit	4	0,06	0,2%
sõtkas	Buccla	4	0,06	0,2%

Liik	Kood	Arv (paari)	p/100ha	%
tutkas	Phipug	3	0,05	0,2%
sinikael-part	Anapla	3	0,05	0,2%
soo-loorkull	Cirpyg	3	0,05	0,2%
rootsiitsitaja	Embsch	3	0,05	0,2%
aed-põðsalind	Sylbor	3	0,05	0,2%
hallõgija	Lanexc	2	0,03	0,1%
vihitaja	Acthyp	2	0,03	0,1%
rabapüü	Laglag	2	0,03	0,1%
suurkoovitaja	Numarq	1	0,02	0,1%
hõbekajakas	Lararg	1	0,02	0,1%
tuuletallaja	Faltin	1	0,02	0,1%
hallvares	Corcor	1	0,02	0,1%
pruunselg-põðsalind	Sylcom	1	0,02	0,1%
tutt-tihane	Parcri	1	0,02	0,1%
piilpart	Anacre	1	0,02	0,1%
tuttvart	Aytful	1	0,02	0,1%
roo-loorkull	Ciraer	1	0,02	0,1%
laululuik	Cygcyg	1	0,02	0,1%
väikepistrik	Falcol	1	0,02	0,1%
Kokku	43	1810	28,3	100%

Lisa 8. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja hoiuala piiritähiste soovitatav paiknemine

Aluskaart: Maa-ameti baaskaart WMS, 2015.

Lisa 10. Ettepanek Natura standardandmebaasis elupaigaandmestiku muutmiseks

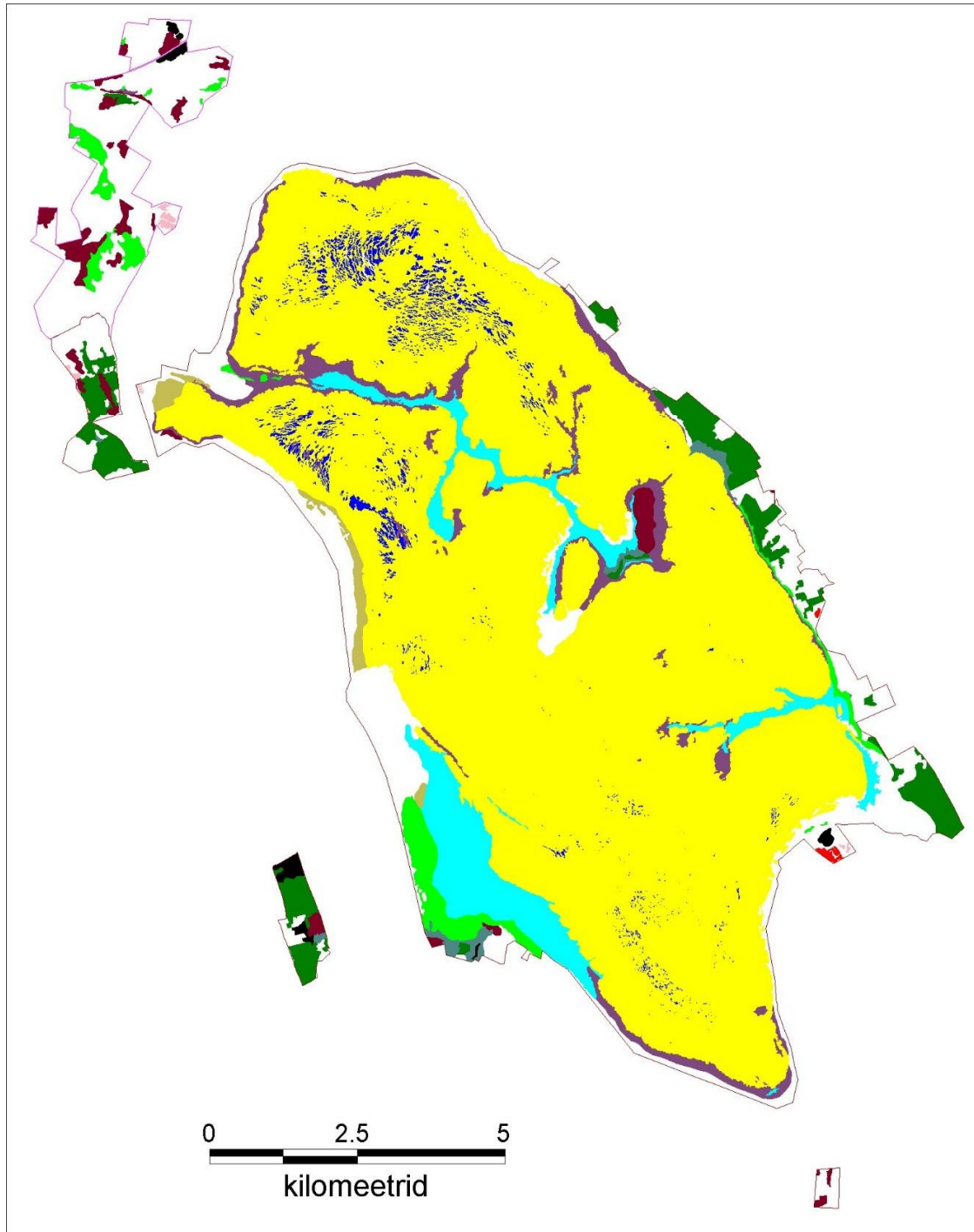
Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standardandmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
EE0040336	Nätsi-Võlla loodusala	I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			
		Kood	Katvus [ha]	A B C D	A B C		Katvus [ha]	Andmete kvaliteet	A B C D	A B C		
					Looduskaitseline seisund	Üldhinnang				Looduskaitseline seisund	Üldhinnang	
		6270*	2,3	C	C	C	9,6	hea	C	C	C	2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala täpsustamine.
		6410	0,115	C	B	B	puudub	hea	-	-	-	2012. aastal tehtud välitöödel andmetel elupaiga kriteeriumitele vastavaid sinihelmikaniite alal ei esine.
		6450	11,5	C	C	C	puudub	hea	-	-	-	2012. aastal tehtud välitöödel ega ka varasemate kaardimaterjalide järgi puhtal kujul lamminiite alal ei esine.
		6510	11,5	C	C	C	6,4	hea	B	B	B	2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala täpsustamine.

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standardandmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
		3160	207	A	A	A	208	hea	A	A	A	2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala puisniitude täpsustamine.
		6270*	2	C	C	C	9,6	hea	C	C	C	2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala puisniitude täpsustamine.
		6510	6,3	C	C	C	6,4	hea	B	B	B	2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala puisniitude täpsustamine.
		6530*	187	C	C	C	184	hea	B	B	B	2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala puisniitude täpsustamine.
		7110*	8215	A	A	A	7708	hea	A	A	A	2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala täpsustamine.
		7120	56	C	C	C	40	hea	B	B	C	2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala täpsustamine.
EE0040336	Nätsi-Võlla loodusala	7140	0,9	A	A	B	600	hea	A	A	A	Eesti soode inventuuri (2010) ja käesoleva kaitsekorralduskava käigus toimunud kaardikihtide

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standardandmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused	
													täpsustamine.
		7150	0	B	B	B	0	hea	A	A	A		Nokkheinakooslused on rabaelupaikade loomulikuks osaks, mistõttu neid pindalaliselt ei eristata ning nende kaitset käsitletakse koos rabade (7110*) elupaigatüübiga.
		7230	44	B	A	A	240	hea	B	B	B		Eesti soode inventuuri (2010) ja käesoleva kaitsekorralduskava käigus toimunud kaardikihtide täpsustamine.
		9010*	18	C	B	B	548,3	hea	C	B	C		2012. aastal tehtud välitööde käigus pindala täpsustamine.
		9020*	270	B	B	B	82,8	hea	B	B	C		Enamik varem ekslikult laialehiste metsadena määratletud alast moodustavad metsastuvad puisniidud ning osalt vanade loodusemetsade hulka kvalifitseeruvad salumetsad.
		9050	3,9	B	B	B	puudub		-	-	-		Puhtal kujul ning arvestatava pindalaga seda elupaigatüüpi alal ei leidu. Seetõttu käsitletakse elupaiga kaitset koos vanade loodusemetsade (9010*) elupaigaga.

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standardandmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
EE0040336	Nätsi-Võlla loodusala	9080*	866	A	A	A	118,4	keskmine	C	B	C	Erinevus on tingitud varasemate kaardandmete ebatäpsusest ning sellest, et suur osa elupaigast 91D0* oli klassifitseeritud soolehtmetsadeks või ei kvalifitseeru elupaigaks puistu nooruse või kuivenduse mõju tõttu.
		91D0*	6,3	B	B	B	542	keskmine	B	B	B	Pindala suurenemine on tingitud varasemate kaardandmete ebatäpsusest (suur osa elupaigast oli määratlemata või klassifitseeritud ekslikult soostuvate- ja soolehtmetsadeks või rabadeks).

Lisa 11. Nätsi-Võlla looduskaitseala ja hoiuala elupaikade kaart

Kaardi legend on esitatud järgmisel leheküljel.

Legend

	Vanad laialehised metsad (9020*)
	Vanad loodusmetsad (9010*)
	Liigirikkad madalsood (7230)
	Siirde- ja õõtsiksood (7140)
	Rikutud kuid taastumisvõimelised rabad (7120)
	Rabad (7110*)
	Puisniidud (6530*)
	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510)
	Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)
	Huumustoitelised järved ja järvikud (3160)
	Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)
	Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)
	Nätsi-Võlla hoiuala
	Nätsi-Võlla looduskaitseala

Lisa 12. Fotod Nätsi-Võlla looduskaitsealast ja Nätsi-Võlla hoiualast

Fotode autor R. Pajula

Foto 1. Märg ja lage peenar-älvesraba Nätsi raba keskosas.

Foto 2. Nõrga kuivenduse mõjuga mättaraba Võlla raba idaservas.

Foto 3. Tiheda pillirooga läbivooluline madal soo Võlla raba servas.

Foto 4. Võsastuv madal soo Nätsi-Võlla hoiualal.

Foto 5. Hooldatav Viruna puisniit Nätzi-Võlla looduskaitsealal, Viruna sihtkaitsevööndis.

Foto 6. Hooldamata kuid kergelt taastatav puisniit Nätzi-Võlla looduskaitsealal, Soeva sihtkaitsevööndis.

Foto 7. Mitte hooldatav kuid heas seisundis kuiv liigirikas aruniit Aru sihtkaitsevööndis.

Foto 8. Taastamispotentsiaalita metsastunud-võsastunud puisniit Aru sihtkaitsevööndis.

Foto 9. Põline tamm metsastunud puisniidul Aru sihtkaitsevööndis.

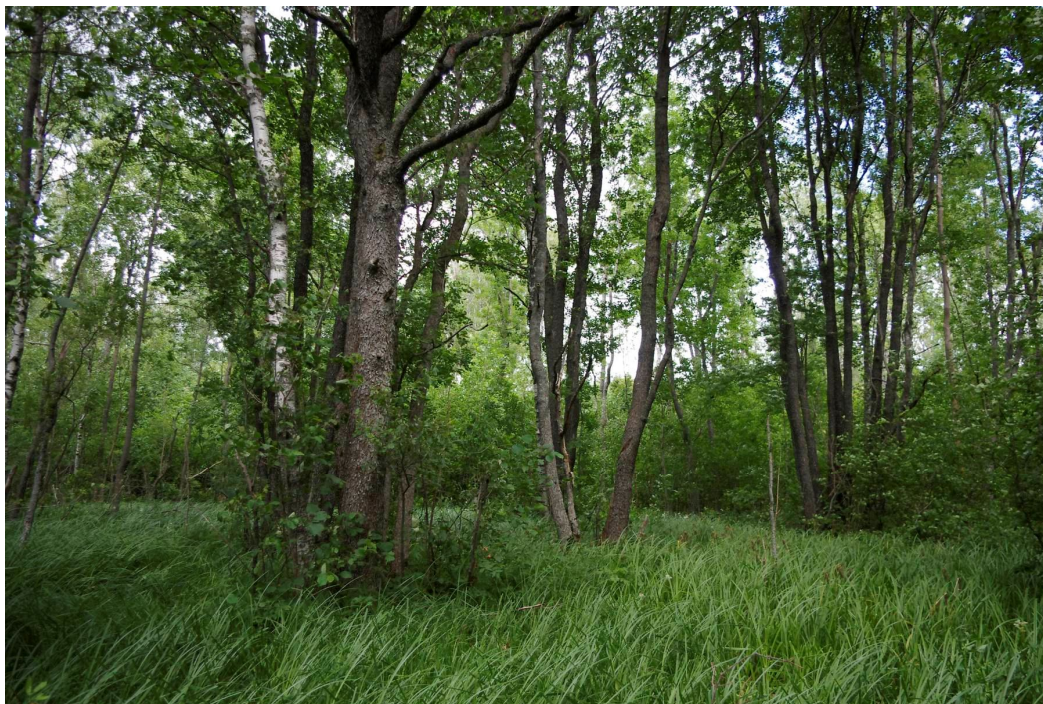

Foto 10. Lodumets Võlla raba idaservas Soeva sihtkaitsevööndis.

Foto 11. Soostunud metsaelupaik Nätsi-Võlla hoiualal.

Foto 12. Pärna enamusega laialehise metsa elupaik Nätsi-Võlla hoiualal.

Foto 13. Kõdusoostuv siirdesoomets Võlla raba kaguservas Nätsi-Võlla sihtkaitsevööndis.

Foto 14. Põlist kuid juba ammu lõppenud maaharimist tähistav kiviaed salumetsas Nätsi-Võlla hoiualal.

Foto 15. Kraaviks õgvendatud Mustoja looduskaitseala piiril.

Foto 16. Räätsamatkajad lõrtsisajuses Võlla rabas.